

Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

**o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach
v Slovenskej republike v školskom roku**

2007/2008

*Bratislava
november 2008*

Úvod	6
1 Inšpekčné zistenia Štátnej školskej inšpekcie	9
1.1 Základné školy	9
1.1.1 Zistenia z komplexných inšpekcií	9
1.1.2 Vzdelávacie výsledky žiakov 9. ročníkov v cudzích jazykoch v školách s vyučovacím jazykom národností	13
1.1.3 Celoplošné testovanie žiakov 9. ročníkov ZŠ	15
1.1.4 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v základných školách a v školských zariadeniach	16
1.2 Stredné školy	17
1.2.1 Zistenia z komplexných inšpekcií na gymnáziách	17
1.2.2 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných školách	20
1.2.3 Zistenia z komplexných inšpekcií v združených stredných školách	23
1.2.4 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných učilištiach a učilištiach	26
1.2.5 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách a v stredných odborných školách	30
1.2.6 Podmienky vyučovania v konzervatóriách	32
1.2.7 Prijímanie uchádzačov a organizácia nadstavbového a pomaturitného štúdia vo vybraných študijných odboroch v stredných odborných školách a v združených stredných školách	33
1.2.8 Prijímacie konanie na stredné odborné školy, v ktorých sa prijímacia skúška skladá aj z overovania talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru	33
1.2.9 Odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov odborných predmetov a stav materiálno-technického vybavenia dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach	34
1.2.10 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v stredných školách	35
1.3 Špeciálne školy	36
1.3.1 Zistenia z komplexných inšpekcií	36
1.3.2 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v špeciálnych školách	38
1.4 Základné umelecké školy	40
1.4.1 Zistenia z komplexných inšpekcií	40
1.4.2 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v základných umeleckých školách	43
1.5 Materské školy	44
1.5.1 Zistenia z komplexných inšpekcií	44
1.5.2 Rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti 5 – 6-ročných detí	48
1.5.3 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov zistených pri inšpekciách v materských školách	49
1.6 Zariadenia náhradnej výchovy	50
1.6.1 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v zariadeniach náhradnej výchovy	50
1.7 Zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva	50
1.7.1 Podmienky poskytovania odborných služieb	50
1.8 Záujmovo vzdelávacie zariadenia	51
1.8.1 Realizácia plnenia podmienok na získanie oprávnenia na vykonávanie štátnych jazykových skúšok v jazykových školách	51
2 Spoločné úlohy v základných a stredných školách	52
2.1 Úroveň vedomostí a postojov žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam	52
2.2 Stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie individuálne integrovaných žiakov	55

2.3 Výchovo-vzdelávacie výsledky a dochádzka žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	56
3 Sťažnosti vybavované ŠŠI.....	57
4 Regionálne poznatky a zistenia.....	60
4.1 Bratislavský kraj.....	60
4.2 Trnavský kraj	61
4.3 Trenčiansky kraj	62
4.4 Nitriansky kraj.....	63
4.5 Žilinský kraj.....	64
4.6 Banskobystrický kraj.....	65
4.7 Prešovský kraj	66
4.8 Košický kraj	67
5 Ďalšie zistenia a poznatky iných orgánov štátnej správy z oblasti školstva	68
6 Podnety a odporúčania ŠŠI	75
7 Dlhodobu pretrvávajúce odporúčania ŠŠI k zisteným nedostatkom.....	79
8 Prílohy	82

Použité skratky

ANJ	anglický jazyk
C	cirkevná
CPA SR	Cech predajcov a autoservisov Slovenskej republiky
CVČ	centrum voľného času
ESF	Európsky sociálny fond
G	gymnázium
HA	hotelová akadémia
II	informatívna inšpekcia
IKT	informačno-komunikačné technológie
ISCED	International Standard Classification of Education
JŠ	jazyková škola
KI	komplexná inšpekcia
KHŠI	kancelária hlavného školského inšpektora
KŠÚ	krajský školský úrad
MAT	matematika
MPC	metodicko-pedagogické centrum
MS	maturitná skúška
MŠ	materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
NEJ	nemecký jazyk
NI	následná inšpekcia
OA	obchodná akadémia
OU	odborné učilište
PČG	predčitateľská gramotnosť
PMK	predmetová maturitná komisia
PPP	pedagogicko-psychologická poradňa
PVaV	plán výchovy a vzdelávania
S	súkromná
SAV	Slovenská akadémia vied
SJL	slovenský jazyk a literatúra
SJSL	slovenský jazyk a slovenská literatúra
SOŠ	stredná odborná škola
SOU	stredné odborné učilište
SPŠ	stredná priemyselná škola
SpŠ	spojená škola
SpŠŠI	spojená špeciálna škola internátna
SR	Slovenská republika
SŠ	stredná škola
SŠP	stredná škola podnikania
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠKD	školský klub detí
ŠPÚ	Štátny pedagogický ústav
ŠŠ	špeciálna škola
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ŠZŠ	špeciálna základná škola
ŠZŠI	špeciálna základná škola internátna
TI	tematická inšpekcia
U	učilište
ÚIPŠ	Ústav informácií a prognóz školstva
ÚVZ	úrad verejného zdravotníctva
VJM	vyučovací/výchovný jazyk maďarský
VJN	vyučovací/výchovný jazyk národností
VJS	vyučovací/výchovný jazyk slovenský
VJU	vyučovací/výchovný jazyk ukrajinský

VÚDPaP	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
VVČ	výchovno-vzdelávacia činnosť
ZNV	zariadenie náhradnej výchovy
ZUŠ	základná umelecká škola
ZSŠ	združená stredná škola
ZŠ	základná škola
ZŠsMŠ	základná škola s materskou školou
ZŠPP	zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva
ZŠI	základná škola internátna

Úvod

Správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za príslušný školský rok (ďalej len správa) **predkladá** ministrovi školstva SR v zmysle § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov každoročne k 30. novembru **hlavný školský inšpektor**.

Správa za školský rok 2006/2007 bola prerokovaná na 27. porade vedenia ministerstva dňa 11. decembra 2007, následne bola predložená ministrom školstva SR vláde Slovenskej republiky, ktorá ju prerokovala a vzala na vedomie na 76. schôdzi dňa 16. januára 2008. Správu ďalej prerokoval výbor NR SR pre vzdelanie, mládež, vedu a šport dňa 10. júna 2008 na svojej 28. schôdzi.

Správa prezentuje výsledky inšpekčných zistení a hodnotenie stavu a úrovne výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v **školskom roku 2007/2008**. Sú v nej uvedené podstatné zistenia, pozitíva, negatíva, pretrvávajúce problémy a smerovanie vývoja škôl a školských zariadení, ktoré vyplynuli z inšpekčných úloh vykonaných podľa príslušných metodík a stanovených kritérií hodnotenia.

Správa je **informačným zdrojom** o súčasnom stave výchovy a vzdelávania, kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkoch pre orgány štátnej správy, orgány štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení, školské vzdelávacie inštitúcie, vysoké školy, rezortné výskumné ústavy, mimorezortné organizácie a širokú rodičovskú verejnosť. **Vychádza z 1 943** vykonaných inšpekcií v školách a školských zariadeniach, čo predstavuje **25,97 %** z celkového počtu škôl a školských zariadení v SR. Prehľad o počte vykonaných inšpekcií je uvedený v tabuľke 1 (podrobný prehľad je uvedený v prílohe 1 a 2). Inšpekčné úlohy sa realizovali na základe Plánu inšpekčnej činnosti ŠŠI na školský rok 2007/2008, v ktorom boli zapracované aj úlohy vyplývajúce z uznesení vlády SR (napr. z Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014, Koncepcie výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov), z požiadaviek ministerstva školstva a zriaďovateľov.

Obsahuje

- závery z inšpekčnej činnosti podľa druhov škôl a školských zariadení a vykonaných inšpekčných úloh;
- závery z prešetrovania sťažností;
- poznatky a zistenia regionálneho charakteru;
- ďalšie zistenia a poznatky iných orgánov štátnej správy z oblasti školstva;
- **odporúčania a podnety** na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacej práce školám, školským zariadeniam, zriaďovateľom, školským vzdelávacím inštitúciám a orgánom štátnej správy v školstve.

Štátna školská inšpekcia vykonala

- **komplexné inšpekcie** (593), ktorých cieľom bolo zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach (zoznam škôl a školských zariadení, v ktorých sa vykonali komplexné inšpekcie, je uvedený v prílohe 3);
- **tematické inšpekcie** (689), ktorých cieľom bolo zistiť:
 - vedomosti a postoje žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam v základných a stredných školách;
 - vzdelávacie výsledky žiakov 9. ročníkov v anglickom a nemeckom jazyku v základných školách s vyučovacím jazykom národnosti;
 - stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie integrovaných žiakov v základných a stredných školách;
 - priebeh a realizáciu externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách a v stredných odborných školách;
 - podmienky vyučovania v konzervatóriách;

- realizáciu prijímania uchádzačov a organizáciu nadstavbového štúdia a pomaturitného štúdia vo vybraných študijných odboroch v stredných odborných školách a združených stredných školách;
 - realizáciu prijímacieho konania na stredné odborné školy, v ktorých sa prijímacia skúška skladá aj z overovania talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru;
 - odbornú a pedagogickú spôsobilosť učiteľov odborných predmetov a stav materiálno-technického vybavenia dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach;
 - stav rozvíjania predčitateľskej gramotnosti 5 – 6-ročných detí v materských školách;
 - plnenie podmienok na získanie oprávnenia na vykonávanie štátnych jazykových skúšok v jazykových školách (požiadavka MŠ SR);
- **informatívne inšpekcie** (205), ktorých cieľom bolo zistiť:
- priebeh realizácie celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov základných škôl;
 - poskytovanie odborných služieb v zariadeniach špeciálnopedagogického poradenstva;
- **následné inšpekcie** (456) boli zamerané na kontrolu odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách.

Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR v školskom roku 2007/2008 uvádza **podstatné zistenia** podrobnejšie rozpracované v samostatných správach z jednotlivých inšpekčných úloh. **Zverejnené** sú na **webovej stránke ŠŠI** www.ssiba.sk a boli **zaslané MŠ SR, ŠPÚ a ďalším inštitúciám**.

Školskí inšpektori, okrem plnenia inšpekčných úloh, **pracovali** v rôznych komisiách, ktorých práca súvisela s pripravovaným školským zákonom, jeho vykonávacími predpismi a s tvorbou štátnych vzdelávacích programov. Na základe požiadaviek MŠ SR **participovali** na tvorbe a novelizácii právnych noriem súvisiacich s výchovou a vzdelávaním. Prostredníctvom hlavnej školskej inšpektorky **ŠŠI predložila** MŠ SR **131 návrhov** na doplnenie, vypustenie a zmeny ustanovení k **návrhu zákona o výchove a vzdelávaní**, ktorý s účinnosťou od 1. septembra 2008 významne ovplyvní kvalitu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v SR. Školskí inšpektori **pripomienkovali vyhlášky** o materskej škole, základnej škole, škole v prírode, jazykovej škole, školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, stredných školách, ukončovaní štúdia na stredných školách, výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním, základnej umeleckej škole, školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív, vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia. ŠŠI predložila **8 návrhov** na zmeny a úpravu zákona **o pedagogických zamestnancoch** a **145 pripomienok k školským tlačivám**.

Tabuľka 1 Prehľad o počte vykonaných inšpekcií v školách a školských zariadeniach a percento z celkového počtu škôl a školských zariadení v školskom roku 2007/2008

druh škôl/školských zariadení		počet inšpekcií vykonaných v školách/školských zariadeniach	% z celkového počtu škôl/školských zariadení v SR
Základné školy	štátne	735	34,80 %
	cirkevné	58	51,79 %
	súkromné	12	40,00 %
	spolu	805	35,71 %
Stredné školy (G, SOŠ, ZŠŠ, SOU/U)	štátne	355	57,63 %
	cirkevné	58	76,32 %
	súkromné	69	57,50 %
	spolu	482	59,36 %
Špeciálne školy (ŠZŠ)	štátne	40	18,10 %
	cirkevné	2	33,33 %
	súkromné	2	18,18 %
	spolu	44	18,49 %
Základné umelecké školy	štátne	36	19,25 %
	cirkevné	0	0,00 %
	súkromné	7	10,77 %
	spolu	43	16,35 %
Materské školy	štátne	489	18,17 %
	cirkevné	8	20,00 %
	súkromné	15	28,85 %
	spolu	512	17,60 %
Školské zariadenia (ZŠPP, JŠ, ZNV)	štátne	45	31,91 %
	cirkevné	0	0,00 %
	súkromné	12	66,67 %
	spolu	57	35,40 %
Spolu v SR	štátne	1 700	25,05 %
	cirkevné	126	40,65 %
	súkromné	117	30,55 %
Spolu		1 943	25,97 %

1 Inšpekčné zistenia Štátnej školskej inšpekcie

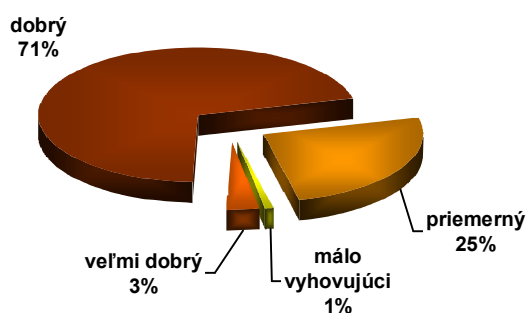
1.1 Základné školy

1.1.1 Zistenia z komplexných inšpekcií

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **234 ZŠ (10,38 %** z celkového počtu ZŠ), z toho v **222 štátnych**, v **11 cirkevných** a v **1 súkromnej škole**. S vyučovacím jazykom maďarským bolo **31 škôl**, **3** s vyučovacím jazykom maďarským a slovenským (podrobný prehľad je uvedený v prílohe 1). Vykonalo sa **7 508 hospitácií**, z toho na 1. stupni **3 089**, na 2. stupni **4 419** a v špeciálnych triedach **83**.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bolo **8 škôl** hodnotených ako **veľmi dobré**, **165** ako **dobré**, **59** ako **priemerné** a **2** ako **málo vyhovujúce**. Prehľad o výsledkoch a celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 4.

Graf 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v ZŠ za SR

Priebeh procesu výchovy a vzdelávania

Pozitívnymi znakmi vyučovania na **1. stupni** boli profesionálny prístup učiteľov k žiakom, premyslená realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov, motivujúca komunikácia, účinne zabezpečená spätná väzba. Striedanie organizačných foriem výučby a uplatňovanie priebežného pozitívneho hodnotenia žiackych výkonov prispievalo k udržiavaniu pozornosti a aktivity žiakov. Ojedinele sa vyskytli hodiny, v ktorých prevažoval dominantný štýl práce učiteľa. Žiaci pracovali a komunikovali zväčša spontánne, pohotovo. Ich slovná zásoba a jazykový prejav boli v niektorých regiónoch ovplyvnené miestnym dialektom. Vyučovacie hodiny **slovenského jazyka a literatúry** sa vyznačovali premyslenou organizáciou a variabilitou činností. Zvolené metódy a formy práce vytvárali priestor pre tvorivosť, nechýbali aktivity zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností a hrove formy vyučovania. Žiaci prejavovali záujem o nové poznatky, väčšina dokázala aplikovať teoretické vedomosti v praxi a prezentovať pochopenie učiva v širších súvislostiach. Na hodinách **slovenského jazyka a literatúry** v **ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským** učitelia vhodne uplatňovali motiváciu, medzipredmetové vzťahy a činnosť žiakov zameriavali najmä na osvojovanie praktických jazykových zručností. Nedostatočný bol priestor na komunikačnú sebarealizáciu žiakov, absentovala tvorba interpersonálnych dialógov. Väčšina učiteľov **cudzích jazykov** (anglického a nemeckého jazyka) vytváraním podnetného cudzojazyčného prostredia na vyučovaní účinne motivovala žiakov k aktívnemu uplatňovaniu jazyka v praktických činnostiach. Na rozvoj počúvania s porozumením využívali autentické texty s aktuálnym obsahom. Pochopenie a zvládnutie učiva overovali a súčasne hodnotili rôznymi formami, medzi ktorými dominovalo slovné hodnotenie. Efektivitu vyučovania **maďarského jazyka a literatúry** zvyšovalo uplatňovanie rôznorodých metód i foriem práce, zabezpečenie spätnej väzby, zadávanie zaujímavých úloh. Nedostatky sa prejavili na niektorých hodinách pri čítaní s porozumením a v slovnej zásobe žiakov. Priebeh vyučovacích hodín **matematiky**, ich efektivita a kvalita boli rozdielne. Pomerne často sa vyskytovali hodiny frontálneho charakteru. Učitelia neuplatňovali názornosť, diferencovaný prístup a zadávali množstvo náročných úloh, čo viedlo k preťažovaniu žiakov. Ojedinelé vyžadovanie zdôvodnenia zvoleného postupu a riešenia úloh, sporadická klasifikácia a sebahodnotenie sa v tretine škôl prejavili nižšou schopnosťou žiakov prezentovať výsledky svojej činnosti. V kontrolných prácach predpísaných učebnými osnovami dosahovali žiaci dobré až priemerné výsledky. Učitelia na hodinách **prvouky, prírodovedy a vlastivedy** uprednostňovali aktivizujúce názorno-demonštračné metódy a formy práce, čo sa pozitívne prejavovalo na dobrej úrovni prírodovedných, spoločenskovedných

a geografických poznatkov žiakov. Na niektorých hodinách absentovalo priebežné hodnotenie žiackych vedomostí a zhodnotenie skupinovej či samostatnej práce. Pozitívom vyučovania **výchovných predmetov** (výtvarná, hudobná, telesná, informatická výchova) boli záujem, aktivita a prejav spontánnej radosti žiakov z činnosti, aj keď výsledky niektorých činností nedosahovali vždy požadovanú kvalitu. Učitelia zväčša premyslene organizovali vyučovacie hodiny striedaním skupinovej a individuálnej práce. Ojedinele sa vyskytli nedostatky v uplatňovaní odbornej terminológie. Všetky hospitované hodiny **náboženskej výchovy** a **náboženstva** prebiehali v pokojnej, až rodinnej klíme. Stanovené vzdelávacie a výchovné ciele boli primerané veku žiakov, korešpondovali so schválenými učebnými osnovami. Žiaci prezentovali kladné postoje k predmetu, disponovali dostatočnou bázou biblických poznatkov. Motiváciu zvyšovala pozitívna pochvala učiteľmi i vopred stanovené kritériá hodnotenia. Učitelia často zaraďovali metódu zážitkového učenia, hodnotovú orientáciu žiakov formovali v duchu náboženských tradícií, menej sa zameriavali na rozvoj verbálnych zručností.

Vyučovacie hodiny na **2. stupni** boli kvalitatívne rozdielne. K ich pozitívam patrili kultivovaná komunikácia a dobrá interakcia, dôveryhodná a podnecujúca atmosféra. Vo vyučovaní sa objavovali v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom častejšie internet, využívanie multimediálnych programov a e-learningová forma vzdelávania. Učitelia formovali hodnotovú orientáciu a emocionálne postoje žiakov. Dominovali výklad a práca s učebnicou bez podnetnejšej motivácie. Chýbalo zadávanie diferencovaných úloh. Najviac nedostatkov sa vyskytovalo v organizácii vyučovacích hodín, najmä v kontrolno-diagnostickej časti. Práca s integrovanými žiakmi bola menej efektívna, absentovalo využitie vhodných metód, foriem a špeciálnych postupov pri práci. Pretrvával pasívny postoj žiakov k učeniu, prevažne zo sociálne znevýhodneného a výchovne málo podnetného prostredia. Učitelia vo všeobecnosti na vyučovaní menej využívali hodnotenie či sebahodnotenie žiakov. Na hodinách **slovenského jazyka a literatúry** učitelia zadávaním tvorivých úloh motivovali a vzbudzovali záujem žiakov o preberané učivo. Častejšie uplatňovali zážitkové učenie. Pravidelne zaraďovali rôzne čitateľské aktivity. Prevažovala práca s učebnicovými textami, realizovalo sa čítanie a diskusia k prečítanému, dramatizácia textu. Žiaci vyjadrovali hlavnú myšlienku, alebo tvorili krátku charakteristiku textu, vysvetľovali vzťahy, porovnávali podobnosť a odlišnosť dvoch a viacerých informácií. Na hodinách sa ojedinele vyskytovali tvorba vhodného nadpisu a podnadpisov, grafické zobrazenie textu, dva súvislé texty s podobným obsahom a práca s viacerými zdrojmi. Verbálna interpretácia a reflexia obsahu textu žiakmi boli na dobrej úrovni. V malej miere sa využívali individuálne či skupinové projekty žiakov. V oblasti rozvíjania **čitateľskej gramotnosti** sa zistili nedostatky v jazykovom i písomnom prejave žiakov. Problémy s interpretáciou textu mali najmä žiaci so slabším prospechom a žiaci s poruchami učenia. Na hodinách **slovenského jazyka v ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským** žiaci v nižších ročníkoch 2. stupňa prejavovali záujem o učenie sa i komunikáciu, vo vyšších ročníkoch mal ich záujem klesajúcu tendenciu. Čitateľské zručnosti a komunikácia žiakov boli priemerné, v písomnom prejave menej vyhovujúce. Prínosom hodín **cudzích jazykov** (anglický, nemecký, francúzsky a ruský jazyk) bolo využitie multimediálnych programov zameraných na jazykovú aktivitu a na fonetickú zručnosť v jazyku. Uplatňované metódy a formy práce, ako mechanická práca s učebnicou, neúčinná motivácia a spätná väzba, nevedli k rozvíjaniu komunikačných jazykových kompetencií. **Úroveň vedomostí** žiakov **sa zisťovala** v 9. ročníkoch testami. Z anglického jazyka písalo testy **3 281** a z nemeckého jazyka **1 475** žiakov. Dosiahnutá priemerná úspešnosť z anglického jazyka bola **59,4 %**, čo predstavuje málo vyhovujúcu úroveň. Priemernú úroveň (77,8 %) žiaci dosiahli v daných tematických okruhoch a jazykových funkciách (71,8 %), málo vyhovujúcu úroveň (57,7 %) v jazykových prostriedkoch a v rečových zručnostiach (56,2 %). Celková úspešnosť v nemeckom jazyku bola **45,6 %**, čo predstavuje nevyhovujúcu úroveň. Málo vyhovujúcu úroveň (53,6 %) dosiahli žiaci v rečových zručnostiach a nevyhovujúcu (44,3 %) v jazykových prostriedkoch. Žiaci nemali osvojené a upevnené gramatické pravidlá, ich slovná zásoba bola nedostatočná. Kvalitu vyučovania cudzích jazykov ovplyvnila **odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov cudzích jazykov, v anglickom jazyku bola **63,51 %**, v nemeckom **80,81 %**. Uplatňovanie inovatívnych metód a foriem vo vyučovaní **maďarského jazyka a literatúry** pomáhalo žiakom v aktívnom učení sa, podnecovalo záujem o predmet a podporovalo ich individuálny rozvoj. Efektivitu vyučovania zvyšovalo aktuálne využitie medzipredmetových vzťahov, vhodných učebných pomôcok a didaktickej techniky. Nedostatky pretrvávali v pravopisných zručnostiach a v písomnom prejave žiakov. K podstatným pozitívam hodín

matematiky patrili prevažne jasne stanovené vzdelávacie a výchovné ciele. Aplikované moderné metódy s využitím IKT zväčša zodpovedali charakteru preberaného učiva, niektoré zvolené metódy však menej rozvíjali grafické zručnosti, tvorivé i kritické myslenie žiakov, nepodporovali aktivitu a záujem. Na hodinách **prírodovedných predmetov** (fyzika, chémia, prírodopis, zemepis) učitelia kontinuálne prepájali obsah vyučovania s obsahom a cieľmi nadpredmetových učebných osnov. Uplatňovali metódy a formy práce, ktoré podnecovali žiakov k aktívnemu a uvedomelému vnímaniu, odhaľovaniu logických vzťahov a súvislostí. Žiakov zapájali do procesu prostredníctvom experimentálnych úloh, riadeného rozhovoru, heuristických metód a účelne uplatňovali audiovizuálnu techniku. Výrazným negatívom väčšiny hodín bola absencia hodnotenia a sebahodnotenia. Medzi pozitíva hodín **dejepisu** patrili striedanie rôznych tradičných i moderných metód a foriem práce, kultivovaná komunikácia učiteľ – žiak a motivačné hodnotenie. Učitelia prepájali historické súvislosti s dôrazom na regionálne dejiny a aktualizovali učivo informáciami o zavedení eura. Záujem žiakov o históriu podporovali najmä využívaním obrazových materiálov a máp, vzdelávacích programov a vyhľadávaním informácií na internete, ojedinele prezentáciou v PowerPointe. Výkony žiakov hodnotili objektívne, slovne i klasifikáciu. Negatívnymi javmi vyučovania dejepisu boli nejasne stanovené ciele vyučovania a nižšia úroveň verbálnej komunikácie žiakov. K dobrej kvalite vyučovania **výchovných predmetov** (výtvarná, hudobná, technická, telesná, občianska, informatická, etická výchova) prispeli vhodne zvolené a účelne využité učebné pomôcky a využitie IKT. Negatívom niektorých hodín boli prejavy nedisciplinovanosti žiakov. Pozitívom vyučovacích hodín **náboženskej výchovy a náboženstva** bolo využitie tvorivých metód práce zodpovedajúcich novým trendom učenia. Žiaci prejavovali o učivo záujem, boli aktívni. Preukazovali požadované vedomosti. Stanovené vzdelávacie a výchovné ciele zodpovedali veku žiakov. Obsah hodín bol v súlade so schválenými učebnými osnovami.

Vyučovanie v **špeciálnych triedach** sa vyznačovalo profesionálnym prejavom, objektívnym spôsobom hodnotenia žiakov a vytváraním pokojnej psychosociálnej atmosféry. Metódy a formy práce boli primerane volené k potrebám žiakov. Na hodinách väčšinou prevládala radostná a hrová atmosféra. Vhodne zaradené relaxačné prestávky s využitím zážitkových foriem vyučovania zvyšovali jeho efektivitu, najmä v triedach **1. stupňa**. Dostatok názorných učebných pomôcok motivoval žiakov k práci. Žiaci s vývinovými poruchami učenia ojedinele plnili úlohy menej náročné, čo čiastočne nezohľadňovalo ich schopnosti a predpoklady. Vo vyučovaní väčšiny žiakov s mentálnym postihnutím boli dodržané špeciálnopedagogické zásady. Učitelia vhodne korigovali nedostatky v činnosti žiakov. Na niektorých hodinách boli prítomní aj asistenti učiteľa, čo bolo zväčša prínosom v zabezpečovaní individuálneho prístupu k integrovaným žiakom. Na 1. stupni sa sledovali slovenský jazyk a literatúra, matematika, pracovné vyučovanie a výchovné predmety, kde prevládala pokojná pracovná atmosféra, dobrá organizácia práce. Učitelia uplatňovali množstvo pomôcok, aktívne činnosti striedali s relaxačnými cvičeniami. Na **2. stupni** sa sledovali predmety slovenský jazyk a literatúra, matematika, individuálne logopedické cvičenia a výchovné predmety. Komunikácia učiteľov so žiakmi bola kultivovaná a citlivá, s rešpektovaním individuálnych osobitostí žiakov. Pracovný čas sa zväčša účelne využíval.

V školách vytvárali dobré podmienky na **rozvoj osobnosti žiakov**. Vo vnútornom poriadku školy primerane rozpracovali pravidlá správania sa, práva a povinnosti žiakov. Výchovu k ľudským právam integrovali do plánov práce škôl a výchovných poradcov. Zvýšila sa ich informovanosť v oblasti predchádzania diskriminácii, intolerancii, rasizmu, šikanovania a záškoláctva. V niektorých školách k dotváraniu demokratickej atmosféry napomáhala aj aktívna činnosť žiackeho parlamentu. **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** orientovali na plnenie obsahu a cieľov nadpredmetových učebných osnov. Pozitívom boli zabezpečenie kvalifikovaného výchovného poradenstva a dobrej kvality služieb pre rodičov. Problémy v správaní žiakov sa riešili citlivo, s rešpektovaním osobnosti dieťaťa, v spolupráci s rodičmi a so sociálnym kurátorom. Realizované aktivity, množstvo regionálnych i medzinárodných projektov korešpondovali s koncepcnými zámermi škôl. Rozvíjala sa spolupráca s poradenskými zariadeniami v oblasti starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, spoločenskými organizáciami, domácimi i zahraničnými školami a so zriaďovateľmi. Široká ponuka záujmových útvarov a nepovinných predmetov umožnila žiakom vo väčšine škôl zmysluplne využívať voľný čas a tvorivo rozvíjať schopnosti a zručnosti.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky dosiahli celkove priemernú úroveň. **Odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov bola na 1. stupni **94,17 %**, na 2. stupni **80,68 %**, v špeciálnych triedach na 1. stupni **48,57 %** a na 2. stupni **61,20 %**. V školách naďalej pretrvával nedostatok učiteľov cudzích jazykov, špeciálnych pedagógov a vyučovanie predmetov dejepis, zemepis, občianska, technická, hudobná a výtvarná výchova učiteľmi bez odbornej spôsobilosti. Na základe uvedenej skutočnosti možno konštatovať, že jedným z dôvodov neodborného vyučovania bolo dopĺňanie úväzku učiteľov bez aprobácie na daný predmet, hlavne v školách s jednou triedou v ročníku. **Priestorové podmienky** boli dobré. Školy v spolupráci so zriaďovateľom získavali prostriedky na zrekonštruovanie budov a úpravy školských areálov, športovísk aj cez rôzne projekty. Vonkajšie areály s ihriskami boli udržiavané, slúžili aj na oddych a relaxáciu. V niektorých, najmä vidieckych školách, neboli vybudované odborné učebne pre prírodovedné predmety a cudzie jazyky, chýbali telocvične. Priestory školských knižníc boli optimálne vybudované v 162 školách. Využívali sa vo vyučovacom čase najmä v predmete slovenský jazyk a literatúra, podstatne menej v ostatných predmetoch a v mimovyučovacom čase. V niektorých školách boli školské knižnice zriadené v nevyhovujúcich priestoroch. Knižničnú zbierku mali umiestnenú v triedach, kabinetoch alebo vo vitrínkach na chodbe. Na realizáciu čitateľských aktivít využívali priestory mestských a vidieckych knižníc. **Materiálno-technické podmienky** boli celkove na dobrej úrovni. Dobré vybavenie škôl (65 %) výpočtovou technikou umožňovalo efektívne využívanie výukových CD nosičov a internetu vo vyučovacom procese. Vyučovanie prírodovedných predmetov negatívne ovplyvňovalo vybavenie kabinetných zbierok zastaranými učebnými pomôckami. Knižničné a učebnicové fondy sa postupne dopĺňali a aktualizovali v závislosti od finančných možností. Školy prevažne akceptovali a zabezpečovali **psychohygienické podmienky** na dobrej úrovni. Podporovali dodržiavanie pitného režimu i mliečneho programu. V 34 % škôl nedodržali pri tvorbe rozvrhu hodín predpísaný počet hodín v jednom slede, dĺžku vyučovacích hodín a prestávok.

Riadenie školy

Koncepcné zámery a ciele výchovy a vzdelávania prevažnej väčšiny škôl vychádzali z analýzy výchovno-vzdelávacích výsledkov, vnútorných, vonkajších a regionálnych podmienok. Zameriavali sa na skvalitňovanie vyučovacieho procesu, vyučovania cudzích jazykov a rozvíjania kompetencií žiakov v IKT. V tretine škôl sa vyskytli nedostatky v oblasti plánovania. Stanovené ciele boli nereálne, všeobecné a formálne vzhľadom na personálne a regionálne podmienky. Riaditelia väčšiny škôl podporovali uplatňovanie demokratických princípov riadenia prenesením kompetencií na vedúcich metodických orgánov a na učiteľov. Pozitívom v činnosti **metodických orgánov** v takmer 80 % škôl bolo cielené plánovanie rozvíjania čitateľskej gramotnosti. V mnohých školách však metodické orgány plánované zámery do konkrétnych aktivít nerozpracovali a oblasť rozvíjania čitateľskej gramotnosti mala iba formálny charakter. Nedostatkom v činnosti metodických orgánov bolo aj prijímanie neúčinných opatrení na odstránenie nedostatkov a ich príčin vo výchovno-vzdelávacom procese. Kontrola plnenia prijatých opatrení bola nedôsledná, alebo sa nerealizovala. Učitelia nedodržiavali metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, nevyhodnocovali výsledky vedomostných testov a previerok, vypracovávali len štatistický prehľad chýb. V polovici škôl pretrvával formálny prístup riaditeľov ku **kontrolnej činnosti** a podceňovanie významu spätnej väzby. Hospitačnú činnosť vykonávali sporadicky, jej hodnotenie nevedlo k zmene kvality práce učiteľov. **Informačný systém** škôl bol účinný a prehľadný. Väčšina škôl svoje aktivity prezentovala prostredníctvom internetových stránok a zákonným zástupcom žiakov pravidelne poskytovala informácie o výchovno-vzdelávacích výsledkoch. Zvolené varianty **učebných plánov** v školách väčšinou dodržiavali. Nedostatky sa vyskytli takmer v tretine škôl v dodržaní týždenného počtu hodín vyučovacích predmetov a v delení tried na skupiny pri vyučovaní cudzích jazykov, laboratórnych prác, praktických cvičení, telesnej výchovy. **Učebné osnovy** sa prevažne plnili, čiastočne sa neplnili zo slovenského jazyka a literatúry, cudzích jazykov, matematiky, technickej a telesnej výchovy, prírodovedných predmetov. Vzdelávacie štandardy s exemplifikačnými úlohami využívali učitelia pri tvorbe písomných previerok na získavanie spätnej väzby o vedomostiach žiakov, menej v oblasti kontroly plnenia vyučovacích cieľov. **Pedagogickú dokumentáciu** viedli v školách prevažne na dobrej úrovni, systematicky a prehľadne na predpísaných tlačivách. Nedostatky boli zistené pri zapisovaní výchovných opatrení do katalógových listov,

v neodôvodňovaní zníženej známky zo správania, v opravovaní chybných zápisov nedovoleným spôsobom, či v zapisovaní preberaného učiva v triednych knihách, niekde bola dokumentácia integrovaných žiakov vedená nesystematicky, neprehľadne, prípadne nebola úplná. Nedôsledný **výkon štátnej správy v 1. stupni** sa prejavil v obsahovej, ale i formálnej stránke písomných rozhodnutí vydaných riaditeľom školy.

Pozitívne zistenia

- vybavenosť škôl výpočtovou technikou
- výrazná orientácia na rozvoj počítačovej gramotnosti žiakov
- estetizácia prostredia škôl, rekonštrukcia hygienických zariadení, zriaďovanie multifunkčných ihrísk
- aktívny podiel škôl na kultúrno-spoločenskom živote miest a obcí
- realizácia projektov a ich prepojenosť s výchovno-vzdelávacím procesom

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- dodržiavanie a uplatňovanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov
- uplatňovanie progresívnych metód vo výchovno-vzdelávacom procese
- uplatňovanie metód a foriem práce zameraných na rozvoj čitateľskej gramotnosti
- vnútorný kontrolný systém
- vybavenie škôl modernými učebnými pomôckami
- zriaďovanie odborných učební, telocviční, školských knižníc

Pretrvávajúce nedostatky a problémy

- nedostatok učiteľov cudzích jazykov, výchovných predmetov, špeciálnych pedagógov
- nedôsledné plnenie učebných osnov
- nevyužívanie rozmanitých foriem slovného hodnotenia žiakov
- nevytváranie podmienok k sebahodnoteniu žiakov
- klesajúca disciplína a nárast počtu problémových žiakov, žiakov so ŠVVP z disfunkčných rodín a zo sociálne znevýhodneného prostredia

1.1.2 Vzdelávacie výsledky žiakov 9. ročníkov v cudzích jazykoch v školách s vyučovacím jazykom národností

Cieľom úlohy bolo zistiť prostredníctvom testov **úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 9. ročníkov ZŠ** s vyučovacím jazykom maďarským v predmetoch **anglický a nemecký jazyk**. Oba predmety sa v školách vyučovali ako **druhý cudzí jazyk**. Testy boli zostavené v súlade s požiadavkami platných učebných osnov pre 5. – 8. ročník ZŠ a vzdelávacích štandardov z cudzích jazykov. Úloha sa plnila v **85 ZŠ** (60,71 % z celkového počtu ZŠ s VJN).

Tabuľka 2 Počet škôl, v ktorých sa vykonala inšpekcia v 9. ročníkoch ZŠ

počet škôl za SR			
kraj	štátne	cirkevné	spolu
Bratislavský	4	0	4
Trnavský	19	1	20
Nitriansky	27	3	30
Banskobystrický	20	0	20
Košický	10	1	11
Slovenská republika	80	5	85

Obsah testu tvorilo 30 úloh s výberom štyroch odpovedí, z ktorých jedna bola správna. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa stanovených kritérií v percentách (%): <91, 100> – veľmi dobrá úroveň; <81, 91> – dobrá úroveň; <63, 81> – priemerná úroveň; <50, 63> – málo vyhovujúca úroveň; <0, 50> – nevyhovujúca úroveň.

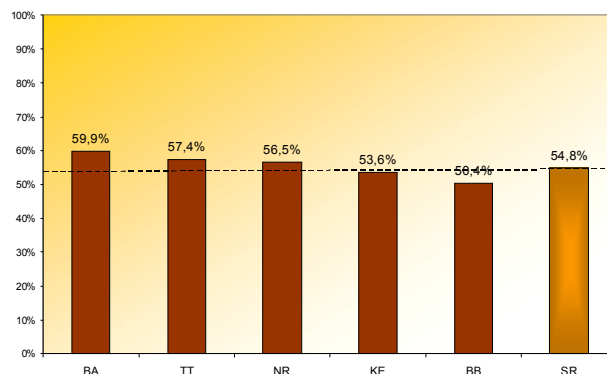
Dosiahnuté výsledky v teste z anglického jazyka

Úspešnosť žiakov v teste sa pohybovala v intervale od 30,2 % do 77,4 %. Priemerná úspešnosť bola **54,8 %**. Rozdiel medzi najlepšou a najslabšou dosiahnutou úspešnosťou bol 47,2 %. **Najlepšie** výsledky v ANJ dosiahli žiaci v Bratislavskom, **najslabšie** v Banskobystrickom kraji.

Tabuľka 3 Počet testovaných žiakov z ANJ a ich percentuálna úspešnosť podľa krajov

kraj	počet testovaných žiakov	úspešnosť v %
Bratislavský	49	59,9 %
Trnavský	193	57,4 %
Nitriansky	497	56,50%
Banskobystrický	306	50,4 %
Košický	228	53,6 %
Slovenská republika	1 273	54,80%

Graf 2 Percentuálna úspešnosť žiakov z ANJ podľa krajov

Najlepšie výsledky dosiahli žiaci pri riešení úloh:

- určiť slovo tematicky odlišné,
- vyriešiť úlohu z hľadiska pravopisu,
- doplniť frázové sloveso do vety.

Najslabšie výsledky dosiahli žiaci pri riešení úloh:

- označiť správne použitie gramatického člena,
- určiť správne tvary slovies v minulom čase,
- priradiť americký výraz k britskému.

Žiaci preukázali schopnosť zapamätať si a určiť slová tematicky odlišné, tvoriace základ slovnej zásoby v ANJ. Vedeli použiť pravidlá slovosledu vo vete a pravidlá písania veľkých písmen. Problémy im spôsobovali najmä úlohy zamerané na jazykové prostriedky (morfológia), ktoré boli svojím obsahom zamerané na učivo o používaní gramatických členov, učivo o slovesách a na ovládanie rozdielov medzi anglickou a americkou lexikou.

Analýza výsledkov jednotlivých okruhov ukázala, že žiaci zvládli učivo tematických okruhov na **68,5 %** a jazykových funkcií na **63,6 %**, čo je priemerná úroveň. V rečových zručnostiach dosiahli **54,9 %** a jazykových prostriedkoch **53,3 %**, čo je málo vyhovujúca úroveň.

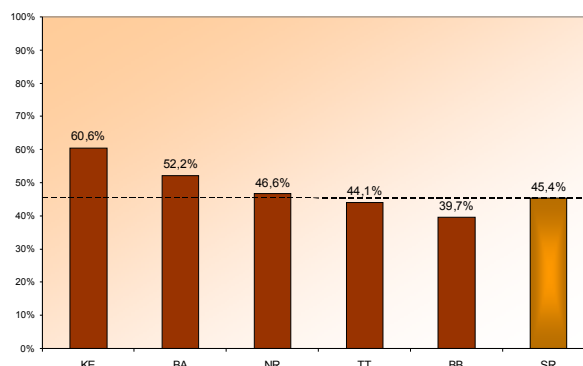
Dosiahnuté výsledky v teste z nemeckého jazyka

Úspešnosť žiakov v teste sa pohybovala v intervale od 29,7 % do 86,3 %. Priemerná úspešnosť bola **45,4 %**. Rozdiel medzi najlepšou a najslabšou dosiahnutou úspešnosťou je 56,6 %. V NEJ dosiahli **najlepšie** výsledky žiaci v Košickom, **najslabšie** v Banskobystrickom kraji.

Tabuľka 4 Počet testovaných žiakov z NEJ a ich percentuálna úspešnosť podľa krajov

kraj	počet testovaných žiakov	úspešnosť v %
Bratislavský	37	52,2 %
Trnavský	235	44,10%
Nitriansky	253	46,60%
Banskobystrický	84	39,70%
Košický	17	60,60%
Slovenská republika	626	45,4 %

Graf 3 Percentuálna úspešnosť žiakov z NEJ podľa krajov

Najlepšie výsledky dosiahli žiaci pri riešení úloh:

- na základe kontextu vybrať správny výraz,
- vybrať z uvedených výrazov správne slovo.

Najslabšie výsledky dosiahli žiaci pri riešení úloh:

- ovládať skloňovanie podstatných mien ženského rodu,
- použiť správnu spojku na porovnávanie „wie“,
- použiť správne ustálené spojenie.

Žiaci boli úspešnejší v rečových zručnostiach, v ktorých dokázali pracovať s bežnou slovnou zásobou. Najmenej boli úspešní pri práci so súvislým textom vo využívaní jazykových prostriedkov.

Z výsledkov vyplynulo, že žiaci zvládli na málo vyhovujúcej úrovni rečové zručnosti **56,4 %** a učivo v tematických okruhoch **52,6 %**. V okruhu jazykové prostriedky dosiahli **43,9 %** úspešnosť, čo je nevyhovujúca úroveň.

1.1.3 Celoplošné testovanie žiakov 9. ročníkov ZŠ

Kontrola priebehu realizácie celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov sa vykonala v **160 ZŠ** (**148** štátnych a **12** cirkevných), z toho bolo **144 ZŠ** s VJS, **1** s VJS/VJM, **14** s VJM a **1** s VJU. V týchto školách sa testovania zúčastnilo **6 341** žiakov, z toho **331** žiakov so ŠVVP. Nezúčastnilo sa ho zo zdravotných dôvodov **46** žiakov a **34** žiakov z dôvodu štúdia v zahraničí.

Vo väčšine škôl dodržali riaditelia a školskí koordinátori pokyny ŠPÚ k otváraní testových zásielok, k časovému harmonogramu a k poradiu zadávania testov.

Realizáciu celoplošného testovania zabezpečovalo v školách **566** administrátorov. Zásielky testov doručili školám neporušené, len **2** školy riešili vzájomnú zámenu zásielok. Školskí koordinátori operatívne zabezpečili ich výmenu, časový harmonogram testovania dodržali.

Zistené nedostatky v **10 ZŠ** pri príprave a realizácii testovania neovplyvnili jeho objektívny priebeh. V **1** škole školský koordinátor nevykonával školenie administrátorov, v **2** školách administrátori nepripravili vhodné priestory a v **7** školách neboli vytvorené primerané podmienky na testovanie. V časovom limite **nedokončilo** certifikačný test z matematiky **702** žiakov (11%) a zo slovenského jazyka a literatúry **76** žiakov (1,19 %).

Na výkon nestranných pozorovateľov priebehu testovania poverili krajské školské úrady **269** učiteľov ZŠ a **42** učiteľov SŠ. Priebeh testovania sledovali v školách aj **15** zástupcovia z krajských školských úradov, **8** zo školských úradov, **5** zástupcov zriaďovateľov, **40** z rady školy a **24** z rady rodičov.

Až na uvedené nedostatky možno konštatovať, že prípravu a priebeh celoplošného testovania zabezpečili riaditelia škôl, koordinátori a administrátori podľa pokynov ŠPÚ.

1.1.4 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v základných školách a v školských zariadeniach

Plnenie opatrení sa kontrolovalo prostredníctvom následných inšpekcií v **217** ZŠ, z toho bolo **12** cirkevných, **4** súkromné. V ŠKD boli vykonané **2** inšpekcie. V **15** ZŠ, v ktorých riaditelia neodstránili zistené nedostatky, alebo nedodržali termín zaslania správy o prijatí opatrení k zisteným nedostatkom, sa vykonala opätovne kontrola.

Tabuľka 5 Akceptácia a splnenie uplatnených opatrení riaditeľmi škôl a zriaďovateľmi v ZŠ

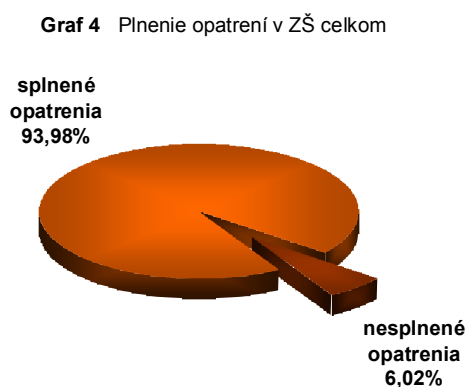
opatrenia										
spolu	2 163									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn	
	860		47		1 179		73		4	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	788	91,62	40	85,10	1 142	96,86	59	80,82	4	100

Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v týchto oblastiach:

- dodržiavanie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov,
- dodržiavanie učebných plánov,
- plnenie učebných osnov,
- dodržiavanie psychohygienických požiadaviek tvorby rozvrhu hodín,
- zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím podľa učebných plánov a učebných osnov špeciálnej základnej školy,
- riadiaca práca vedúcich zamestnancov,
- kontrolná činnosť,
- úroveň pedagogickej dokumentácie,
- činnosť metodických orgánov.

Nadalej pretrvávali **nedostatky**, ktoré riaditelia a zriaďovatelia neodstránili. Prejavili sa predovšetkým v nedôslednej realizácii výchovných a vzdelávacích zámerov škôl, v kontrolnej činnosti nevykonávaním analýz a zovšeobecnení zistených nedostatkov. Činnosť metodických orgánov niektorých škôl bola formálna, pre rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov neboli vytvárané vhodné priestorové podmienky, chýbali alebo nevyužívali sa školské knižnice. Učitelia málo využívali didaktickú techniku a učebné pomôcky pri realizácii praktických cvičení z fyziky, chémie a prírodopisu.

Pozitívnym zistením bola snaha riaditeľov odstrániť zistené nedostatky, čo potvrdila vysoká miera plnenia uplatnených opatrení a ich stúpajúca kvalita. Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo akceptovaných a splnených **2 033**, čo predstavuje 93,98 %.

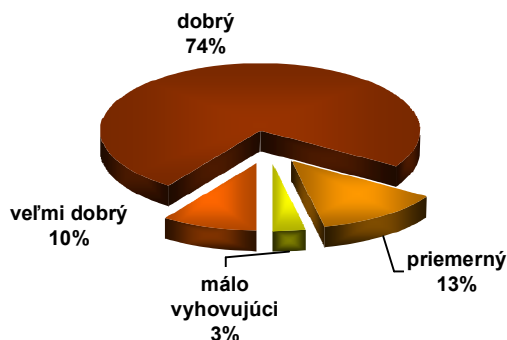
1.2 Stredné školy

1.2.1 Zistenia z komplexných inšpekcií na gymnáziách

Komplexné inšpekcie sa uskutočnili na **31** gymnáziách (**12,30 %** z celkového počtu G), z toho bolo **19** s osemročným štúdiom a **12** so štvorročným štúdiom. Z celkového počtu škôl bolo **6** cirkevných, **5** súkromných a **2** školy s vyučovacím jazykom maďarským. Vykonalo sa **1 143** hospitácií. Prizvaných bolo **13** odborníkov z praxe, ktorí spolupracovali v **13** školách.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia boli **3** G celkove hodnotené ako **veľmi dobré**, **23** ako **dobré**, **4** ako **priemerné** a **1** bolo hodnotené ako **málo vyhovujúce**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 5.

Graf 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení na G za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Vyučovacie hodiny **slovenského jazyka a literatúry** sa vyznačovali prevažne dobrou organizáciou práce. Uplatňovali sa progresívne metódy a formy vyučovania s vhodným využitím učebných pomôcok, ktoré rozvíjali aktivitu, pozitívne hodnotové postoje, tvorivosť, jazykové a komunikačné zručnosti žiakov. Na niektorých hodinách sa u žiakov prejavili nedostatky v aplikácii poznatkov literárnej teórie pri analýze literárneho textu. Učitelia si nie vždy overili splnenie stanovených cieľov, frekvencia hodnotenia žiakov nebola optimálna. Vo vyučovaní učitelia aplikovali najmä metódy výkladu a riadený rozhovor, efektívnejšia bola skupinová práca žiakov s textom a riešenie tvorivých úloh. Na hodinách **maďarského jazyka a literatúry** bola dobrá organizácia vyučovania. Zvolené metódy a formy boli primerané k obsahu učebnej témy. Úroveň komunikačných zručností a vyjadrovacích schopností žiakov vo vzťahu k učebným osnovám a praktická aplikácia teoretických poznatkov boli na dobrej úrovni. Vzhľadom na to, že neboli predložené predpísané kontrolné práce a diktáty, nebolo možné overiť plnenie učebných osnov. Úroveň vyučovania **cudzích jazykov** (anglický, nemecký, francúzsky, ruský jazyk) nebola vo všetkých školách kvalitatívne rovnaká. Na hodinách anglického jazyka učitelia volili variabilné metódy a formy práce zodpovedajúce moderným trendom, podnecovali žiakov k aktívnemu používaniu jazyka. Najviac rozvíjali čítanie s porozumením, rozprávanie a precvičovanie, upevňovanie gramatických javov, čo sa prejavilo vcelku v dobrých jazykových zručnostiach žiakov. V nemeckom jazyku, aj napriek snahe učiteľov a voľbe vhodných aktivizujúcich metód a foriem práce, žiaci prejavovali o učenie menej aktívny záujem a len priemerne si osvojovali vedomosti a jazykové zručnosti. Možnosti na hodnotenie žiakov sa dostatočne nevyužívali. Vyučovanie **matematiky** sa vyznačovalo dobrou frekvenciou zadávania úloh, v ktorých sa kládol dôraz na praktickú aplikáciu teoretických poznatkov. Žiaci samostatne reagovali na podnety učiteľov. Chýbalo zaradenie diferencovaných úloh podľa náročnosti, záverečná systemizácia učiva a priebežné hodnotenie žiackych výkonov. Nie na všetkých hodinách sa dosiahla požadovaná úroveň praktickej aplikácie teoretických poznatkov a požadovaný podiel účasti žiakov na riešení matematických úloh. Veľkým prínosom bola dobrá pracovná atmosféra s pozitívnym vzťahom žiakov k predmetu a efektívne využitie učebných pomôcok. Činnosti učiteľov na hodinách **informatiky** boli prevažne dobré, uplatňovali individuálny prístup k žiakom, podporovali tvorivý prístup k riešeniu úloh a tém. Účelne využívali didaktické a technické pomôcky, softvérové a hardvérové vybavenie. Úroveň vedomostí a zručností žiakov bola dobrá až veľmi dobrá, dokázali tvorivo aplikovať teoretické poznatky. Vyučovanie **prirodovedných predmetov** (fyzika, chémia, biológia) sa vyznačovalo pozitívnou pracovnou atmosférou, kultivovanou komunikáciou učiteľov so žiakmi a efektívnou organizáciou práce, ktoré viedli

k dobrým výsledkom. Prevládali frontálne a individuálne činnosti s veľmi rozdielnou názornosťou vyučovania, ktorá závisela od vybavenia didaktickou technikou a učebnými pomôckami. Žiaci prejavovali o učenie záujem, vedeli tvorivo aplikovať osvojené teoretické poznatky, čomu zodpovedali aj ich vzdelávacie výsledky. Vyučovanie **spoločenskovedných predmetov** (dejepis, náuka o spoločnosti) bolo hodnotené ako dobré. Na hodinách náuky o spoločnosti sa uplatňovali aktivizujúce metódy a formy práce, s použitím dostupných učebných pomôcok, niekedy aj svojpomocne zhotovených. Vyučovanie z hľadiska činností jednotlivých učiteľov bolo na priemernej až veľmi dobrej úrovni. Nie vždy bol venovaný dostatočný priestor záverečnému opakovaniu a upevňovaniu učiva. Žiaci prejavovali o učenie primeraný záujem, úroveň ich vedomostí a zručností bola dobrá. Vyučovanie **rímsko-katolíckeho a evanjelického náboženstva** na cirkevných školách malo dobrú až veľmi dobrú úroveň. Zamerané bolo najmä na formovanie pozitívnych hodnotových postojov v duchu kresťanských zásad, vyznačovalo sa kultivovanou komunikáciou učiteľov so žiakmi a pokojnou atmosférou. Na hodinách **telesnej výchovy** prevládalo výrazné podnecovanie zo strany učiteľov. Organizácia práce, zvolené formy a metódy boli účinné, smerujúce k zvyšovaniu záujmu o pohybové činnosti a k rozvoju pohybových zručností žiakov. Úroveň rozvoja pohybových schopností bola primeraná ich veku. Na športovom gymnáziu sa sledovalo vyučovanie **športovej prípravy** (atletika, plávanie, volejbal) a vyučovanie teoretického predmetu základy športovej prípravy, ktoré boli hodnotené na veľmi dobrej úrovni. Hodiny športovej prípravy boli vedené vysoko profesionálne, ich obsahová náplň rešpektovala fyzické zaťaženie žiakov v jednotlivých fázach tréningu. Striedali sa najmä skupinové a individuálne činnosti s podnetnou stimuláciou k lepším výkonom. Úroveň pohybových schopností žiakov bola veľmi dobrá. Pri vysvetľovaní teoretickej témy v predmete základy športovej prípravy učiteľ využil aktivizujúce podnety z praxe. Žiaci dokázali svoje veľmi dobré vedomosti tvorivo aplikovať.

Gymnaziá vytvárali dobré podmienky pre individuálny **rozvoj osobnosti žiakov**. V školských poriadkoch boli zapracované nielen povinnosti, ale v dostatočnej miere aj práva žiakov. Žiaci boli vedení k dodržiavaniu pravidiel medziľudských vzťahov, úcte k tradíciám, k hodnotám demokracie a na cirkevných gymnáziách aj ku kresťanským zásadám. Väčšina opýtaných z radov rodičov uviedla, že vzťah učiteľov k žiakom je dobrý a škola plní očakávania ich detí. Vedenie škôl rešpektovalo zriadené žiacke školské rady. **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** boli hodnotené na dobrej úrovni. Pozitívnym bolo zabezpečenie kvalifikovaného výchovného poradenstva prostredníctvom výchovných poradcov a v niektorých školách aj prostredníctvom školských psychológov. Školy venovali primeranú pozornosť žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, individuálne integrovaných žiakov evidovali na 8 gymnáziách. Ich dokumentácia bola vedená v súlade s legislatívou, mali vypracované individuálne výchovno-vzdelávacie programy. Školy mali vypracované funkčné systémy prevencie drogových závislostí. Ciele a obsah environmentálnej výchovy a výchovy k manželstvu a rodičovstvu sa efektívne realizovali vo vyučovaní viacerých predmetov a v aktivitách školy. Školské i mimoškolské aktivity korešpondovali s koncepcnými zámermi a výchovno-vzdelávacím programom škôl. Väčšina gymnázií rozvíjala spoluprácu s partnerskými školami predovšetkým v zahraničí, organizovali rôzne projekty a výmenné pobyty, čím prispievali k rozvíjaniu jazykových zručností žiakov. Žiaci sa zúčastňovali na rôznych súťažiach a predmetových olympiádach, kde získali ocenenia, niekedy aj na medzinárodnej úrovni.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky boli celkove hodnotené ako dobré, v **8** školách ako veľmi dobré a v **1** na nevyhovujúcej úrovni. **Odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov všeobecno-vzdelávacích predmetov dosiahla **95,26 %**. K vysokej úrovni prispelo vhodné zloženie pedagogického zboru z hľadiska kvalifikačných požiadaviek a dĺžky pedagogickej praxe. **Priestorové podmienky** vzhľadom na počet tried a žiakov boli prevažne dobré. Väčšina gymnázií mala dostatok kabinetov a počítačových učební vybavených školským nábytkom. Odborné učebne prírodovedných predmetov (najmä fyziky a chémie) chýbali v **3** školách. Nedostatkom boli kapacitne nevyhovujúce telocvične a nedokončené, resp. neupravené školské areály. **Materiálno-technické podmienky** mali dobrú úroveň. Vybavenie učebnicami bolo dostatočné, niektoré z učebníc prírodovedných predmetov boli zastarané (rovnako aj učebné pomôcky). Učebnice cudzích jazykov si žiaci zakupovali väčšinou z vlastných zdrojov. Nedostatok moderných učebných pomôcok učitelia kompenzovali ich svojpomocným

zhotovovaním. Vybavenie výpočtovou technikou bolo veľmi dobré. **Psychohygienické podmienky** boli dobré, ojedinele sa vyskytlo nedodržanie dĺžky prestávok. Školy dobre zabezpečovali stravovanie a pitný režim.

Riadenie

Koncepcné zámery a **ciele** škôl boli jasne stanovené a dobre spracované. Zameriavali sa na skvalitňovanie prípravy žiakov na ďalšie štúdium, najmä vysokoškolské, ale aj na ich uplatnenie sa v praxi s ohľadom na ovládanie cudzích jazykov a IKT. Školy sa orientovali na inovačné trendy vo výchovno-vzdelávacom procese a rozvoj kľúčových kompetencií žiakov. Cirkevné gymnáziá kladli dôraz na výchovu v duchu kresťanských zásad. Realnosť vytýčených cieľov potvrdila vysoká úspešnosť v prijímaní absolventov na rôzne odbory vysokoškolského štúdia. **Plánovanie dlhodobých a krátkodobých úloh** bolo v súlade s koncepcnými zámermi. Hlavné úlohy ročných plánov práce boli prehľadné a adresné. Organizačná štruktúra a prevádzka škôl mala stanovené pravidlá fungovania, ktoré umožňovali ich efektívne riadenie. Vnútorne poriadky mali v jednotlivých školách rôznu úroveň. Nedostatky sa zistili vo výkone štátnej správy v 1. stupni a v rozhodovacom procese (formálne i vecné nedostatky v rozhodnutiach). Niektoré rozhodnutia sa vydávali nad rámec zákona. Vedenia väčšiny škôl reagovali na inovačné trendy najmä zavádzaním IKT vo vyučovaní viacerých predmetov. Úroveň **kontrolného systému** bola hodnotená ako priemerná, chýbali účinná kontrola pedagogickej dokumentácie, analýza zisteného stavu a dôsledná spätná väzba. Vonkajší a vnútorný **informačný systém** mali školy dobre zabezpečený. Pozitívom bol prístup učiteľov i žiakov k získavaniu potrebných informácií prostredníctvom internetu, ktorý slúžil aj na ich prezentáciu smerom k verejnosti. **Učebné plány** sa vo väčšine škôl dodržiavali, nedostatky sa vyskytli ojedinele. **Učebné osnovy** sa prevažne plnili, v niektorých školách sa nere realizovali praktické cvičenia z prírodovedných predmetov. **Pedagogická dokumentácia** bola funkčná, prehľadne vedená na predpísaných tlačivách. Pri vyplňaní katalógov a triednych kníh sa v menšom, niekde vo väčšom rozsahu vyskytli nedostatky, napr. nesprávne označovanie tried, uvádzanie nesprávneho názvu školy, nesúlad poradia predmetov s poradím v učebnom pláne, nesprávny spôsob písania študijného odboru a zamerania, opravy nedovoleným spôsobom v triednych knihách a zápisy učiva v cudzích jazykoch. Dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov bolo na priemernej úrovni. Nedostatky sa týkali kvality rozhodovacieho procesu na cirkevnom gymnáziu, nesplnenia kvalifikačných požiadaviek pre výkon funkcií zástupcov riaditeľa v 2 štátnych školách a riaditeľky súkromnej školy, nepredloženia dohody zriaďovateľa súkromnej školy s Ministerstvom školstva SR o používaní uplatňovaného učebného plánu.

Zistenia z KI vykonanej na Gymnáziu, Gemerská cesta 1, Lučenec poukázali na málo vyhovujúcu úroveň výsledkov výchovy a vzdelávania. Správanie žiakov k pedagógom a k sebe navzájom bolo málo kultivované, často vulgárne, žiaci úmyselne narúšali medziľudské vzťahy. Podmienky výchovy a vzdelávania mali málo vyhovujúcu úroveň. Odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov rovnako aj dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov boli nevyhovujúce. Riadenie školy bolo celkovo málo vyhovujúce. Z týchto dôvodov bola škola vyradená zo siete.

Pozitívne zistenia

- široká ponuka školských i mimoškolských aktivít v súlade s koncepcnými zámermi a výchovno-vzdelávacími programami škôl
- odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- výkon štátnej správy v 1. stupni na štátnych gymnáziách
- rozhodovací proces na cirkevných gymnáziách
- kontrolný systém
- realizácia praktických cvičení v prírodovedných predmetoch

Smerovanie vývoja

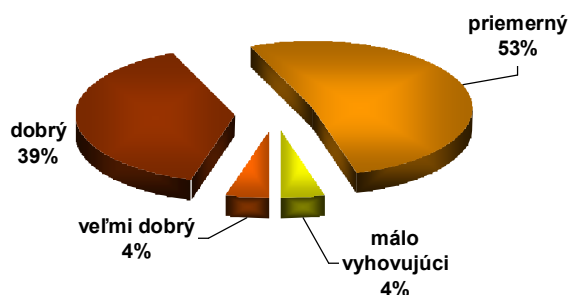
- nárast počtu neštátnych gymnázií
- pretrvávajúci záujem žiakov o štúdium na gymnáziu

1.2.2 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných školách

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **23** školách (**13,6 %** z celkového počtu SOŠ). Z kontrolovaných škôl bola **1** SOŠ s vyučovacím jazykom maďarským, **1** SOŠ s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, **6** škôl súkromných. Celkove bolo vykonaných **748** hospitácií, z toho **388** vo všeobecnovzdelávacích predmetoch, **303** v odborných predmetoch a **57** na praxi. Prizvaných bolo **20** odborníkov z praxe.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bola **1** škola hodnotená ako **veľmi dobrá**, **9** škôl ako **dobré**, **12** ako **priemerné**, **1** škola bola hodnotená ako **málo vyhovujúca**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 6.

Graf 6 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v SOŠ za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

V predmete **slovenský jazyk a literatúra** prevládala dobrá komunikácia, premyslená organizácia práce, efektívne využitie vyučovacieho času. Prínosom motivujúcej pracovnej atmosféry bol záujem žiakov o učenie, rozvoj komunikačných zručností. Nedostatočný časový priestor vymedzený na spätnú väzbu, hodnotenie a sebahodnotenie menej stimulovali žiakov k aktívnej činnosti. V školách s vyučovacím jazykom maďarským malo vyučovanie **slovenského jazyka a slovenskej literatúry** priemernú až málo vyhovujúcu úroveň. Na hodinách sa neuplatňovalo komunikatívne vyučovanie, žiaci mali nedostatky v gramatike, štylistike, obmedzený rozsah slovnej zásoby. Predmet **maďarský jazyk a literatúra** sa sledoval v 2 školách, úroveň vyučovania bola priemerná až málo vyhovujúca. Preferovanie frontálnych činností, prezentácia hotových poznatkov formou výkladu žiakov málo aktivizovala, na podnety reagovali sporadicky, preukázané vedomosti a zručnosti boli priemerné. Na vyučovacích hodinách **cudzích jazykov** učitelia vytvárali cudzojazyčnú atmosféru, striedali rôzne metódy a formy práce, využívali audiotechniku, didaktické pomôcky. Žiaci prostredníctvom internetu vyhľadávali odborné informácie, v 2 školách v Žilinskom kraji aktívne komunikovali v jazykových laboratóriách. Vyskytlo sa nezaraďovanie bežných komunikatívnych techník, odborných tém, pasívne osvojovanie lexiky, nepravidelné zabezpečenie spätnej väzby, málo motivujúce hodnotenie. Celkove malo vyučovanie cudzích jazykov priemernú úroveň. Vyučovanie **spoločenskovedných predmetov** sa vyznačovalo dobrou organizáciou práce, účelným využitím didaktických prostriedkov. Využitie medzipredmetových vzťahov s prepojením na realitu súčasného života bolo na hodinách **občianskej náuky** výraznejšie ako v **dejepise**. Práca vo dvojiciach, skupinová práca podporovali aktivitu a záujem žiakov o učenie, ojedinile sa vyskytli metódy, ktoré ich samostatnosť obmedzovali. Vo vyučovaní **matematiky** uplatňovali učitelia efektívne premyslené didaktické postupy, aktivizujúce metódy a formy práce, povzbudzujúce slovné hodnotenie. Chýbala diferenciácia náročnosti úloh, uplatňovanie individuálneho prístupu k žiakom, priebežné hodnotenie bolo sporadické. Dobré podmienky vyučovania boli vytvorené na hodinách **prírodovedných predmetov**. Vhodný výber učebných pomôcok zvyšoval názornosť vyučovania, využívanie medzipredmetových vzťahov rozvíjalo samostatnosť a tvorivosť žiakov. K negatívnym zisteniam patrili nedostatky v organizácii práce, málo motivujúci spôsob hodnotenia, nie vždy dobre zabezpečená spätná väzba. Na hodinách **informatiky** učitelia uprednostnili inovačné metódy a formy práce, uplatňovali individuálny prístup, skupinovú prácu orientovali na tvorivé riešenie problémových úloh. Na hodinách **telesnej výchovy** dobrá úroveň komunikácie medzi žiakmi a učiteľmi, rešpektovanie individuálnych schopností, vhodne zvolené metódy vytvárali optimálny priestor na upevňovanie pohybových zručností. Dobré podmienky vyučovania, dostatočný počet pomôcok zvyšovali záujem žiakov o pohybové aktivity a rozvoj súťaživosti.

Celkove bola úroveň vyučovania dobrá v telesnej výchove, v ostatných všeobecnovzdelávacích predmetoch priemerná.

Profesionálny prístup učiteľov **odborných predmetov**, podnetná motivácia a stimulácia s dôrazom na príklady z praxe, rešpektovanie individuálneho tempa práce žiakov vytvorili dobré podmienky vyučovania. Pozitívom bolo sprístupňovanie učiva prostredníctvom didaktickej a počítačovej techniky, využitie projektového vyučovania, zaraďovanie aktuálnych problémov z ekonomiky. Menej využívané metódy podporujúce rozvoj tvorivosti, diktovanie učiva, nevytvorený priestor na samostatnú prácu žiakov, nedostatočná spätná väzba, chýbajúce sebahodnotenie negatívne ovplyvnili záujem žiakov. Niektoré hodiny (aplikovaný softvér, grafické systémy) boli odučené v klasických triedach, bez rozvíjania zručností žiakov. Z dôvodu nedostatku učiteľov i žiakov boli v škole v Trnavskom kraji hodiny niektorých odborných predmetov spájané z viacerých študijných odborov, napriek ich rôznemu obsahu a rozdielnej hodinovej dotácii. Úroveň praktických činností bola v študijnom odbore obchodná akadémia a technicko-informatické služby nevyhovujúca, nerealizovali sa cvičenia v predmete tovaroznalectvo. Celkove dosiahlo vyučovanie odborných predmetov priemernú úroveň.

Na **praxi** bola tvorivá pracovná atmosféra, prevažne kvalitná odborná a technická príprava. Efektívne časové rozvrhnutie praktických činností, vhodná motivácia, dôsledné uplatňovanie technologických postupov zvyšovali u žiakov záujem o vykonávanú prácu, podporovali ich samostatnosť, tvorivé myslenie, rozvoj manuálnych zručností. Žiaci aktívne pracovali jednotlivco alebo v skupinách, dokázali aplikovať teoretické poznatky v praxi, menšie nedostatky mali vo verbálnej odbornej komunikácii. Vyskytlo sa nahradzovanie praxe teoretickým vyučovaním, nezabezpečenie materiálno-technických podmienok pre realizáciu praxe, pasívne oboznamovanie žiakov s prácou na strojoch a zariadeniach. Úroveň praxe bola celkove priemerná, v Nitrianskom kraji veľmi dobrá, v Trnavskom kraji bola nevyhovujúca.

Podmienky na **rozvoj osobnosti žiakov** boli prevažne na dobrej úrovni, v 2 školách mali veľmi dobrú úroveň. Školy vytvárali pre žiakov akceptujúce, pokojné a priateľské prostredie, viedli ich k formovaniu a dodržiavaniu harmonických medziľudských vzťahov. Uplatňované vnútorné poriadky posilňovali kultivovanosť, mravné hodnoty a sociálne zručnosti, poskytovali primeraný priestor na individuálny rozvoj osobnosti žiaka. Kvalita **preventívnych a multidisciplinárnych aktivít** bola priemerná. Funkčné systémy výchovného poradenstva na školách zabezpečovali efektívnu spoluprácu s poradenskými zariadeniami a odbornými inštitúciami, dobrú komunikáciu s rodičmi. Výchova k manželstvu a rodičovstvu bola v 4 školách nedostatočne rozpracovaná. Environmentálna výchova bola implementovaná do obsahu učiva jednotlivých predmetov, realizovala sa aj prostredníctvom mimoškolských aktivít. Systematicky plánovaná prevencia bola zameraná na obmedzenie výskytu negatívnych javov. Zistenia z dotazníkov zadaných žiakom potvrdili skúsenosti žiakov s fajčením, konzumáciou alkoholu, ojedinele s užívaním drog, výskyt šikanovania. V 2 školách v Prešovskom kraji chýbali konkrétne opatrenia prispievajúce k eliminácii rôznych spôsobov šikanovania, 1 škola v Trnavskom kraji neprijala vhodné opatrenia na zamedzenie fajčenia v areáli školy. Školy vytvorili optimálne podmienky na podporu záujmu žiakov o profesionálnu prípravu, rozvíjali spoluprácu s partnerskými školami, u zahraničných partnerov s možnosťou zabezpečenia odbornej praxe a výmennej stáže. Žiaci sa aktívne zapájali do organizovania spoločenských a humanitárnych akcií, prezentovali svoje vedomosti a zručnosti v predmetových olympiádach, športových súťažiach, odborných prehliadkach, projektovej činnosti na regionálnej, celoslovenskej a niektoré i na medzinárodnej úrovni. Významné aktivity dosiahli prevažne dobrú až veľmi dobrú úroveň.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky boli hodnotené celkove ako priemerné, v 2 školách ako veľmi dobré a v 2 boli nevyhovujúce. **Odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov bola celkove **87,20 %**, lepšia vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov (**93,04 %**) ako vo vyučovaní odborných predmetov (**89,67 %**). **Priestorové podmienky** mali rozdielnu úroveň, v 3 školách boli veľmi dobré, v 8 dobré, v 2 málo vyhovujúce, v ostatných priemerné. Školy disponovali prevažne dostatočným počtom tried, odborných učební, kabinetov. V 1 škole v Trnavskom kraji vybudovali bezbariérové vstupy do budov i učební. V školách s prenajatými priestormi bola kapacita a funkčnosť obmedzená, estetická úprava učební málo podnetná. Stav vnútorných priestorov v 2 školách si vyžaduje rekonštrukciu. Nedostatky pretrvávali vo vybavení sociálnych zariadení,

modernizácii odborných učební, vybudovaní laboratórií, v 4 školách chýbala vlastná telocvičňa. **Materiálno-technické podmienky** mali priemernú úroveň. Výrazným pozitívom (okrem 1 školy v Trnavskom kraji) bola dobrá vybavenosť počítačmi s pripojením na internet. Kvalitu a efektivitu vyučovania znižoval nedostatok a neaktuálnosť učební pre niektoré všeobecnovzdelávacie a odborné (ekonomické) predmety, chýbali moderné učebné pomôcky, didaktická technika. Niektoré školy zabezpečili aktualizáciu vzdelávania tvorbou učebných textov, využitím alternatívnych učební, internetu, zariadením multimediálnej učebne. **Psychohygienické podmienky** uplatnené pri organizácii vyučovania, zabezpečení stravovacích podmienok a pitného režimu mali celkove priemernú úroveň. Rozvrh hodín a prestávok prevažne rešpektoval psychohygienické požiadavky žiakov i učiteľov. Sporadicky sa v rozvrhu vyskytli súvislé bloky niektorých predmetov, zaradenie celej hodinovej dotácie cudzieho jazyka v jednom dni, nerešpektovanie dĺžky vyučovacích hodín a prestávok, nedodržanie stanoveného počtu hodín pre žiaka v jednom dni.

Riadenie školy

Koncepcné zámery a ciele mali školy prevažne jasne stanovené na dobrej až veľmi dobrej úrovni. Vychádzali z analýzy predchádzajúcich období, zohľadňovali potreby regiónu. V 2 školách bolo splnenie cieľov nereálne. Vo väčšine plánov konkrétne formulované úlohy smerovali ku skvalitneniu práce škôl, ale viacerým chýbalo určenie termínu realizácie a zodpovednosti za ich splnenie, v 3 školách bola úroveň plánovania málo vyhovujúca. **Odborné a pedagogické riadenie** škôl bolo na priemernej až dobrej úrovni, v 2 SOŠ málo vyhovujúce. V 4 školách boli zistené nedostatky v absolvovaní prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov, v 1 súkromnej škole nespĺňala riaditeľka kvalifikačné predpoklady pre výkon funkcie. Delegovanie kompetencií na učiteľov, metodické a poradné orgány, ich podiel na riadení školy boli dostatočné, efektivitu znižovali nedostatky v práci predmetových komisií. Menej kvalitný bol výkon štátnej správy v 1. stupni. K pozitívnym zisteniam patrila aktivita vedení škôl pri zabezpečovaní odborného rastu pedagogických zamestnancov. **Kontrolný systém** škôl sa riadil vypracovanými plánmi, ale s nízkou frekvenciou hospitačnej činnosti, chýbalo využitie analýzy jej výsledkov na odstránenie zistených nedostatkov. Pozitívom bolo vypracovanie zjednocujúcich kritérií pre hodnotenie a klasifikáciu žiakov v predmete alebo v skupine predmetov, ojedinele v niektorých predmetoch aj využitie porovnávacích a objektivizačných testov. V 2 školách bola úroveň kontrolného systému nevyhovujúca. Prevažne na dobrej úrovni mali školy zabezpečený prehľadný a účinný **informačný systém**. Pravidelne poskytovali rodičom informácie o výchovno-vzdelávacích výsledkoch žiakov, menej uspokojivá bola spolupráca s rodičmi problémových žiakov. Zariadením webových stránok sa skvalitnil prístup k informáciám aj pre verejnosť. Dodržiavanie **učebných plánov** malo priemernú úroveň, v 3 školách bolo nevyhovujúce. Vyskytlo sa nedodržanie stanovenej týždennej hodinovej dotácie, nezaradenie predmetov v príslušnom ročníku podľa uplatňovaných učebných plánov, prekročenie povolenej úpravy nad 10 %, uplatňovanie neschváleného učebného plánu, klasifikovanie predmetov v rozpore s poznámkami v učebnom pláne. V plnení **učebných osnov** sa zistili viaceré nedostatky: nezaradenie niektorých tematických celkov do obsahu učiva predmetu, nedodržanie stanoveného počtu písomných prác, nerealizovanie praktických činností pri laboratórnych cvičeniach v predmetoch fyzika, chémia, redukcia laboratórnych prác a praktických cvičení prevažne v elektrotechnických, ekonomických predmetoch a na praxi, výrazné prekročenie úpravy obsahu učiva nad 30 %. Celkove malo plnenie učebných osnov priemernú úroveň, nedôsledná kontrolná činnosť v 2 školách bola príčinou nevyhovujúcej úrovne. Realizácia rozvojových projektov prispela predovšetkým k rozvoju odborných vedomostí a praktických zručností žiakov. Kvalita **pedagogickej dokumentácie** mala celkove priemernú úroveň, v 4 školách málo vyhovujúcu. Bola vedená prehľadne a systematicky, nie vždy na predpísaných tlačivách. Nedostatky sa vyskytli vo vedení triednych kníh, katalógových listov, školy s vyučovacím jazykom maďarským nevedli dokumentáciu dvojjazyčne.

Pozitívne zistenia

- zapojenie škôl do rozvojových projektov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov

Pretrvávajúce nedostatky a problémy

- zaostávajúca modernizácia materiálo-technického vybavenia škôl
- zastaranosť učebníc hlavne pre odborné (ekonomické) a niektoré všeobecnovzdelávacie predmety
- klesajúci záujem o štúdium technických odborov
- funkčnosť kontrolného systému

Smerovanie vývoja

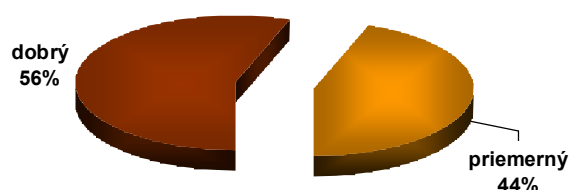
- zavádzanie širšie koncipovaných a nových študijných odborov v súlade s požiadavkami trhu práce a potrebami regiónu
- spolupráca so školami v zahraničí
- orientovanie koncepčných zámerov na potreby trhu práce

1.2.3 Zistenia z komplexných inšpekcií v združených stredných školách

Komplexné inšpekcie sa uskutočnili v **9** združených stredných školách (**6,56 %** z celkového počtu ZSS). Všetky kontrolované školy boli štátne, s vyučovacím jazykom slovenským. Vykonalo sa **627** hospitácií, z toho **251** vo všeobecnovzdelávacích predmetoch, **249** v odborných predmetoch, **10** na praxi, **117** v odbornom výcviku. Prizvaných bolo **11** odborníkov z praxe.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bolo **5** škôl hodnotených ako **dobré**, **4** ako **priemerné**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 7.

Graf 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v ZSS za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Hodiny **slovenského jazyka a literatúry** sa vyznačovali prevažne pokojnou a tvorivou atmosférou, dobrou organizačnou štruktúrou. Prevažovali spoločná práca a metóda riadeného dialógu, použité boli aj skupinová práca, práca vo dvojiciach, samostatná a frontálna práca. Písomné práce a diktáty sa uskutočňovali v súlade s učebnými osnovami. Priebežne sa využívali slovné hodnotenie i hodnotenie známku, ktoré boli primerané predvedeným výkonom. Preukázané vedomosti, zručnosti žiakov a ich aktivita boli priemerné. Vo vyučovaní **cudzích jazykov** bola prevažne dobre zabezpečená cudzojazyčná atmosféra. Štruktúra hodín bola dobre premyslená, metódy a formy práce väčšinou prispôbovali učitelia vedomostnej úrovni žiakov. Na hodinách anglického jazyka boli vhodne volené didaktické materiály zamerané na verbálnu komunikáciu. V niektorých prípadoch na hodinách nemeckého jazyka zaostávala komunikácia a rozvoj schopnosti porozumieť počutému originálnemu textu. Vedomosti a zručnosti žiakov boli priemerné. Na hodinách **matematiky** prevažovali klasické formy a metódy vyučovania. Zvolené postupy nie vždy dostatočne zohľadňovali schopnosti jednotlivcov a pracovné tempo žiakov. Na niektorých hodinách učitelia zadávali neprimerane náročné príklady. Vedomostná úroveň žiakov bola priemerná. Prejav učiteľov bol kultivovaný. Slovné hodnotenie a sebahodnotenie sa vyskytovalo sporadicky. Písomné práce predpísané učebnými osnovami sa nie vždy realizovali v predpísanom počte. Hodiny **spoločenskovedných predmetov** (dejepis, občianska náuka, náuka o spoločnosti) mali odlišnú úroveň. Pri neodbornom vyučovaní sa prejavovali prvky nekonceptnosti, žiaci neboli vhodnou formou podnecovaní k formovaniu vlastných postojov a názorov. Vyučovacie hodiny prebiehali v pokojnej atmosfére, interakcia medzi vyučujúcimi a žiakmi bola prevažne dobrá. Záujem o učenie a osvojovanie poznatkov žiakmi bol na nižšej úrovni. Efektivita vyučovacích hodín bola znížená tým, že vyučujúci diktovali žiakom poznámky z preberaného učiva, ktoré bolo v učebniciach. Pedagogické pôsobenie v **prirodovedných**

predmetoch (informatika, chémia, fyzika, výpočtová technika, ekológia) bolo dobré, ovplyvnené dobrou efektívnosťou činností učiteľov, vytvorením pozitívnych podmienok pre učenie. Vo vyučovacom procese sa striedali rôzne činnosti a učebné prístupy učiteľov, úlohy boli zamerané na všetky úrovne myslenia žiakov. Podmienky vyučovania boli dobré. Predmet **informatika** vyučovali aj nekvalifikovaní učitelia, čo negatívne ovplyvňovalo kvalitu vyučovania. Obsah učiva informatiky nebol vždy plnený v stanovenom rozsahu a učivo sa preberalo duplicitne aj v ďalších ročníkoch. Aktivitu žiakov na hodinách zvyšovala priebežná motivácia zo strany učiteľov. Vedomosti a zručnosti žiakov, ich vzdelávacie výsledky boli priemerné, v chémii v jednej škole málo vyhovujúce. Vyučovacie hodiny **telesnej výchovy** boli organizačne premyslené, dobre pripravené, z hľadiska efektivity vedené na veľmi dobrej úrovni. Vyučujúci striedaním herných a nácvikových činností udržiavali vysokú aktivitu žiakov, ktorí preukázali dobré pracovné návyky, úlohy plnili samostatne, s primeraným fyziologickým zaťažením.

V **odborných predmetoch** v odboroch **SOŠ** činnosť učiteľov bola efektívna, prevládala kultivovaná komunikácia medzi učiteľmi a žiakmi, využívali sa medzipredmetové vzťahy. Vyučovalo sa prevažne v odborných učebniach. Organizácia práce bola dobrá, používali sa vhodné učebné pomôcky a didaktická technika. Žiaci reagovali na podnety a stimuláciu, úroveň ich vedomostí, zručností vo vzťahu k učebným osnovám bola v jednotlivých triedach rozdielna, ale celkove dosahovali dobrú úroveň. Negatívom bolo sporadické hodnotenie.

Vo vyučovaní **odborných predmetov** v odboroch **SOU** učitelia zapájali žiakov do činností. Hodiny boli väčšinou časovo premyslené, špecifické ciele oznamovali učitelia žiakom na začiatku hodiny, ale na konci nebolo vždy overené ich splnenie. Zvolené metódy a formy zodpovedali charakteru predmetu, na hodinách sa často uplatňovalo komunikatívne vyučovanie v kombinácii s klasickými metódami a formami práce. Didaktická technika sa využívala sporadicky. Vyučovacie hodiny s vhodne volenými metódami a postupmi práce umožnili žiakom aktívnejšie sa zapájať do činností a výraznejšie sa podieľať na rozvoji komunikačných schopností a základných zručností.

Na **odbornej praxi** vyučujúci pracovali so žiakmi v skupinách. Dodržiavali sa technické normy pracovnej činnosti, rovnako aj bezpečnostné a hygienické. Špecifické ciele oznamovali žiakom na začiatku pracovného dňa. Zvolené metódy a formy práce prispeli k splneniu stanovených cieľov. Motivujúco pôsobila priebežná kontrola činností žiakov a spôsob hodnotenia. Žiaci preukazovali priemerné vedomosti a zručnosti vo vzťahu k požiadavkám učebných osnov.

Odborný výcvik sa realizoval vo vlastných alebo prenajatých priestoroch. Spolupráca so zmluvnými pracoviskami bola veľmi dobrá, materiálne vybavenie spĺňalo základné požiadavky pre dodržiavanie učebných osnov odborného výcviku. Denníky odborného výcviku sa viedli dôsledne. V učebných odboroch technického zamerania sa vyskytli prípady nedodržania obsahu učebných osnov. Pracoviská spĺňali požiadavky hygieny a ochrany zdravia pri práci. Vedomosti a zručnosti žiakov boli na priemernej úrovni.

Rozvoj osobnosti žiakov dosahoval v kontrolovaných školách priemernú úroveň. Všetky školy mali vypracované školské poriadky, ktoré obsahovali práva a povinnosti žiakov. Zo zápisníc z pedagogických rád a pracovných porád vyplynulo, že školský poriadok nebol vždy rešpektovaný všetkými žiakmi. V školách fungovala poradenská komunikácia s dôrazom na aktívnu spoluprácu s rodičmi, poradenskými inštitúciami, so zriaďovateľom, úradom práce a políciou. Školy zabezpečovali aktivity environmentálnej výchovy, výchovy k manželstvu a rodičovstvu, protidrogovej prevencie a prevencie kriminality žiakov. **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** celkom boli na dobrej úrovni. Vytvárali sa veľmi dobré podmienky na upevňovanie spolupatričnosti a tradícií, rozvíjali sa kontakty so školami podobného typu v zahraničí, s právnickými a fyzickými osobami v zabezpečovaní praktického vyučovania a uplatňovania absolventov. Žiaci reprezentovali školy na súťažiach zručnosti a stredoškolskej odbornej činnosti. Niektoré školy vydávali vlastné školské časopisy, organizovali krúžkovú činnosť. V dvoch školách realizovali projekty Leonardo da Vinci – epanil, Ľudia bez kvalifikácie, Sprievodca cestovného ruchu, Otvorená škola 2007, Otvorená eLearningová škola.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky boli prevažne dobré. Celková **odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov bola **86,06 %** (všeobecnovzdelávacie predmety **86,68 %**, odborné predmety **84,40%**).

Požiadavky vzdelania nespĺňala časť vyučujúcich odborných predmetov a praxe. **Priestorové podmienky** boli v dvoch kontrolovaných školách dobré. Vonkajšie a vnútorné objekty a priestory boli vyhovujúce vo vzťahu k počtu žiakov a zameraniu škôl. Pozitívom bolo, že všetky školy mali k dispozícii pre športové aktivity žiakov telocvičňu, posilňovňu a ihriská. Fondy učebníc boli zastarané, hoci sa neustále aktualizovali, chýbali učebnice najmä odborných predmetov. Na hodinách cudzích jazykov žiaci pracovali s učebnicami, ktoré si väčšinou kupovali z vlastných prostriedkov. Funkčná didaktická technika sa vo vyučovacom procese nevyužívala dostatočne. **Materiálno-technické vybavenie** pracovísk odborného výcviku pre odbory zamerané na gastronómické služby bolo na dobrej úrovni, pre technické odbory na priemernej. **Psychohygienické podmienky** boli celkovo na priemernej úrovni. Nedostatky sa vyskytli v dodržiavaní dĺžky prestávok. Vo všetkých školách bolo zabezpečené stravovanie a pitný režim žiakov.

Riadenie

Koncepcné zámery a ciele výchovy a vzdelávania v kontrolovaných školách vychádzali zo súčasného stavu, s ohľadom na ich dlhoročné tradície, úspešnosť, potreby trhu práce a danosti regiónov. Orientovali sa na zvyšovanie kvality vyučovacieho procesu, boli reálne. **Plánovanie dlhodobých a krátkodobých úloh** vychádzalo z koncepcií škôl a analýz výchovno-vzdelávacích výsledkov a činností za uplynulé obdobie. Organizácia pracovných porád, pedagogických rád, porád vedenia a zasadnutí predmetových komisií bola z hľadiska frekvencie dobrá, z hľadiska vecnosti a obsahu vyhovujúca. V zápisniciach z pracovných porád a pedagogických rád chýbali uznesenia. Organizačné, rokovacie, vnútorné a pracovné poriadky škôl boli spracované s ohľadom na podmienky škôl. V súvislosti s výkonom štátnej správy v 1. stupni vydali niektorí riaditelia rozhodnutia, ktoré mali nedostatky po formálnej a obsahovej stránke. Všetci vedúci zamestnanci absolvovali prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov. **Kontrolný systém** mali školy rozpracovaný, zahŕňal však len niektoré oblasti kontrolnej činnosti. Nedostatočná bola frekvencia hospitácií, chýbala analýza výsledkov kontroly a neukladali sa opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. **Informačný systém** bol funkčný, na dobrej úrovni. Prístup k informáciám bol včasný, aktuálny, prostredníctvom kvalifikovaných výchovných poradcov a zodpovedných pedagogických zamestnancov. Nedostatky sa vyskytli v plnení **učebných osnov** v predmetoch cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a literatúra, hospodárske písomníctvo, stolovanie. Školy využívali možnosť 30 % úpravy obsahu a rozsahu učiva. V školách sa uplatňovali schválené **učebné plány**. Dôsledne bola zabezpečená nadväznosť nadväzovacieho štúdia na absolvovaný učebný odbor. **Pedagogická dokumentácia** sa viedla na predpísaných tlačivách. Negatívom boli nejednotnosť vo vyplňaní katalógových listov žiakov, nesprávne uvádzanie poradia predmetov v úvodnej časti v triednych knihách, zapisovanie učiva z cudzích jazykov a opravy zápisov nedovoleným spôsobom. Nedostatky sa vyskytovali aj vo vedení pedagogickej dokumentácie integrovaných žiakov. Orientácia pedagógov v školskej legislatíve bola rôzna.

Pozitívne zistenia

- zapájanie škôl do projektov
- orientácia škôl na potreby regiónu a trhu práce

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- výkon štátnej správy v 1. stupni
- obnova fondu učebníc
- uplatňovanie inovatívnych metód vo vyučovacom procese

Pretrvávajúce nedostatky a problémy

- málo efektívny kontrolný systém
- nedôsledné vedenie pedagogickej dokumentácie

Smerovanie vývoja

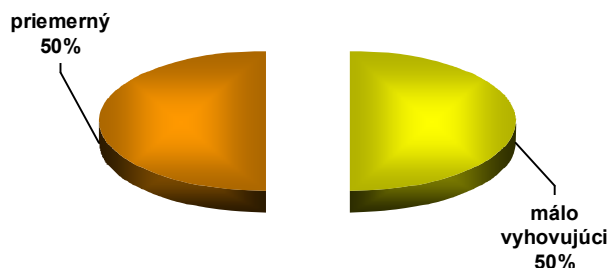
- rozširovanie ponuky študijných a učebných odborov v súlade s požiadavkami trhu práce
- pokles záujmu o štúdium stavebných, stolárskych a krajčírskych učebných odborov

1.2.4 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných učilištiach a učilištiach

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **7** SOU a v **1** U zriadenom pri SOU (**4,42 %** z celkového počtu SOU). Kontrolované školy boli štátne, pričom **1** SOU bolo s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Vykonalo sa **346** hospitácií, z toho vo všeobecnovzdelávacích predmetoch **133**, v odborných **134** a v predmete odborný výcvik **79** hospitácií.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia boli **4** školy hodnotené ako **priemerné** a **4** (3 SOU a 1 U) ako **málo vyhovujúce**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 8.

Graf 8 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v SOU/U za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Uplatňované metódy výkladu a riadeného rozhovoru na vyučovaní **slovenského jazyka a literatúry**, absencia didaktických prostriedkov a techniky, často málo premyslená organizácia práce a ojedinele realizovaná spätná väzba nevytvárali vhodné podmienky pre rozvoj tvorivosti žiakov, ich komunikačných zručností, formovanie pozitívnych hodnotových postojov. Hodiny literatúry boli zvyčajne len prezentáciou encyklopedických poznatkov, bez primerane samostatnej práce s literárnym textom. Nedostatky sa rovnako vyskytovali vo verbálnom i v písomnom prejave žiakov. Slovné hodnotenie výkonov bolo prevažne objektívne a motivujúce, hodnotenie známku menej časté. Úroveň vyučovania **cudzie jazyky** (anglický, nemecký, španielsky) bola rozdielna. Zručnosti a schopnosti žiakov v učebných odboroch i v nadstavbovom štúdiu v predmetoch anglický a nemecký jazyk boli málo vyhovujúce až nevyhovujúce, v študijných odboroch boli ich výsledky kvalitatívne lepšie. Učitelia nezabezpečovali dostatočne pokojné a podnetné prostredie, v ktorom by žiaci prejavovali o učenie primeraný záujem. Závažným nedostatkom bol neúčinne využívaný vyučovací čas, nerozvíjanie rečovej komunikácie. Aktívne počúvanie a porozumenie originálneho hovoreného textu nahradili stereotypné frontálne činnosti, vypracovávanie gramatických cvičení, výrazná orientácia na čítanie a preklad. U niektorých nekvalifikovaných učiteľov sa vyskytli i nedostatky v ovládaní jazyka. Dobré vedomosti a rečové zručnosti žiakov na sledovaných hodinách španielskeho jazyka, ich sústredené zaujatie boli vyvolané cieľavedomou štruktúrou hodiny i kreativitou učiteľa. Efektivitu vyučovania **matematiky** na viacerých hodinách narušalo nevhodné správanie a nízka úroveň vzájomnej komunikácie medzi učiteľom a žiakmi. Účinnosť procesu učenia sa ovplyvňovalo i nevýrazné podnecovanie a klasické formy vyučovania. Žiaci väčšinou riešili príklady mechanicky, bez primeranej samostatnosti, tvorivosti a schopnosti praktickej aplikácie teoretických poznatkov, málo používali odbornú terminológiu. U nekvalifikovaných učiteľov sa vyskytli závažné nedostatky odborného charakteru. V 3 kontrolovaných školách vyučovanie matematiky prebiehalo vo veľmi dobrej psychosociálnej klíme, s výraznou interakciou, dobre zabezpečenou spätnou väzbou. V **spoločenskovedných predmetoch** (dejepis, občianska náuka) bol vzťah učiteľa a žiakov založený na vzájomnom rešpekte. Prevažovala tradičná štruktúra hodiny, s menej účinnou stimuláciou a spätnou väzbou, chýbalo využitie didaktických prostriedkov. K negatívnym zisteniam patrilo písanie rozsiahlych poznámok na hodine dejepisu a na hodinách občianskej náuky výrazne dominantné postavenie učiteľa nevytváralo žiakom možnosti na vyjadrenie názorov, či zaujatie vlastných postojov. Činnosti učiteľov a podmienky podporujúce proces učenia sa žiakov v **prírodovedných predmetoch** (fyzika, chémia, informatika, výpočtová technika, základy ekológie) boli značne odlišné, iba v 1 škole dobré. Zvolené postupy práce prevažne nezodpovedali progresívnym trendom vyučovania, často chýbala účinná spätná väzba, primeraná

názornosť, či vhodnosť výberu obsahu a rozsahu preberaného učiva vo vzťahu k profilu absolventa. Rovnako i vzdelávacie výsledky žiakov boli v jednotlivých predmetoch na rôznej úrovni. Kvalitu vyučovania informatiky a výpočtovej techniky v školách Trnavského kraja podstatne negatívne ovplyvnilo neodborné vyučovanie väčšiny kontrolovaných hodín, s málo vyhovujúcou až nevyhovujúcou organizáciou práce a na 1 SOU i nedostatočné vybavenie školy výpočtovou technikou. Žiakom vyšších ročníkov chýbali základné počítačové zručnosti.

Na výrazne rozdielnej úrovni, v SOU na priemernej, v učilišti na nevyhovujúcej, sa prejavili v jednotlivých **odborných predmetoch** vedomosti, zručnosti a schopnosti žiakov vo vzťahu k učebným osnovám a ich vzdelávacie výsledky v poznávacej oblasti. Spôsob prezentácie učiva prevažne neumožňoval žiakom náležité osvojovanie poznatkov, získanie potrebných zručností, rozvíjanie verbálneho prejavu vo vzťahu k predmetu. Chýbala aplikácia príkladov z praxe, tvorivé a diferencované úlohy, individuálny prístup, priestor na precvičovanie a upevnenie učiva. Vyučovacie čas bol neefektívne využívaný na diktovanie poznámok. Nezaujem o preberané učivo a neprimerané správanie boli neraz podmienené nedostatočnou interakciou medzi učiteľmi a žiakmi. Učebné pomôcky a aktuálne učebnice sa využívali menej efektívne, na viacerých hodinách chýbali úplne. Pre chýbajúce pomôcky sa v niektorých školách nerealizovali praktické činnosti predpísané učebnými osnovami. Výpočtová technika a informačné technológie sa na odborných predmetoch využívali len ojedinele. Na niektorých hodinách účinnosť procesu učenia sa žiakov bola pozitívne ovplyvnená povzbudzujúcim spôsobom hodnotenia, ich aktívnym zapájaním do vyučovacieho procesu, účelnou názornosťou a vytváraním pozitívneho pracovného prostredia s otvorenou komunikáciou medzi učiteľom a žiakmi.

Vyučovanie **odborného výcviku** na štyroch z kontrolovaných škôl pozitívne ovplyvnila kvalitná odborná a technická príprava, dobré časové rozvrhnutie praktických činností a vhodne uplatňované pracovné postupy. V prevažne pokojnej atmosfére rozvíjali majstri odbornej výchovy praktické zručnosti žiakov, menej podnecovali k aktívnej komunikácii, k používaniu odbornej terminológie. Záujem žiakov o vykonávané praktické činnosti, miera ich tvorivosti a schopnosti pracovať samostatne sa líšili. Vo všetkých SOU Trnavského kraja sa zistili závažné nedostatky pri realizácii odborného výcviku. Málo vyhovujúce podmienky vyučovania vytvárané majstrami odbornej výchovy boli príčinou neplnenia obsahu učebných osnov predmetu v niektorých študijných odboroch. Kontrolu ich dodržiavania zároveň neumožňovali ani zápisy preberaného učiva v denníkoch odborného výcviku, nevypracovaný preraďovací plán pre žiakov. Nedostatky sa vyskytli aj v dohodách o zabezpečení odborného výcviku. S výnimkou 1 SOU školy dodržiavali technické, bezpečnostné a hygienické zásady.

Rozvoju osobnosti žiakov sa nevenovala vždy patričná pozornosť. Vo vnútorných poriadkoch mali školy rozpracované práva a povinnosti žiakov, ale stanovené pravidlá a prijaté opatrenia najmä na zlepšenie dochádzky a správania neuplatňovali dôsledne. Študijné výsledky žiakov ovplyvňovala vysoká absencia a rovnako málo účinné riešenia ich nevhodných prejavov na vyučovacích hodinách. Učitelia nevenovali primeranú pozornosť ani formovaniu hodnotových postojov žiakov, rozvoju ich personálnych a sociálnych kompetencií. Občas bola atmosféra v triedach priateľská, ojedinele sa prejavovala vzájomná dôvera, úcta, rešpektovanie, zriedkavo motivácia formou pochvaly. V rámci **preventívnych a multidisciplinárnych aktivít**, okrem 2 SOU v Trnavskom kraji, školy naplňali obsah a ciele environmentálnej výchovy, výchovy k manželstvu a rodičovstvu a úlohy primárnej drogovej prevencie na vyučovaní viacerých predmetov a rôznymi aktivitami v školách i mimo nich. Činnosti v oblasti výchovného poradenstva zamerali predovšetkým na monitorovanie a riešenie problémov v dochádzke a v správaní žiakov, málo na preventívne pôsobenia voči rôznym negatívnym javom a analýzu ich príčin. V dotazníkoch približne polovica žiakov priznala, že fajčí a konzumuje alkohol, nízke percento uviedlo použitie drogy. Spolupráca s poradenskými zariadeniami bola zvyčajne funkčná, kvalita služieb rodičom a žiakom dobrá. Prevažne účinný systém starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bol v 1 škole zabezpečený aj školským špeciálnym pedagógom. Aktivity s významným vplyvom na výchovno-vzdelávaciu činnosť realizovali školy najmä s ohľadom na profil absolventa. V záujme skvalitnenia odbornej prípravy podporovali spoluprácu s rôznymi podnikateľskými subjektmi a firmami, rozvíjali kontakty so školami podobného zamerania v zahraničí, organizovali odborné exkurzie. Žiaci pracovali na projektoch, úspešne sa prezentovali v odborných súťažiach, účasť v iných súťažiach a olympiádach bola

sporadická. Ponuka aktivít vo voľnom čase a záujmových krúžkov bola rozmanitá, prevažne prispôbena celkovým podmienkam škôl. Žiaci zväčša neprejavili o ne dostatočný záujem.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky boli hodnotené v SOU ako priemerné, v učilišti ako veľmi dobré. Málo vyhovujúcu (68,56 %) úroveň **odbornej** a **pedagogickej spôsobilosti** učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetoch ovplyvnilo predovšetkým neodborné vyučovanie dejepisu, ale najmä informatiky, čo výrazne poznačilo i nízku kvalitu vyučovania tohto predmetu. Vyššia úroveň odbornosti bola vo vyučovaní odborných predmetov (83,71 %). Vo vzťahu k počtu žiakov a vzdelávacím programom **priestorové podmienky** vyhovovali. Počet vybudovaných odborných učební i dielní pre praktické vyučovanie bol prevažne optimálny. V 1 škole boli priestory dielní značne zastarané, v niektorých SOU chýbali šatne pre žiakov. Pracovné podmienky učiteľov ovplyvnil stav i nedostatok kabinetov. Široké možnosti pre voľnočasové aktivity zabezpečovali dobre vybavené telocvične a športové areály. Vonkajšie i vnútorné priestory najmä starších budov, vrátane sociálnych zariadení, si vyžadujú opravy. Vybavenosť škôl názornými učebnými pomôckami, výpočtovou a didaktickou technikou na teoretickom vyučovaní bola vcelku dostatočná. Podstatným negatívnym zistením bolo ich nevyužívanie predovšetkým vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov. Efektivitu výučby znižovali chýbajúce alebo neaktuálne učebnice a učebné texty, zastarané a opotrebované učebné pomôcky, čo niektorí vyučujúci riešili ich svojpomocným doplnením. **Materiálno-technické vybavenie** pracovísk odborného výcviku bolo rôzne. Kým v odbore kamenár bolo veľmi dobré, technické vybavenie pracovísk odbornej praxe v nadstavbovom štúdiu v odbore strojárstvo málo vyhovujúce. Normatív základného vybavenia dielní a pracovísk odborného výcviku sa neplnil v odbore mechanik strojov a zariadení, autoopravár a stolár. **Psychohygienické podmienky** negatívne ovplyvnili časté zaraďovania nultých hodín, v menšej miere nedodržanie dĺžky prestávok. Požiadavky dochádzajúcich žiakov boli pri tvorbe rozvrhu rešpektované. Stravovací a pitný režim bol vo všetkých školách zabezpečený.

Riadenie školy

Prevažne reálne formulovali školy v **konceptných zámeroch** predstavy o svojom smerovaní. **Ciele** vymedzené so zreteľom na regionálne podmienky a požiadavky trhu práce orientovali hlavne na skvalitňovanie odbornej prípravy žiakov a materiálno-technických podmienok, na zvýšenie odbornosti vyučovania i na spoluprácu s profesijnými organizáciami a firmami. Niektorým SOU v stanovených zámeroch chýbalo určenie priorít i konkrétna stratégia ich dosiahnutia. Vo väčšine škôl súlad a nadväznosť **dlhodobého** a **krátkodobého plánovania** neboli dostatočne zreteľné a prehľadné. Často nejednoznačné a nekonkrétne vytýčené ciele a úlohy ročného plánu, najmä pre oblasť výchovy a vzdelávania, negatívne ovplyvňovali úroveň krátkodobého plánovania. **Odborné a pedagogické riadenie** celkove bolo priemerné. Nedostatky vo výkone štátnej správy v 1. stupni sa okrem 1 SOU v Košickom kraji prejavili vo všetkých kontrolovaných školách, výrazne závažné boli v školách Trnavského kraja. Neefektívna organizačná štruktúra v 2 kontrolovaných subjektoch nezaistila nadväznosť teoretickej a praktickej prípravy žiakov, ani jej účinnú koordináciu. Značne odlišné delegovanie kompetencií na jednotlivé metodické orgány sa odrazilo v kvalitatívne rozdielnej úrovni ich činností. Pozitívnym zistením boli pomerne široké profesionálne aktivity učiteľov, ich zapájanie sa do realizácie rozvojových projektov, ale i podpora odborného rastu pedagógov zo strany vedenia škôl. **Vnútorný systém kontroly** bol často formálny, chýbala efektívna spätná väzba, opatrenia boli ukladané ojedinele. Výsledky hospitačnej činnosti sa nevyužívali pre skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu a rovnako málo analyzovali učitelia výchovno-vzdelávacie výsledky žiakov s cieľom skvalitniť proces vyučovania. Systematická pozornosť nebola venovaná pedagogickej dokumentácii, plneniu učebných osnov a ich úpravám. Kontrolnú funkciu si neplnili, alebo len málo účinne plnili, predmetové komisie. Vnútorná kontrola v 3 školách Trnavského kraja bola nevyhovujúca. Zväčša náležite fungoval **informačný systém**, jeho koordinácia bola premyslená a kontakty s verejnosťou optimálne zabezpečené. Absentovala aktívna komunikácia s niektorými rodičmi, hoci školy prevažne vyvíjali dostatočné úsilie na zlepšenie vzájomne prospešnej spolupráce. **Učebné plány** s úpravami vykonanými prevažne v povolenom rozsahu boli vcelku dodržiavané na dobrej úrovni, ale dôvody zmeny počtu hodín v predmetoch neboli zvyčajne prerokované v predmetových komisiách, ani odsúhlasené vo vedení školy. Zistené

nedostatky v niektorých školách sa týkali prekročenia týždenného počtu hodín a v 1 SOU nahradenia vyučovania učebného predmetu odborná prax trojtýždňovým sústredením žiakov v zmluvných firmách, kde vyučovanie nezabezpečili majstri odbornej výchovy. Úpravy rozsahu a obsahu učiva **učebných osnov** boli prekročené takmer vo všetkých školách. Negatívnym zistením je skutočnosť, že často boli ponechané len na individuálne rozhodnutie učiteľa príslušného predmetu. Okrem kontrolovaných škôl v Košickom kraji bola úroveň predpísanej **pedagogickej dokumentácie** málo vyhovujúca. Chyby závažného charakteru obsahovali katalógy, katalógové listy, triedne knihy, protokoly o komisionálnych skúškach. Zároveň v jednej zo škôl triedne knihy v triedach s vyučovacím jazykom maďarským neboli vedené dvojazyčne, v niektorých školách neboli vedené na platných tlačivách protokoly o komisionálnych skúškach. Porušenia **všeobecne záväzných a rezortných predpisov** v kontrolovaných školách sa týkali najmä nedodržiavania učebných plánov, neplnenia učebných osnov, metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, nedostatkov vo výkone štátnej správy v 1. stupni a vo vedení pedagogickej dokumentácie.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- podmienky vyučovania vytvárané pedagógom
- vzdelávacie výsledky žiakov
- využívanie učebných pomôcok
- vnútorný kontrolný systém
- plnenie učebných osnov
- vedenie pedagogickej dokumentácie
- dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov
- vybavenosť výpočtovou technikou a softvérom

Pretrvávajúce nedostatky a problémy

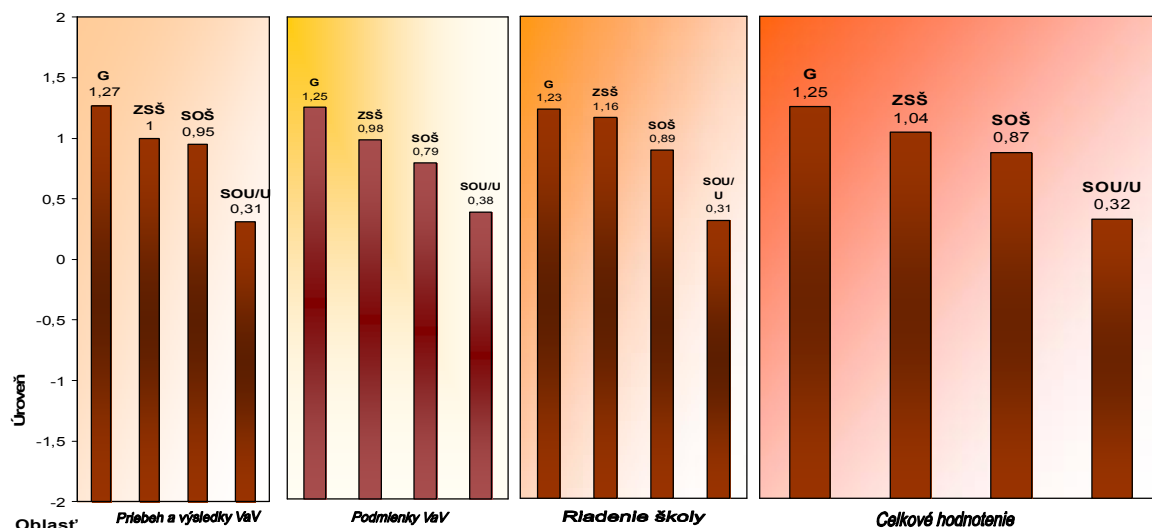
- prijímanie žiakov s veľmi slabými vzdelávacími výsledkami, s nedostatočným záujmom o štúdium
- problémové správanie žiakov
- malý záujem rodičov o spoluprácu so školou pri riešení problémov
- nedostatočná orientácia pedagógov v školskej legislatíve
- absencia aktuálnych učebníc pre odborné predmety

Smerovanie vývoja

- orientácia na regionálne podmienky a požiadavky trhu práce
- zapájanie žiakov a pedagógov do rozvojových projektov
- spolupráca s profesijnými organizáciami a podnikateľmi

Na záver komplexných inšpekcií v stredných školách uvádzame grafické znázornenie porovnania výsledkov ich hodnotenia v jednotlivých oblastiach (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania, riadenie školy) a celkové hodnotenie. Podrobnejšie údaje sú uvedené v prílohách 5 – 8.

Graf 9 Porovnanie výsledkov z hodnotenia komplexných inšpekcií v jednotlivých oblastiach a celkom v stredných školách

1.2.5 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách a v stredných odborných školách

Cieľom inšpekcie bolo zistiť stav realizácie externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnázium a v strednej odbornej škole. Inšpekcie sa vykonali v **107** školách, z toho na **56** G a v **51** SOŠ. Z uvedeného počtu škôl bolo **16** cirkevných, **11** súkromných, **16** škôl bolo s vyučovacím jazykom národností.

Externá časť a **písomná forma internej časti** maturitnej skúšky sa kontrolovala v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, **externá časť** maturitnej skúšky v predmete matematika.

Tabuľka 6 Počet škôl a žiakov podľa predmetov na G a v SOŠ

		slovenský jazyk a literatúra/ slovenský jazyk a slovenská literatúra	anglický jazyk	nemecký jazyk	matematika	maďarský jazyk	počet žiakov spolu	z toho žiaci so ŠVVP
druh školy	počet škôl	počet žiakov						
G	56	1 238	880	120	416	58	2 712	9
SOŠ	51	866	626	728	270	0	2 490	8
spolu	107	2 104	1 506	848	686	58	5 202	17

Riaditelia škôl poverili funkciou **školských koordinátorov** v prevažnej miere svojich zástupcov alebo učiteľov so skúsenosťami s koordinovaním MS. K plneniu úloh v prípravnej fáze školskí koordinátori pristupovali zodpovedne. Druhá zásielka s organizačnými pokynmi a sprievodnou dokumentáciou k MATURITE 2008 bola doručená v potrebnom časovom predstihu. Tri zásielky neboli kompletne. Po konzultácii s ŠPÚ a KŠÚ v Nitre boli chýbajúce materiály školám doručené. **Administrátori**, **hodnotelia** a **pomocný dozor** boli určení a zaškolení v súlade s pokynmi. Zapísaním tém a zadani písomnej formy internej časti poverili riaditelia škôl učiteľov vyučovacích a cudzích jazykov. Výberom a prípravou vhodných učebníc vytvorili školskí koordinátori optimálne podmienky na realizáciu externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky. V 2 školách boli vyčlenené učebne (chemické laboratórium, priestorovo menšie miestnosti) menej

vyhovujúce. Žiaci boli rozdelení do skupín s maximálnym počtom 18, v niekoľkých skupinách bolo výnimočne 19 žiakov, v 1 skupine v rozpore s pokynmi až 20 žiakov. Informácie o MATURITE 2008 boli učiteľom poskytnuté na pracovných poradách, rodičom na triednych aktívoch, žiakom prevažne prostredníctvom triednych učiteľov. Predsedov predmetových maturitných komisií vymenovali KŠÚ v stanovenom termíne.

Tretiu zásielku prevzali riaditelia škôl, ich štatutárni zástupcovia alebo iná poverená osoba na KŠÚ, alebo v určených distribučných miestach. Pri kontrole obsahu tretej zásielky sa na 3 školách v Dunajskej Strede zistilo, že chýbajú CD nosiče z ANJ pre úroveň A, v 1 z nich aj pre úroveň C. Po informácii ŠPÚ doručil chýbajúce nosiče tak, že žiaci na všetkých školách mohli začať pracovať v stanovenom čase. V spojenej škole v Trenčíne boli testy zo SJL zabalené spolu pre všetky tri organizačné zložky, ktoré nesídli v 1 budove, neboli expedované podľa počtu žiakov v jednotlivých zložkách. V 1 kontrolovanom subjekte v Košickom kraji chýbal z NEJ test úrovne B, ktorý škola zabezpečila včas pred testovaním zo susednej SOŠ. Predsedovia PMK v súlade s pokynmi otvorili neporušené bezpečnostné obálky s testami a kľúčmi správnych odpovedí, prideliť administrátorom jednotlivé skupiny. Školskí koordinátori rozdali testy externej časti maturitnej skúšky a ostatné materiály jednotlivým administrátorom, ktorí skontrolovali ich úplnosť. Z dôvodu predĺženého zadávania úvodných pokynov v 2 školách (Trnavský, Nitriansky kraj) a zlyhania zvukovej nahrávky z NEJ v 2 školách bol následne upravený časový harmonogram administrácie. Počas administrácie testov z MAT bola v 2 školách s vyučovacím jazykom maďarským zistená chybná odpoveď v teste s maďarskou verziou. Po konzultácii postupovali školy podľa pokynov ŠPÚ. Predsedovia PMK, školskí koordinátori, vo väčšine škôl aj predsedovia školských maturitných komisií priebežne dohliadali na priebeh administrácie testov. Počas administrácie testov zo SJL mali v 1 škole v Trenčianskom kraji v 2 skupinách 2 žiaci sediaci bezprostredne za sebou pridelené testy s rovnakým kódom. Pri administrácii testov z ANJ (Súkromná obchodná akadémia, Bratislava) nedodrжал 1 administrátor rozmiestnenie žiakov podľa kódov. Test z MAT písali žiaci v 1 škole (Súkromné G, Bratislava) v malej učebni, v ktorej nebolo dostatočne zabezpečené predchádzanie odpisovaniu. Predsedníčka PMK riešila situáciu úpravou vzdialeností medzi žiakmi, ktorí písali rovnaký variant. V 2 školách bol nedôsledne zabezpečený pomocný dozor. **Administrácia testov** sa okrem uvedených nedostatkov realizovala v súlade s pokynmi. Predsedovia PMK a školskí koordinátori si počas externej časti maturitnej skúšky plnili povinnosti v zmysle pokynov. Závažným nedostatkom v Nitrianskom kraji bol omyl predsedníčky PMK, ktorá umožnila počas externej časti maturitnej skúšky zo SJSL použitie pomocnej literatúry. Školská inšpektorka uložením opatrenia zamedzila použitiu pomocnej literatúry.

Témy a zadania písomnej formy internej časti, ktoré boli v deň konania zverejnené prostredníctvom Slovenského rozhlasu, zapísali určení zapisovatelia. Na správnosť ich prepisu dohliadali predsedovia PMK. Školskí koordinátori rozdali administrátorom všetky potrebné materiály, po ich prekontrolovaní odišli administrátori do učební. Počas realizácie uvedených činností boli žiaci v učebniach pod dohľadom pomocného dozoru. V 2 školách bol pomocný dozor zabezpečený nedôsledne. Témy písomnej formy internej časti prepísali administrátori na tabuľu, v niektorých školách nakopírovali potrebný počet kópií pre každého žiaka. Administrátori rozdali žiakom potrebné materiály k administrácii písomnej formy internej časti. V 1 škole v Nitrianskom kraji nebola v dostatočnom množstve pripravená pomocná literatúra k administrácii písomnej formy internej časti zo SJL. Predsedovia PMK priebežne kontrolovali administrovanie a zabezpečenie samostatnosti práce žiakov. Postup práce vedení škôl, predsedov PMK a koordinátorov bol počas a po ukončení administrovania písomnej formy internej časti maturitnej skúšky z vyučovacích a cudzích jazykov v súlade s centrálnymi pokynmi.

Hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou z vyučovacích a cudzích jazykov sa realizovalo podľa stanoveného harmonogramu vo vyhradených miestnostiach. Predsedovia PMK zaškolili hodnotiteľov a usmerňovali postup ich práce. V 1 škole v Trnavskom kraji bol pri oprave odpovedových hárkov zo SJL nižší počet hodnotiteľov ako počet skupín. Hodnotitelia si po oprave vzájomne vymenili odpovedové hárky a prekontrolovali ich tak, aby bol každý posudzovaný dvomi hodnotiteľmi. V sledovaných školách predsedovia PMK skontrolovali správnosť a úplnosť opráv. Centrálné pokyny na hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou externej časti maturitnej skúšky boli dodržané. Činnosť predsedov PMK bola pri oprave úloh s krátkou odpoveďou v súlade s pokynmi.

1.2.6 Podmienky vyučovania v konzervatóriách

Inšpekcie sa vykonali vo všetkých **11** konzervatóriách v SR (100 %), v **5** štátnych, v **5** súkromných, v **1** cirkevnom konzervatóriu a v **1** štátnej strednej umeleckej škole.

Štátne konzervatóriá dodržiavali v 1. a v 2. ročníku zriadených študijných odborov učebné plány. V 3. – 6. ročníku vyučovali podľa učebných plánov, v ktorých boli postupne vykonané úpravy v súlade s pedagogicko-organizačnými pokynmi MŠ SR pre jednotlivé školské roky, pričom dve školy nedodržiali celkové počty stanovených týždenných vyučovacích hodín.

Neštátne konzervatóriá vyučovali podľa schválených učebných plánov, až na dve školy, ktoré v nich vykonali nepovolené zmeny. V súkromnom konzervatóriu v Nitrianskom kraji bolo zistené výrazné prekročenie povoleného rozsahu úprav a zmien v učebných plánoch vo všetkých študijných odboroch a zameraniach v dennej forme štúdia i v štúdiu popri zamestnaní. Nepovolené úpravy v učebných plánoch schválených na experimentálne overovanie vykonala aj stredná umelecká škola, ktorá zároveň pri výučbe ďalšieho zriadeného študijného odboru uplatňovala učebný plán bez schvaľovacej doložky MŠ SR. Popri osemročnej dennej forme štúdia sa odbor tanec vyučoval s dĺžkou štúdia päť rokov podľa pedagogických dokumentov schválených na experimentálne overovanie vo všetkých zriadených ročníkoch 2 súkromných a 2 štátnych konzervatórií. Kontrolovaná **pedagogická dokumentácia** bola vedená na predpísaných tlačivách, okrem protokolov o komisionálnych skúškach v 2 štátnych školách. Vo väčšine škôl sa vo vedení pedagogickej dokumentácie nevyskytli závažné nedostatky.

V štátnych školách, s výnimkou 1 konzervatória v Žilinskom kraji, boli **termíny** konania **prijímacích skúšok** na študijné odbory vyžadujúce overenie talentu dodržané. Talent žiakov overovali na základe jednoznačne stanovených kritérií. V rozpore s vyhláškou 1 konzervatórium z dôvodu nenaplnenia plánovaného počtu prijatých žiakov organizovalo prijímacie skúšky v ďalšom termíne.

V 3 štátnych konzervatóriách (v Bratislave, Žiline a v Košiciach) bola **vybavenosť hudobnými nástrojmi** nevyhovujúca a nedostatočná. Hudobné nástroje sa používali po prekročení doby životnosti, veľa z nich bolo zastaraných, neopraviteľných, nekompletných, niektoré chýbali úplne. V 2 štátnych konzervatóriách a v strednej umeleckej škole bol celkový stav hudobných nástrojov vo vzťahu k obsahu výučby a k počtu žiakov vyhovujúci a dostatočný. Vo všetkých neštátnych konzervatóriách bola vybavenosť hudobnými nástrojmi vo vzťahu k počtu žiakov dostatočná.

Študijné odbory uvedené v zriaďovacích listinách boli v súlade s aktuálnou sieťou škôl a školských zariadení MŠ SR. V 3 školách (štátnej, cirkevnej i súkromnej) sa v zriaďovacích listinách vyskytli formálne nedostatky. **Zamerania** študijných odborov **nezaradené do siete vyučovali 4 konzervatóriá** v Nitrianskom, Banskobystrickom, Žilinskom a v Bratislavskom kraji. V Strednej umeleckej škole v Košiciach v súlade s projektom Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry v základných a stredných školách boli do platných pedagogických dokumentov študijných odborov hudobno-dramatické umenie a dizajn a tvarovanie dreva zaradené vyučovacie predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie ako povinné aj pre žiakov nerómskeho pôvodu. Povinné konanie maturitnej skúšky z predmetu rómsky jazyk a literatúra nie je zahrnuté do obsahu realizovaného projektu. **V rozpore s platnou legislatívou** o ukončovaní štúdia všetci žiaci školy **konali maturitnú skúšku z piatich predmetov**. V učebných plánoch uvedených študijných odborov schválených na experimentálne overovanie riaditeľ školy vykonal nepovolené úpravy odôvodnené špecifickými materiálno-technickými a personálnymi podmienkami školy a schopnosťami žiackeho kolektívu. Študijný odbor tanec sa vyučoval aj v školách, ktoré nie sú internátne a neposkytujú celodennú starostlivosť.

1.2.7 Prijímanie uchádzačov a organizácia nadstavbového a pomaturitného štúdia vo vybraných študijných odboroch v stredných odborných školách a v združených stredných školách

Realizácia prijímania uchádzačov a organizácia **nadstavbového štúdia** sa kontrolovala v **2** školách (**1** štátna SOŠ, **1** cirkevná ZŠ) v študijnom odbore ekonomické služby. V oboch školách riaditelia vypracovali kritériá pre prijímacie konanie. V SOŠ bola dodržaná nadväznosť štúdia na trojročný učebný odbor služby a hospodárenie. V ZŠ z 34 žiakov bolo 19 prijatých bez splnenia podmienky nadväznosti štúdia. ŠŠI uložila opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

Realizácia prijímania uchádzačov a organizácia **pomaturitného štúdia** sa sledovala v študijnom odbore obchod a podnikanie. Inšpekcie boli naplánované v **6** školách (**2** SOŠ, **4** ZŠ), ktoré mali uvedený odbor zaradený do siete. Aktívne sa vyučoval len v **2** školách Bratislavského kraja (**1** SOŠ, **1** ZŠ). V týchto školách bolo pomaturitné štúdium organizované ako kvalifikačné, malo dennú formu s dĺžkou štúdia dva roky. V ZŠ nemali zriadený 1. ročník, preto sa prijímacie konanie kontrolovalo len v SOŠ. Zriaďovateľ školy povolil otvoriť v 1. ročníku jednu triedu s počtom 30 žiakov. Riaditeľ školy včas určil a zverejnil kritériá prijímacieho konania a ostatné podmienky prijatia na štúdium. Všetci uchádzači boli prijatí na štúdium bez prijímacej skúšky.

Obe úlohy sa plnili na podnet MŠ SR.

1.2.8 Prijímacie konanie na stredné odborné školy, v ktorých sa prijímacia skúška skladá aj z overovania talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru

Cieľom inšpekcie bolo zistiť **stav prijímacieho konania** na stredné odborné školy, v ktorých sa prijímacia skúška skladá aj z overovania talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru. Realizovala sa v **16** školách, z nich boli **3** cirkevné a **4** súkromné.

Prijímacie komisie ako poradný orgán riaditeľov škôl zabezpečili prípravu prijímacích skúšok, ich regulárny priebeh, spracovanie výsledkov a posúdili študijné predpoklady uchádzačov o štúdium pre zvolené študijné odbory. V 1 škole v Prešovskom kraji prijímacia komisia nebola vymenovaná. O prijatí uchádzačov na strednú školu rozhodli riaditelia škôl na základe výsledkov prijímacieho konania. V organizácii a priebehu prijímacích skúšok na overovanie talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru sa vyskytli nasledovné **nedostatky**:

- forma, obsah a rozsah prijímacej skúšky, kritériá na jej úspešné vykonanie neboli prerokované v pedagogickej rade školy (1 škola v Žilinskom kraji);
- riaditeľ školy nedodrжал termín predloženia návrhu zriaďovateľovi školy na zmenu počtu tried prvého ročníka, nezverejnil údaje o počte žiakov na prijatie do prvého ročníka a neurčil jednoznačné kritériá prijatia uchádzača na štúdium (1 škola v Prešovskom kraji);
- pri prijatí uchádzačov neboli zohľadnené výsledky celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov ZŠ (2 školy v Prešovskom kraji);
- zriaďovateľ (Prešovský samosprávny kraj) pri rozhodovaní o návrhu počtu tried pre prijímacie konanie do 1. ročníka v školskom roku 2008/2009 nedodrжал termín (2 školy).

Prijímacie konanie na stredné odborné školy, v ktorých sa prijímacia skúška skladá aj z overovania talentu potrebného na zvládnutie študijného odboru, sa v kontrolovaných školách okrem uvedených nedostatkov realizovalo v súlade s vyhláškou.

1.2.9 Odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov odborných predmetov a stav materiálno-technického vybavenia dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach

Úloha sa plnila na základe požiadavky Združenia automobilového priemyslu Slovenskej republiky v spolupráci s Cechom predajcov a autoservisov Slovenskej republiky. Inšpekcie sa vykonali v spolupráci s prizvanými odborníkmi z praxe, ktorých zabezpečil CPA SR.

Cieľom bolo skontrolovať odbornú a pedagogickú spôsobilosť učiteľov odborných predmetov a materiálno-technické vybavenie dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach v učebnom odbore 2487 2 **autoopravár** so zameraním 01 **mechanik**, 02 **elektrikár**, 03 **karosár** a 04 **lakovník**.

Kontrolovalo sa **14** štátnych škôl, z toho **3** ZŠ a **11** SOU. S vyučovacím jazykom maďarským bola **1** škola a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským **2** školy. Učebný odbor autoopravár so zameraním mechanik sa vyučoval vo všetkých kontrolovaných školách, so zameraním elektrikár v 4 školách.

Odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov odborných predmetov bola v kontrolovaných školách dobrá (**88,29 %**), v zameraní 01 mechanik dobrá (**87,44 %**) a 02 elektrikár veľmi dobrá (**90,36 %**). V 2 SOU (1 v Nitrianskom a 1 v Trnavskom kraji) bola nevyhovujúca (menej ako 45 %). V 1 SOU v Trnavskom kraji bola málo vyhovujúca (menej ako 65 %). Veľmi dobrá (100 %) bola v 7 školách (2 v Žilinskom kraji, 3 v Prešovskom, 1 v Banskobystrickom a 1 v Trenčianskom kraji). **Personálne podmienky** boli lepšie na teoretickom vyučovaní ako na praktickom vyučovaní. Odborný výcvik často zabezpečovali zamestnanci autoservisov, ktorým chýbalo potrebné pedagogické vzdelanie, čo však nemusí vždy znižovať kvalitu vyučovania odborného výcviku. **Priestorové podmienky** na vyučovanie odborného výcviku sa v 1 škole Trnavského kraja nedali zhodnotiť, pretože škola nemala vlastné priestory. V 2 školách v Nitrianskom kraji a v 1 škole v Trenčianskom kraji boli priestorové podmienky nevyhovujúce, nespĺňali základnú štruktúru učebných priestorov. Len 2 školy mali zriadené všetky dielne podľa Normatívu priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pre výučbu odborného výcviku v učebnom odbore autoopravár, ktoré schválilo MŠ SR dňa 20. mája 2005 pod č. CD-2005-1690/9699-29:093 s platnosťou od 1. septembra 2005 začínajúc 1. ročníkom (ďalej normatív). Vo väčšine škôl mali žiaci a majstri odbornej výchovy zabezpečené vhodné priestory na trávenie prestávok, šatne a sociálne zariadenia (v 1 škole v Žilinskom kraji je nutné vykonať rekonštrukciu sociálnych zariadení). V 9 školách mali dostatočný počet kapacitne vyhovujúcich cvičných dielní pre ručné a strojové obrábanie kovov i bežný servis. Špecializované dielne na opravu motorov, prevodoviek, diagnostiku a priamy príjem vozidla väčšina škôl (78,6 %) nemala zriadené. **Materiálno-technické vybavenie** cvičných dielní v 93 % kontrolovaných škôl nebolo v súlade s normatívom. Chýbali špeciálne montážne a demontážne prípravky, rôzne technické zariadenia a dostatočný počet náradia. Vo väčšine škôl boli zriadené odborné učebne so zastaranými učebnými pomôckami, v niektorých chýbali laboratória elektrotechniky a elektroniky s požadovaným vybavením. Zo všetkých škôl len 1 škola v Trenčianskom kraji mala priestorové a materiálno-technické vybavenie v súlade s uvedeným normatívom.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov boli uložené 13 školám a na nedostatky boli upozornení aj zriaďovatelia týchto škôl.

V školskom roku **2006/2007** sa vykonalo **32** inšpekcií, z toho **9** v ZŠ a **23** v SOU. Z celkového počtu škôl boli **2** cirkevné a **7** súkromných. S vyučovacím jazykom maďarským boli **4** školy a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským **2** školy. **Odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov odborných predmetov bola celkove veľmi dobrá (**91,60 %**), v 6 súkromných školách bola málo vyhovujúca (menej ako 50 %). Normatív nebol splnený v **87,5 %** škôl.

Z uvedených údajov vyplynulo, že zo **46** kontrolovaných škôl v školskom roku 2006/2007 a 2007/2008 len **8,7 %** škôl splnilo normatív priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pre výučbu odborného výcviku v učebnom odbore autoopravár.

Štátna školská inšpekcia upozornila zriaďovateľov škôl na zistené nedostatky, uskutočnila s nimi aj pracovné stretnutie. Na základe upozornení niektorí zriaďovatelia škôl prijali adekvátne

opatrenia (nepovolili otvoriť školám v uvedenom odbore 1. ročník a pripravujú vyradenie odboru zo siete škôl, alebo investovali finančné prostriedky na zlepšenie materiálno-technického vybavenia dielní).

1.2.10 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v stredných školách

Plnenie opatrení sa kontrolovalo prostredníctvom následných inšpekcií v **97** stredných školách (3 G, 42 SOŠ, 22 ZŠŠ, 30 SOU/U), z nich bolo **16** súkromných, **8** cirkevných, **14** s vyučovacím jazykom národností. V **14** školách, v ktorých riaditelia neodstránili zistené nedostatky, sa vykonala opätovná kontrola.

Tabuľka 7 Akceptácia a splnenie uplatnených opatrení riaditeľmi škôl a zriaďovateľmi v SŠ

opatrenia									
spolu	795								
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou		záväzný pokyn
	276		16		444		55		4
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%	splnené
	260	94,20	8	50,00	404	90,99	41	74,54	4

Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v oblastiach:

- uplatňovanie a dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov,
- plnenie učebných osnov,
- dodržiavanie učebných plánov,
- výkon štátnej správy v 1. stupni (úroveň rozhodovacieho procesu),
- vedenie pedagogickej dokumentácie,
- riadiaca práca (vnútorná kontrola školy),
- podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu (optimalizácia psychohygienických podmienok, uplatňovanie progresívnych trendov),
- práca predmetových komisií,
- primárna prevencia drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov.

Naďalej **pretrvávajú nedostatky**, ktoré riaditelia (zriaďovatelia) neodstránili:

SOŠ

- nedôsledné uplatnenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu,
- nesplnenie požiadavky kvalifikačných predpokladov pre výkon funkcie,
- nižšia efektivita odborného a pedagogického riadenia, menej účinná kontrolná činnosť,
- rezervy v zabezpečení odbornej a pedagogickej spôsobilosti učiteľov niektorých predmetov.

ZŠŠ

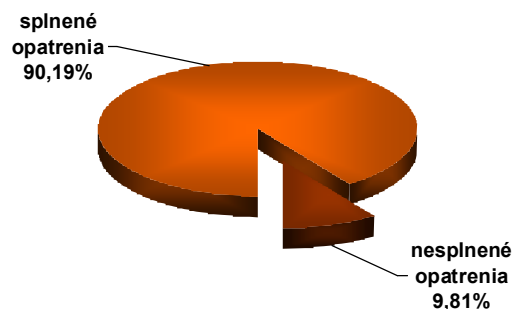
- materiálno-technické vybavenie dielní nezodpovedajúce Normatívu priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pre výučbu odborného výcviku v učebnom odbore autoopravár,
- neplnenie odbornej a pedagogickej spôsobilosti niektorých pedagogických zamestnancov.

SOU

- nižšia estetická úroveň a stav pracovných priestorov na teoretickom i praktickom vyučovaní,
- nevyhovujúce priestorové zabezpečenie, materiálne a prístrojové vybavenie dielní v zmysle platného normatívu v učebnom odbore autoopravár,
- neodbornosť vyučovania predmetu odborný výcvik,
- rozhodovací proces,
- vedenie pedagogickej dokumentácie.

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo akceptovaných a splnených **717**, čo predstavuje 90,19 %.

Graf 10 Plnenie opatrení v SŠ celkom

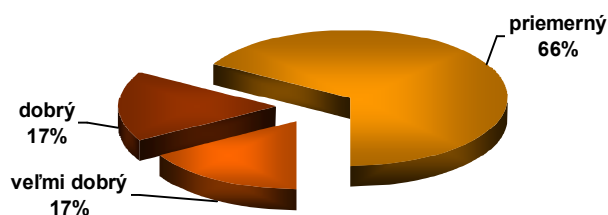
1.3 Špeciálne školy

1.3.1 Zistenia z komplexných inšpekcií

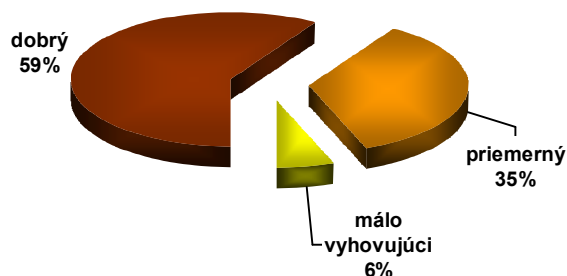
Komplexné inšpekcie sa vykonali v **špeciálnych školách** – v **ZŠ** (žiaci s intelektom v norme) a v **ŠZŠ** (žiaci so zníženým intelektom) pre žiakov so zrakovým, sluchovým a telesným postihnutím, pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a v škole pri zdravotníckom zariadení. Kontrola sa uskutočnila v **6 ZŠ (8,50 %** z celkového počtu ZŠ) a **17 ŠZŠ (7,89 %** z celkového počtu ŠZŠ), z toho **19 štátnych** a **4 neštátne** (2 cirkevné a 2 súkromné). Internátnych škôl bolo **6**, pri **9 školách** zriadili špeciálnopedagogickú poradňu. V ZŠ sa vykonalo **87 hospitácií (31 na 1. stupni, 56 na 2. stupni)** a v ŠZŠ **251 hospitácií (120 na 1. stupni, 131 na 2. stupni)**.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bola zo ZŠ **1** hodnotená ako **veľmi dobrá**, **1** ako **dobrá**, **4** ako **priemerné**. Zo ŠZŠ **10** bolo hodnotených ako **dobrych**, **6** ako **priemerných** a **1** ako **málo vyhovujúca**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohách 9 a 10.

Graf 11 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v špeciálnych školách – v ZŠ (žiaci s intelektom v norme) za SR

Graf 12 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v ŠZŠ – (žiaci so zníženým intelektom) za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Pre proces výchovy a vzdelávania bola typická dobrá organizácia vyučovania, striedanie priamej a samostatnej práce, použitie vhodných špeciálnopedagogických metód a postupov, individuálny prístup učiteľov k žiakom, adekvátnosť nárokov na žiakov podľa stupňa a charakteru postihnutia a rešpektovanie individuálneho tempa ich práce. Učitelia sa pri vyvodzovaní učiva opierali o praktické skúsenosti a poznatky žiakov. Povzbudzovaním a pochvalou udržiavali ich

pozornosť, podnecovali vytrvalosť. Na veľmi dobrej až dobrej úrovni bolo vyučovanie špeciálnych predmetov. Motorické zručností žiakov sa rozvíjali na dosiahnutie čo najvyššieho stupňa pohyblivosti. Práca asistentov učiteľa významnou mierou prispievala k dobrému priebehu vyučovania. Výchovno-vzdelávací proces žiakov s autizmom sa uskutočňoval v upravených podmienkach podľa programu TEACCH. Výučba v triedach so spojenými ročníkmi vyžadovala dobrú organizáciu a pridelovanie samostatnej práce prostredníctvom svojpomocne zhotovených učebných pomôcok. Nedostatkom niektorých škôl bol prevažujúci výklad učiteľov, malá aktivita žiakov a nevyužitie učebných a kompenzačných pomôcok.

V predmete **slovenský jazyk a literatúra** na **1. stupni** sa kládol dôraz na rozvoj vyjadrovacích schopností a grafomotorických zručností. V **maďarskom jazyku a literatúre** bola organizácia práce premyslená, so zadávaním zaujímavých alebo diferencovaných úloh a s účelným využívaním didaktických prostriedkov. Pre **matematiku** bola príznačná dobrá spolupráca, individuálny prístup a diferencovaná činnosť podľa schopností žiakov, motivujúce hodnotenie. V **prvouke, prírodovede a vlastivede** využívali žiaci praktické skúsenosti v kombinácii s prvkami environmentálnej výchovy. V **pracovnom vyučovaní** nechýbala spätná väzba, názorné ukážky, relaxačné prestávky, metódy a formy práce zohľadňujúce druh a stupeň postihnutia. Samostatnosť, pozornosť žiakov, stupeň osvojenia praktických zručností boli na rozdielnej úrovni. Pri vyučovaní **výchovných predmetov** prevládala výrazná motivácia, premyslená organizácia práce, diferencovaný prístup, dobrá pracovná atmosféra, žiaci prejavovali radosť z vykonávaných aktivít. Pri **individuálnej logopedickej starostlivosti** metódy a postupy primerané veku viedli k zmierneniu narušených komunikačných schopností žiakov. **Individuálna tyflopédická starostlivosť** sa sústreďovala na oblasť osobnej hygieny, starostlivosti o zovňajšok, získavanie intelektuálnych návykov, kompenzačných a pracovných zručností, činnosti, pri ktorých mali žiaci so zrakovým postihnutím problémy. V rámci **priestorovej orientácie** sa rozvíjali motorické zručnosti žiakov so zrakovým postihnutím s cieľom dosiahnuť čo najvyšší stupeň mobility.

Pri vyučovaní **slovenského jazyka a literatúry** na **2. stupni** sa pozornosť zameriavala na rozvoj komunikačných zručností, hodnotenie žiakov bolo objektívne, väčšinou slovné. Pozitívom v predmete **matematika** bol individuálny prístup, využitie vhodných foriem vyučovania, usmerňovaná samostatná práca a zvládnutie základného učiva všetkými žiakmi. V **prírodovedných predmetoch** sa učitelia pri vyvodzovaní učiva opierali o praktické skúsenosti a poznatky, žiakom chýbala praktická aplikácia teoretických poznatkov a využívanie odbornej terminológie. Pri vyučovaní **zemepisu** učitelia využívali frontálnu a individuálnu formu práce, učebné pomôcky. V **dejepise** uplatňovali diferenciáciu, individuálny prístup k žiakom, zabezpečili názornosť. **Pracovné vyučovanie** charakterizovalo zadávanie štruktúrovaných úloh rozvíjajúcich jemnú motoriku, zručnosť, vizuálno-motorickú koordináciu, vizuálne vnímanie. **Individuálna logopedická starostlivosť, komunikačné zručnosti a individuálna tyflopédická starostlivosť** sa realizovali mimo kmeňovej triedy, individuálne s jednotlivými žiakmi, s využitím špeciálnych metód, korekčných a kompenzačných pomôcok, technických prostriedkov. Na hodinách **výchovných predmetov** sa rozvíjalo vyjadrenie osobného vzťahu žiakov k okolitému svetu a vlastných názorov k aktuálnym situáciám.

Záujmy žiakov sa rozvíjali v **záujmových útvaroch, školskom klube** detí a v **internáte**. Školy ponúkli žiakom bohatú ponuku aktivít vo voľnom čase, prínosom bola prezentácia škôl navonok. **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** tvorili neoddeliteľnú súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu. Pri riešení výchovných problémov a zanedbávaní povinnej školskej dochádzky výchovní poradcovia postupovali nedôsledne. Záujem žiakov ŠZŠ o ďalšie vzdelávanie v odborných učilištiach závisel predovšetkým od rodinnej situácie.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Podmienky výchovy a vzdelávania v jednotlivých školách boli rozdielne. **Personálne podmienky** boli v polovici škôl priemerné až dobré, v polovici málo vyhovujúce až nevyhovujúce. **Odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteľov v ZŠ bola celkove priemerná (na 1. stupni **78,1 %**, na 2. stupni **78,4 %**), v ŠZŠ málo vyhovujúca až priemerná (na 1. stupni **67,3 %**, na 2. stupni **72,3 %**). Pretrvávajúcim javom bol nedostatok učiteľov s odbornou spôsobilosťou špeciálna pedagogika. **Priestorové podmienky** boli hodnotené v polovici ZŠ ako veľmi dobré, v ostatných dobré až priemerné, priestory väčšiny ŠZŠ boli dobré. **Materiálno-technické podmienky** v ŠŠ boli hodnotené ako priemerné. Žiaci mali zväčša k dispozícii dobre vybavené počítačové učebne.

Školám chýbali pracovné zošity, učebnice, školské potreby a kompenzačné pomôcky. Učebné pomôcky boli zastarané, knižničné zbierky sa nedopĺňali. Nedostatkom niektorých škôl bolo len čiastočné rešpektovanie **psychohygienických zásad** tvorby rozvrhu hodín, sťažené pracovné podmienky učiteľov, odchody a príchody žiakov počas vyučovania kvôli poskytovaniu liečebných zákrokov v škole pri zdravotníckom zariadení.

Riadenie školy

Koncepcné zámery rozvoja škôl a ciele výchovno-vzdelávacieho procesu boli reálne. Školy poskytovali vzdelávanie aj žiakom s ťažkým stupňom postihnutia, s viacnásobným postihnutím a žiakom oslobodeným od povinnosti dochádzať do školy. **Plánovanie** bolo väčšinou konkrétne. Prevažovala organizačná štruktúra škôl rozpracovaná na vlastné podmienky, s vhodným delegovaním právomoci a zodpovednosti. **Činnosť metodických združení a predmetových komisií** bola často formálna. Niektoré školy reagovali na nové vývojové trendy vzdelávania. Existencia zariadení špeciálnopedagogického poradenstva ako súčastí škôl umožňovala realizovať diagnostiku, rediagnostiku a intervencie podľa potrieb žiakov. **Negatívnym javom** v ŠZŠ bolo prijatie a vzdelávanie žiakov s intelektom v norme alebo bez stanovenej diagnózy. Kontrolný systém väčšiny škôl bol funkčný, prístup učiteľov k informáciám zabezpečený. Rešpektovali sa **učebné plány**, plnili **učebné osnovy**, vypracúvali individuálne vzdelávacie programy pre žiakov s ťažkým postihnutím. **Pedagogická dokumentácia** bola často neúplná. **Všeobecne záväzné a rezortné predpisy** sa dodržiavali na priemernej úrovni.

Pozitívne zistenia

- vyučovanie špeciálnych predmetov a občianskej výchovy
- diferenciacia a individuálny prístup k žiakom rešpektujúci druh a stupeň postihnutia
- prezentácia škôl na verejnosti

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- pedagogická a odborná spôsobilosť učiteľov
- funkčnosť metodických orgánov
- zastarané materiálno-technické vybavenie škôl, vrátane dopĺňania školských knižníc

Smerovanie vývoja

- V ŠZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím znižovanie počtu žiakov vzdelávaných podľa variantu A z dôvodu ich integrácie do ZŠ; poskytovanie vzdelávania stále vyššiemu počtu žiakov s ťažkým mentálnym postihnutím a s viacnásobným postihnutím vzdelávaných podľa variantu B a C, vyžadujúcich rôzne druhy úprav podmienok vzdelávania.
- V školách pre žiakov so sluchovým postihnutím znižovanie počtu žiakov z dôvodu zavádzania kochleárných implantátov a integrácie žiakov s ľahším sluchovým postihnutím do ZŠ; zvyšovanie počtu žiakov so stredným a ťažkým stupňom sluchového postihnutia, kladúcich zvýšené nároky na učiteľov pri zabezpečení individuálneho rozvoja každého žiaka.
- Zvyšovanie počtu neštatných škôl.
- Zlučovanie jednotlivých špeciálnych škôl, vytváranie spojených škôl s väčším počtom organizačných zložiek.
- Nedostatok učiteľov s odbornou spôsobilosťou špeciálna pedagogika pre nezaujem mladých absolventov štúdia špeciálnej pedagogiky zamestnať sa v špeciálnej škole a pre finančnú náročnosť externého štúdia učiteľov špeciálnych škôl bez potrebnej pedagogickej a odbornej spôsobilosti alebo len odbornej spôsobilosti.

1.3.2 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v špeciálnych školách

Plnenie opatrení sa kontrolovalo následnými inšpekciami v **19** štátnych špeciálnych základných školách – v ZŠ pre žiakov s chybami reči, s telesným postihnutím, pri zdravotníckom zariadení, v ŠZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím, s mentálnym a telesným postihnutím. Dve školy boli s vyučovacím jazykom maďarským. Z uvedeného počtu bolo potrebné vykonať opätovnú kontrolu len v **1** škole, kde riaditeľ neustanovil zástupcu riaditeľa pre organizačnú zložku spojenej školy. Najviac následných inšpekcií sa uskutočnilo v Žilinskom (5) a Prešovskom kraji (5).

Tabuľka 8 Akceptácia a splnenie uplatnených opatrení riaditeľmi škôl a zriaďovateľmi v ŠŠ

opatrenia								
spolu	168							
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
	74		6		81		7	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	64	86,48	5	83,33	79	97,53	5	71,42

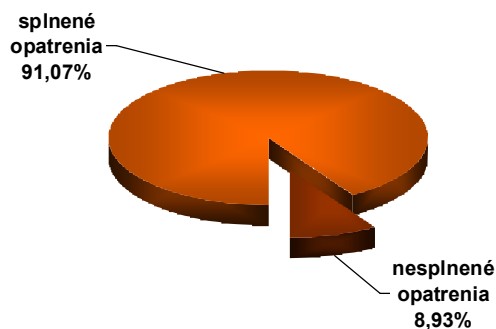
Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v týchto oblastiach:

- dodržiavanie učebných plánov,
- plnenie učebných osnov,
- vedenie pedagogickej dokumentácie,
- vnútorná školská kontrola,
- dodržiavanie psychohygienických zásad,
- plánovanie,
- odborné a pedagogické riadenie,
- činnosť metodických orgánov,
- odbornosť vyučovania,
- prevencia záškoláctva,
- vzdelávanie žiakov bez mentálneho postihnutia (nesprávne zaradených v ŠZŠ) v prostredí bežnej školy,
- ukončenie individuálneho vzdelávania žiakov bez súhlasu lekára a po dovŕšení 16 roku veku.

Niektoré **opatrenia** boli **splnené len formálne**, napr. z dôvodu nezískania finančných prostriedkov. Naďalej **pretrvávali nedostatky**, ktoré riaditelia škôl a zriaďovatelia neodstránili. Prejavili sa v nízkej odbornosti vyučovania, prekročení počtu žiakov v triede, chybách vo vedení pedagogickej dokumentácie, nedostatočnej vnútornej kontrole, neuspokojivej názornosti vyučovania, v uvádzaní nesprávneho názvu školy.

Pozitívnym zistením bolo úsilie riaditeľov odstrániť nedostatky, čo dokumentuje vysoký počet splnených opatrení. Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo splnených **153**, čo predstavuje 91,07 %.

Graf 13 Plnenie opatrení v ŠŠ celkom

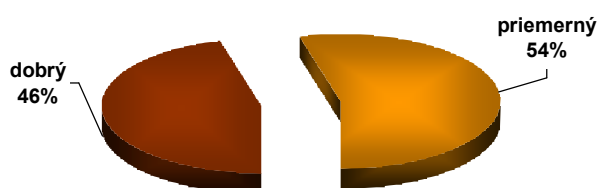
1.4 Základné umelecké školy

1.4.1 Zistenia z komplexných inšpekcií

Komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania sa vykonali v **6** krajoch v **24** ZUŠ (**9,13 %** z celkového počtu ZUŠ), z toho boli **4** súkromné. Prizvaných bolo **24** odborníkov z praxe. Výchovno-vzdelávací proces sa sledoval na **596** hodinách, z toho v hudobnom **428**, vo výtvarnom **92**, v tanečnom **31** a v literárno-dramatickom odbore **41**.

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bolo **11** škôl hodnotených ako **dobré**, **13** ako **priemerné**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 11.

Graf 14 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v ZUŠ za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Na vyučovaní v **hudobnom odbore** prevládala príjemná atmosféra s kultivovanou komunikáciou a pozitívnou motiváciou. Prevažná väčšina učiteľov uplatňovala vo vyučovaní klasické, praxou overené metódy a formy učenia. Spätná väzba bola uplatňovaná sporadicky, učitelia usmerňovali žiakov zväčša slovné, pri odstraňovaní nedostatkov často chýbalo praktické overenie. Málo efektívne sa javilo stereotypné prehrávanie skladieb bez odstraňovania technických nedostatkov priamo na vyučovaní. V predmete hudobná náuka sa vyskytli nedostatky v malých školách, kde sa spájali žiaci viacerých ročníkov do jednej skupiny, z dôvodu ich nízkeho počtu. Učitelia nedostatočne diferencovali učivo, vedomosti žiakov boli na priemernej až na málo vyhovujúcej úrovni. Didaktické a technické pomôcky sa využívali menej. Niektorí nekvalifikovaní učitelia nedokázali správne diagnostikovať nedostatky žiakov, dôsledkom čoho boli ich slabšie výsledky. Úroveň vyučovania **výtvarného odboru** bola rozdielna. V školách, orientovaných na tento odbor, bola úroveň veľmi dobrá, v ostatných zväčša priemerná. Na hodinách bola pokojná pracovná atmosféra a dobrá organizácia práce. Interakcia a komunikácia učiteľ – žiaci, stimulácia a individuálny prístup k žiakom podporovali v žiakoch záujem o výtvarné sebakvyjadrovanie, snahu po pôvodnosti a originalite. Uplatňovanie diferencovaného prístupu v závislosti od schopností žiakov a ich vekových osobitostí, vhodná motivácia, efektívne zvolené metódy a formy práce, výber námetov a výtvarných techník boli pozitívom v niektorých školách. Menej časté bolo využitie počítačovej grafiky, ktoré podporovalo rozvoj tvorivosti, predstavivosti i fantázie žiakov. Aktivita a výsledky práce žiakov boli na hodinách hodnotené verbálne i klasifikáciou, občas bolo realizované i sebahodnotenie. Žiaci zaradení do rozšíreného štúdia postupovali podľa veľmi dobre vypracovaných individuálnych študijných programov s možnosťou voľby špecializácie. Nedostatkom v niektorých školách boli stiesnené priestory na vyučovanie, skladovanie potrebného materiálu, či problémy s prezentovaním prác žiakov. Atmosféra na hodinách **tanečného odboru** bola priateľská. Metodicky správne organizované hodiny s tvorivou umeleckou atmosférou pozitívne ovplyvnili úroveň vyučovania. Žiaci bez zábran komunicovali s učiteľmi. Učitelia mali jasnú predstavu o cieľoch vyučovacích hodín, zvolené metódy a formy práce zohľadňovali interpretačné a dispozičné možnosti žiakov. Vhodne zvolenými cvičeniami rozvíjali koordináciu pohybu celého tela, orientáciu v priestore, rytmické i muzikálne cítenie. V súborovej práci nadväzovali na folklórne tradície regiónu. Významnú úlohu mali korepetítori, ktorí sa podieľali na dobrej kvalite vyučovania vysokou úrovňou kreativity. Pozitívom bola aktívna činnosť tanečných súborov rôzneho zamerania. Podnecovanie, veselá a tvorivá atmosféra i efektívne využitý čas vytvárali dobré podmienky pre prácu žiakov v **literárno-dramatickom odbore**. Pohybové a rečové cvičenia rozvíjali prirodzený, kultivovaný výrazový a rytmický prejav žiakov. Použitie metódy a formy zohľadňovali interpretačné

a dispozičné možnosti žiakov, pomáhali rozvíjať u detí sociabilitu, pohybové dispozície a ich rytmické cítenie v pohybovom a zvukovom prejave (základ pre dramatický výraz). Žiaci primerane svojmu veku dokázali zvládnuť improvizáciu v danej situácii (jednoduchá etuda, hranie rolí). Nedostatky sa vyskytli v oblasti správnej artikulácie, temporytmu reči a zreteľnom vyslovovaní hláskových skupín, občas absentovali v didaktickej štruktúre hodín prípravné dychové a rečové cvičenia.

Školy svojím výchovným pôsobením posilňovali v žiakoch mravné hodnoty, úctu k človeku, kultivovanosť prejavu a sociálne zručnosti. Vytvárali dobré podmienky na **individuálny rozvoj** žiakov na základe ich osobnostných predpokladov. Dostatočná pozornosť bola venovaná žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami i žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Svojím zameraním poskytovali optimálne podmienky pre ich zdravý vývin a súčasne vytvárali predpoklady pre prevenciu drogových závislostí a elimináciu negatívnych spoločenských javov. Žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami školy umožňovali **rozvíjať ich nadanie** v rozšírenom štúdiu. Starostlivosť o týchto žiakov bola na veľmi dobrej úrovni, dôkazom čoho boli aj výsledky žiakov na hudobných, výtvarných, literárnych a tanečných súťažiach v predchádzajúcom období. Všetky kontrolované školy zabezpečovali podmienky na upevňovanie spolupatričnosti a **budovanie tradícií** organizovaním umeleckých a kultúrnych programov pre žiakov a verejnosť. Významné boli vystúpenia jednotlivcov, veľký úspech mali orchestre, komorné, tanečné a divadelné súbory, výstavy prác detského výtvarného prejavu. Učitelia boli menovaní za členov rôznych komisií, pracovali v organizáciách s celoslovenskou pôsobnosťou, pripravovali metodické podujatia pre učiteľov širšieho regiónu. Významné boli výmenné kontakty so školami v zahraničí.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov v sledovaných školách bola **75,16 %**. Naďalej pretrvávala zlá situácia v tanečných odboroch (**25,63 %**). Kolektívy pedagogických zamestnancov boli pomerne stabilizované. Nižšiu odbornosť vyučovania spôsobovala i skutočnosť, že takmer polovica pedagogických zamestnancov pracovala na čiastočný úväzok. Pozitívom daného stavu bolo, že väčšina nekvalifikovaných učiteľov si dopĺňala alebo rozširovala kvalifikáciu. **Priestorové podmienky** čiastočne zodpovedali potrebám individuálneho a kolektívneho vyučovania. Budovy mnohých škôl si vyžadujú celkovú rekonštrukciu. Účelovosť a funkčnosť priestorov bola obmedzená najmä v detašovaných triedach, ktoré boli zriadené zvyčajne v triedach základných škôl. ZUŠ chýbali ďalšie prevádzkové priestory, v niektorých i šatne pre žiakov tanečného a literárno-dramatického odboru. Detašované triedy v odľahlých obciach boli pomerne často bez dostatočného priestorového a materiálno-technického vybavenia. Zriadenie týchto tried v obciach bolo ústretovým krokom k žiakom, ktorí nemuseli na vyučovanie dochádzať do často pomerne vzdialených miest. **Materiálno-technické vybavenie** škôl bolo na rôznej úrovni. Zlepšila sa situácia s dostupnosťou výpočtovej techniky a pripojením na internet. Kvalita počítačov však nebola postačujúca, školy ich získali zväčša po vyradení z iných inštitúcií. Programy na počítačovú animáciu, grafiku, programy pre hudobný odbor boli v dôsledku finančnej náročnosti pre mnohé školy nedostupné. Niekoľkoročným pretrvávajúcim problémom je nedostatok učebníc hudobnej náuky. Vybavenie hudobnými nástrojmi bolo zväčša nedostatočné, nástroje boli zastarané, udržiavanie ich funkčnosti si vyžaduje zvýšené finančné náklady. Školy boli pomerne dobre vybavené audiovizuálnou technikou a elektronickými nástrojmi. Nedostatočné vybavenie mali výtvarné odbory v detašovaných triedach. Učitelia mali v rozvrhu predpísané prestávky, vyskytli sa však prípady, keď vyučovanie prebiehalo bez prestávok. Pri zostavovaní rozvrhu sa museli prispôbiť cestovnému poriadku hromadnej dopravy. Spájanie vyučovacích hodín do celkov bolo zväčša realizované podľa učebných plánov.

Riadenie školy

Koncepčné zámery škôl boli zväčša stanovené reálne, v praxi sa ich školám darilo plniť. Spracované boli s rešpektovaním regionálnych tradícií. Pozitívne reagovali na zvýšený záujem verejnosti o hru na gitare, bicích nástrojoch, keyboarde. Cieľom koncepčných zámerov bol rozvoj škôl po stránke kvalitatívnej i kvantitatívnej. Stanovené ciele a úlohy boli rozpracované v operatívnych plánoch, vychádzali z analýzy predchádzajúceho obdobia. Konkrétne úlohy, termíny ich plnenia s menovitou zodpovednosťou za realizáciu boli zverejňované na verejne prístupných miestach, pedagogickí zamestnanci ich akceptovali. Analýzu kvality plnenia úloh

vykonávali riaditelia zväčša na pracovných poradách. Organizačná štruktúra a prevádzka škôl boli na dobrej úrovni. **Vnútný poriadok** určoval práva a povinnosti zamestnancov i žiakov. V niektorých školách používali vzorové poriadky bez aktualizácie na podmienky škôl. Rokovací poriadok mali školy zväčša vypracovaný. Riaditelia škôl podľa potreby delegovali kompetencie na učiteľov a **metodické orgány**, pričom využívali odborný potenciál učiteľov. V menších školách neboli zriadené predmetové komisie, v niektorých ich činnosť suplovalo metodické združenie, prípadne a zväčša formálne, pedagogická rada. V práci metodických orgánov bolo menej pozornosti venovanej priamej odborno-metodickej činnosti. Umelecké rady pracovali vo väčšine škôl dobre. Riaditelia škôl, až na malé výnimky, spĺňali kvalifikačné predpoklady v súlade s legislatívou. Podporovali aktivity súvisiace s inovačnými trendmi, vytvárali dobré podmienky na ich uplatňovanie vo vyučovaní i na verejných prezentáciách. V poslednom období si získavali popularitu muzikály, ktorých autormi sú často učitelia ZUŠ. Plány **vnútornej školskej kontroly** boli vypracované prevažne na dobrej úrovni, ich dodržiavanie v praxi vykazovalo nedostatky. Kontrolná a hospitačná činnosť v niektorých školách bola nesystematická, vedenia škôl zriedkavo ukladali konkrétne opatrenia na odstránenie nedostatkov. Formálne nedostatky boli vo vedení triednej dokumentácie, v dodržiavaní platnej klasifikačnej stupnice, chýbali kritériá na hodnotenie žiakov. Vedúci zamestnanci sa venovali skôr administratívnej kontrole prevádzky škôl, uprednostňovali sledovanie výkonov žiakov na verejných prezentáciách, prehrávkach, súťažiach pred priamou hospitačnou činnosťou. V niektorých školách chýbali písomné záznamy z vykonaných kontrol. Nedostatočná kontrola bola na detašovaných pracoviskách. **Vnútný informačný systém** bol v školách dobre prepracovaný a účinný. Väčšina škôl sa prezentovala na vlastnej webovej stránke, o svojej činnosti informovali v médiách, v propagačných materiáloch, niektoré školy vydávali vlastný časopis. Zvolenými **učebnými plánmi** školy reagovali na požiadavky žiakov a rodičovskej verejnosti; boli v súlade s koncepcnými zámermi škôl. Riaditelia využili možnosť ich 10 % úpravy. Nedostatky boli zistené najmä v hudobnom odbore v krátení časových dotácií, v nedodržiavaní stanoveného počtu žiakov v skupinách, v nepridelovaní štvorročnej a komornej hry. V tanečnom odbore boli v jednej škole do vyučovania zaradené predmety, ktoré nie sú uvedené v učebných plánoch a vyučovanie prebiehalo bez korepetítora. Úroveň plnenia cieľov **učebných osnov** bola rozdielna, závisela od schopností žiakov a kvality pedagogickej práce učiteľov. Výber skladieb a ich náročnosť bola prispôbená individuálnym schopnostiam žiakov. Na individuálnom vyučovaní sa výchovno-vzdelávací proces realizoval zväčša v súlade s učebnými osnovami, nedostatky sa vyskytli v nedodržiavaní počtu technických skladieb v jednotlivých ročníkoch klavírneho oddelenia. V predmete hudobná náuka bolo v 5. – 7. ročníku zistené nedostatočné zaraďovanie perцепčných a interpretačných činností. Učebné osnovy mali učitelia skupinového vyučovania rozpracované v časovo-tematických plánoch, ostatní v individuálnych plánoch žiakov. **Pedagogická dokumentácia** bola vedená na predpísaných tlačivách prehľadne, zväčša s formálnymi nedostatkami. Nedostatkami bolo nevedenie protokolov o komisionálnych skúškach. V triednej dokumentácii boli zistené chyby vo vedení katalógov, vykonávali sa opravy zápisov nedovoleným spôsobom. Vedenia škôl a učitelia sa nedostatočne orientovali v školskej legislatíve, čo sa negatívne prejavilo v **dodržiavaní všeobecne záväzných a rezortných predpisov**. V niektorých školách boli nedostatky vo vydaných rozhodnutiach (nedostatky formálneho charakteru, prípadne nesprávna citácia legislatívy).

Pozitívne zistenia

- vplyv umeleckého vzdelávania na celkový rozvoj osobnosti žiakov
- pôsobenie škôl v oblasti prevencie drogových závislostí a ďalších spoločensky nežiaducich javov
- aktivity žiakov v oblasti rozvoja miestnej, resp. regionálnej kultúry
- školské a mimoškolské profesionálne aktivity učiteľov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- dodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov
- orientácia pedagogických zamestnancov v legislatíve
- kvalita vedenia pedagogickej dokumentácie
- kontrolná činnosť
- odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov v školách s nízkym počtom tried

- materiálno-technické a priestorové podmienky na detašovaných pracoviskách
- vybavenosť škôl učebnicami hudobnej náuky a nahrávkami skladieb na počúvanie v nadväznosti na učebné texty
- vybavenosť škôl výpočtovou technikou

Pretrvávajúce nedostatky a problémy

- nízka odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľov v tanečnom odbore s negatívnym dopadom na úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkov
- zavádzanie predmetov vo väzbe na informačno-komunikačné technológie
- záujem dospelých o štúdium v ZUŠ

1.4.2 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v základných umeleckých školách

Plnenie opatrení sa kontrolovalo prostredníctvom následných inšpekcií v **19** základných umeleckých školách, z toho boli **3** súkromné. V **3** ZUŠ bolo potrebné vykonať opätovne kontrolu, lebo riaditelia neodstránili zistené nedostatky.

Tabuľka 9 Akceptácia a splnenie uplatnených opatrení riaditeľmi škôl a zriaďovateľmi v ZUŠ

opatrenia								
spolu	136							
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
	63		1		70		2	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	56	88,89	0	0	69	98,57	2	100

Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v týchto oblastiach:

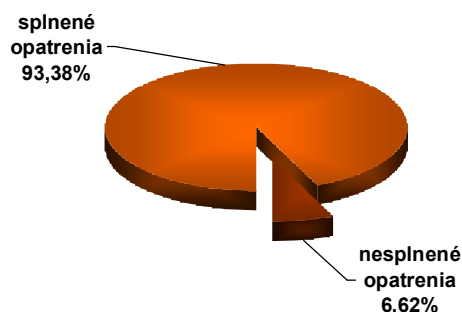
- zosúladienie činností škôl so všeobecne záväznou a školskou legislatívou,
- rozhodovacia činnosť riaditeľov škôl,
- pedagogická a pracovná dokumentácia,
- odborné a pedagogické riadenie,
- vnútorná školská kontrola,
- plánovanie,
- dodržiavanie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov,
- výchovno-vzdelávacia práca,
- metodická činnosť predmetových komisií, resp. metodických združení,
- psychohygienické podmienky učiteľov,
- priestorové podmienky pre prácu v literárno-dramatickom, výtvarnom odbore,
- zápisnice a dokumentácia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- spracovávanie protokolov zo záverečných a komisionálnych skúšok,
- informovanosť žiakov o ich právach a povinnostiach,
- začlenenie štvorročnej hry do rozvrhov hodín.

Nadalej **pretrvávajú nedostatky**, ktoré riaditelia a zriaďovatelia neodstránili:

- menej efektívne plánovanie s neprehľadnosťou v plnení dlhodobých plánovaných úloh,
- nižšia účinnosť kontrolného systému školy,
- nesplnenie podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti požadovanej na výkon funkcie riaditeľky základnej umeleckej školy.

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo akceptovaných a splnených **127**, čo predstavuje 93,38 %.

Graf 15 Plnenie opatrení v ZUŠ celkom

1.5 Materské školy

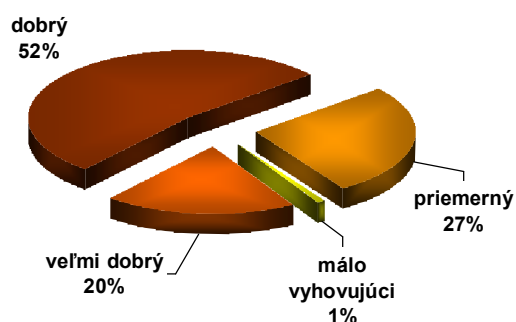
1.5.1 Zistenia z komplexných inšpekcií

V materských školách sa vykonalo **241** komplexných inšpekcií (**8,23 %** z celkového počtu MŠ), z toho **3** cirkevné a **7** súkromných MŠ, **10** s výchovným jazykom slovenským a maďarským, **24** s výchovným jazykom maďarským a **3** s výchovným jazykom ukrajinským.

Vykonalo sa **1 718** hospitácií: rozvíjanie poznania (**217**), jazyková výchova (**110**), jazyková príprava zo slovenského jazyka v MŠ a triedach s výchovným jazykom maďarským (**54**), matematické predstavy (**137**), telesná výchova (**657**), literárna výchova (**111**), hudobná výchova (**75**), pracovná výchova (**180**) a výtvarná výchova (**177**).

Na základe inšpekčných zistení (priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania, podmienky výchovy a vzdelávania a riadenie školy) a stanovených kritérií hodnotenia bolo **47** MŠ hodnotených ako **veľmi dobré**, **127** ako **dobré**, **65** ako **priemerné** a **2** ako **málo vyhovujúce**. Prehľad o výsledkoch i celkovom hodnotení komplexných inšpekcií za SR a jednotlivé oblasti je uvedený v prílohe 12.

Graf 16 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia inšpekčných zistení v MŠ za SR

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Rozvíjanie poznania sa uskutočňovalo vo veľmi dobrej interakcii, komunikácii a kooperácii so striedaním skupinovej a frontálnej organizácie, s uplatnením individuálneho prístupu k deťom. Obhacovanie vnímania a predstáv, odhaľovanie podstatných znakov, vlastností a súvislostí prostredníctvom poznávacích exkurzií a vychádzok malo pozitívny vplyv na nadobúdanie trvalých vedomostí, zručností a návykov. Výrazným pozitívom bola schopnosť detí aplikovať poznatky v praktických činnostiach. **Jazyková výchova** mala dobré podmienky na utváranie komunikatívnych kompetencií detí. Deti vedeli jazykovo správne a v súlade so spoločensky prijateľnými pravidlami viesť rozhovor, primerane a odvážne kládli otázky. Kombináciou zážitkového učenia s využitím obrazového materiálu, slovenských básní, piesní a hudobno-pohybových hier sa rozvíjala slovná zásoba, zdokonaľovala výslovnosť hlások, rytmus a intonácia slovenského jazyka. Obsah **jazykovej prípravy zo slovenského jazyka** tematicky nadväzoval na poznatkovú štruktúru v materinskom jazyku. V niektorých MŠ učiteľky prispôbovali komunikáciu deťom, pomenúvali predmety, činnosti a situácie len v maďarskom jazyku, nedostatočne rozvíjali slovnú zásobu v slovenskom jazyku. Prevládala metóda prekladu. V **matematických predstavách** sa využívali metódy praktickej činnosti, variabilné učebné pomôcky na podporu rozvíjania základov logického a tvorivého myslenia a matematických spôsobilostí detí. Využívali sa odporúčané pracovné zošity, ale spôsob práce s nimi často málo podporoval samostatnosť a vlastné rozhodovanie detí. V práci s pracovnými listami,

predovšetkým u rómskych detí, prevládala neistota, nesamostatnosť, nesústredenosť, neporozumenie obsahovej stránky a pomalé tempo. **Telesná výchova** sa uplatňovala v ranných cvičeniach, didaktických aktivitách, zamestnaniach, počas pobytu vonku i v rámci sezónnych činností, využívali sa motivačné cvičenia, telovýchovné náčinie, náradie i svojpomocne zhotovené pomôcky. Lepšie podmienky boli v MŠ so zriadenými telocvičňami a v telocvičniach ZŠ. Deti mali dobre rozvinuté pohybové schopnosti, správne držanie tela, koordináciu pohybov, pohybovú výkonnosť, adekvátne rozvinuté vôľové vlastnosti, sebaúctu, sebakontrolu a schopnosť spolupracovať. K negatívam patrili dominantné riadenie, sporadické hodnotenie telovýchovných činností učiteľkami, nepravidelnosť ranných cvičení, zlý pohybový vzor, rovnako nedôsledné poskytovanie spätnej väzby a individuálneho prístupu, prestoje, nízka frekvencia opakovaní, nedostatočné rozohratie, počet cvikov, nedôslednosť ich precvičenia, neaktuálnosť pohybových hier. Vhodná **integrácia literárnej, výtvarnej a hudobnej výchovy** dopĺňala celkovú atmosféru VVČ, prehlbovala citové prežívanie príbehov. Práca s knihou v **literárnej výchove**, jej žánrová a typová rôznorodosť a častejšie sa objavujúce tituly priamo navodzovali prácu s písaným slovom, pozitívne ovplyvňovali rozvoj predčitateľskej gramotnosti detí. Premyslenou organizáciou práce, hrami rolí, využívaním bábkového divadla s aktivizáciou detí sa podnecovala ich zvedavosť a záujem. K negatívam patrilo nevyvážené plnenie obsahu jednotlivých tematických celkov, bezúčelné reprodukovanie, práca so známymi textami. Deťom sa v ranných hrách častejšie ponúkali leporelá, hodnotnejšie knihy nemali voľne k dispozícii. **Výtvarná výchova** sa realizovala prevažne v didaktických aktivitách alebo skupinovú prácu počas celého dopoludnia. Grafomotorické cvičenia boli integrované do činností v priebehu dňa, kreslenie línií a tvarov boli rozpracované na jednotlivé mesiace. Prevládala výchova k pozitívnej hodnotovej orientácii, rozvíjaniu kritického a hodnotiaceho myslenia. Učiteľky prioritne rozvíjali technické návyky a zručnosti na úkor rozvíjania fantázie a tvorivosti. Deti často kreslili, maľovali, modelovali, konštruovali na námety zážitkov z vychádzok, na témy z rozvíjania poznania. Nedostatočne sa využívalo kombinovanie techník, kolektívna práca. **Hudobná výchova** sa prelínala všetkými organizovanými činnosťami v priebehu dňa. Inštrumentálne činnosti boli pre deti zdrojom radosti, emocionálnych zážitkov a citového uspokojenia. Spájaním spevu s pohybom a rytmickou improvizáciou deti nadobudli elementárne základy pohybovej kultúry a rytmiky, dokázali rozlišovať piesne podľa melódie. Prínosom bola systematická hudobno-pohybová krúžková činnosť, práca v detských folklórnych súboroch a prezentácia detí formou orchestrov. V **pracovnej výchove** sa takmer na 100 % uplatňovala skupinová alebo individuálna forma práce, pozitívne sa rozvíjali morálne vlastnosti detí, zmysel pre tvorivosť, priestorová predstavivosť, precíznosť, estetické cítenie, zmysel pre zladenie farieb, kombinovanie materiálov. Zdokonaľovala sa senzomotorická kontrola, rozvíjala sa hrubá a jemná motorika, predpoklady pozitívneho vzťahu k elementárnym pracovným a technickým činnostiam, k prírode a životnému prostrediu. Produkty detí boli vyjadrením predstáv, pocitov, javili známky originality. V zamestnaniach prevažovala práca s papierom, ojedinele práca s drevom, klineciami a kladivom. Zručnosti súvisiace so sebaobsluhou a stravovaním mali deti adekvátne rozvinuté, občas nesprávne držali príbor. Nedostatočne sa využívala spätná väzba s prvkami hodnotenia a sebahodnotenia. Z hľadiska **rozvoja osobnosti detí** prevládala výchova k pozitívnej hodnotovej orientácii, rozvíjaniu kritického a hodnotiaceho myslenia. Veľmi dobrú emocionálnu atmosféru podporujúcu pozitívny vzťah k sebe a realizovaným činnostiam umožňovali uvoľnené denné poriadky a rešpektovanie individuálneho tempa, potrieb a záujmov detí. Ojedinele sa vyskytlo necitlivé a neohľadupné správanie v dôsledku nízkych sociálnych zručností detí z málo podnetného prostredia i stupňujúca sa agresivita detí. Veľká pozornosť sa venovala vytváraniu pocitu bezpečia a istoty, deti sa k sebe správali kultivovane, citlivo, starší samostatne riešili ojedinelé konflikty. V MŠ v jazykovo zmiešanom prostredí vytvárali učiteľky vhodné prostredie obohacujúce spolunažívanie rozdielnych etník. **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** sa orientovali najmä na adaptáciu detí, starostlivosť o deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, spoluprácu s poradenskými zariadeniami, rodinou a dodržiavanie práv detí. Väčšina MŠ mala vhodné podmienky na realizáciu úloh vyplývajúcich z Národného plánu výchovy k ľudským právam. Služby rodičom boli najčastejšie poskytované v oblasti špeciálnopedagogického poradenstva, preventívnej starostlivosti o reč a zdravotnej osvetu. Veľmi ťažká bola spolupráca učiteliek s rodičmi z rómskych osád z dôvodu ich nezájmu. V budúcnosti je potrebné spolupracovať pri riešení zaškolenia detí rómskeho etnika so zriaďovateľom. Zvýšenú pozornosť venovali ich osobnej hygiene, čistote odevu, pravidelnú dochádzku sa snažili

zabezpečiť návštevu v rodinách i poskytnutím úľav na poplatkoch. V cieľavedomom a systematickom prístupe k deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou sa využívali individuálne plány vypracované v súlade s Rozvíjajúcim programom výchovy a vzdelávania. Zistenia **pedagogickej diagnostiky** boli v mnohých prípadoch formálne, mali nízku výpovednú hodnotu. Aktivity škôl korešpondovali s cieľmi predškolskej výchovy, boli originálne, odrážali tvorivosť a organizačné schopnosti učiteliek, boli zdokumentované na CD a DVD nosičoch, fotografiách a v kronikách.

Krúžková činnosť sa realizovala v **151** materských školách z **241** kontrolovaných MŠ, z toho boli **3** cirkevné a **7** súkromných, v ktorých bolo spolu **34** krúžkov. Realizácia krúžkovej činnosti vo väčšine MŠ bola v súlade s Programom výchovy a vzdelávania detí v MŠ. Plynulosť výchovno-vzdelávacej činnosti negatívne ovplyvňovala len v niekoľkých MŠ. Krúžková činnosť pozitívne vplývala na rozvoj osobnosti, zručností, talentu a nadania detí, kladla základy pre budúcu orientáciu ich záujmov. Jej výsledky sa prezentovali vo výzdobe priestorov MŠ, vystúpeniach pre rodčovskú verejnosť, výtvarných a speváckych súťažiach, koncertoch a výstavách, v prednese poézie a prózy na regionálnej úrovni, za čo deti získali ocenenia v rámci mesta, regiónu a Slovenska. Výtvarné práce boli zverejnené v detských časopisoch Včielka a Vrabček, aj v odbornom časopise Predškolská výchova. Vo väčšine kontrolovaných MŠ bola krúžková činnosť zakomponovaná do plánov práce a do vnútorného poriadku. Krúžkovej činnosti sa so súhlasom rodičov zúčastňovali deti od 3 do 6 rokov, ojedinele aj deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Deti navštevovali spravidla jeden, vo viactriednych MŠ dva, aj viac krúžkov. Počet krúžkov v MŠ bol ovplyvnený počtom tried od 1 do 8, prevažovali MŠ s 1 až 2 krúžkami. **Podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti** nespĺňalo viac ako **50 %** externých lektorov, ktorí zabezpečovali oboznamovanie sa s anglickým jazykom. Pozitívom je, že ako lektorky anglického jazyka pôsobili aj učiteľky základných škôl, z ktorých všetky spĺňali podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti. Veľkú časť krúžkov viedli učiteľky MŠ. Najfrekvencovanejším bol **krúžok** anglického jazyka (33 %), tanečné a hudobno-pohybové krúžky (22 %), výtvarné (16 %), literárno – dramatické (6 %) a počítačové (6 %).

Podmienky výchovy a vzdelávania

Personálne podmienky dosiahli celkove veľmi dobrú úroveň. Celková **odborná a pedagogická spôsobilosť** učiteliek bola **95,7 %**. Najnižšia bola v Prešovskom kraji (**89,7 %**). Zriaďovatelia skracovali pracovné úväzky učiteľkám, prijímali nekvalifikované učiteľky, kumulovali nepedagogické práce učiteľkám do pracovnej náplne. Asistentky učiteliek v triedach s rómskymi deťmi mali často len základné vzdelanie. Učiteľky sa vzdelávali prevažne individuálnym štúdiom a výmenou skúseností na pedagogických poradách. Zvyšoval sa počet učiteliek študujúcich na vysokých školách. Výrazne vzrástla počítačová gramotnosť učiteliek, pretrvávajú odborná a informačná izolácia učiteliek vidieckych MŠ. **Priestorové podmienky** boli celkove hodnotené ako dobré. MŠ boli umiestnené prevažne v účelových budovách, ktoré sa postupne rekonštruujú. Zlepšilo sa vybavenie školských areálov so starostlivo udržiavanou zeleňou a členitým terénom. Zvýšil sa počet zrekonštruovaných vidieckych MŠ. Ojedinele sa vyskytovala nevyhovujúca kvalita pieskovísk a nedostatočné vybavenie záhradným náradím. Estetická úroveň vnútorných priestorov bola prevažne veľmi dobrá, dotvárali ju produkty výtvarných a pracovných činností detí. Interiéry boli z hľadiska funkčnosti, veľkosti a vybavenia na rozdielnej úrovni. V mnohých MŠ bolo vybavenie staré, hračky opotrebované a nefunkčné, nábytok viacerých tried nespĺňal základné antropometrické požiadavky. Stúpol počet MŠ, v ktorých z kapacitných dôvodov museli denne rozkladať ležadlá na odpočinok. Zhoršenie priestorových podmienok sa zistilo v MŠ presťahovaných do objektov ZŠ. **Materiálno-technické podmienky**, vybavenosť hračkami a aktivizujúcimi pomôckami bola prevažne dobrá. O dopĺňanie viacúčelových hračiek sa usilovali všetky MŠ. Audiovizuálna technika sa dopĺňala kamerami, digitálnymi fotoaparátmi. Z odbornej tlače MŠ odoberali najmä časopisy Predškolská výchova, Naša škola, Učiteľ a Škola, manažment a legislatíva. Prevažovali MŠ, ktoré nemali dostatok odbornej literatúry. Denné poriadky väčšiny MŠ boli uvoľnené, umožňovali striedanie hrových, riadených aj spontánnych činností. K dobrým **psychohygienickým podmienkam** prispelo aj spracovanie vnútorných poriadkov. Pitný režim sa realizoval takmer v každej MŠ, často len na pokyn učiteliek. Dlhodobu pretrvávajúci negatívny javom bolo zanedbávanie a neodôvodnené skracovanie každodenného pobytu vonku, nedôsledné upevňovanie hygienických návykov. Psychohygienické podmienky učiteliek sa v mnohých MŠ zhoršili zmenou celodennej prevádzky na poldennú, skracovania úväzkov

učiteľiek, premiestnenia MŠ do netypizovaných priestorov s nevhodnými podmienkami. Podmienky výchovy a vzdelávania napriek pomenovaným nedostatkom bolo možné hodnotiť ako dobré až veľmi dobré.

Riadenie materských škôl

Pozitívny trend bol zaznamenaný pri prijímaní detí, v rozhodovaní, delegovaní kompetencií na učiteľky, v podpore ich odborného rastu. Systém kontrolnej činnosti bol spracovaný na všetky oblasti riadenia. Plánované termínované úlohy sa vyhodnocovali na pedagogických a pracovných poradoch. Efektívny informačný systém v prevažnej časti MŠ prispieval k zvyšovaniu právneho vedomia učiteľiek, zvyšoval dôveryhodnosť MŠ u rodičov, verejnosti, zriaďovateľov a iných subjektov. Zlepšila sa úroveň **koncepčných zámerov** MŠ s vlastnou **profiláciou materskej školy**. **Hlavné ciele výchovy a vzdelávania** boli reálne, konkrétne, termínované, smerovali k rozvoju MŠ. Takmer všetky MŠ vytvárali dobré podmienky na **zaškolenie 5 – 6-ročných detí**. Pretrvávajúcim problémom bolo zaškolenie detí rómskej populácie a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Frekvencia **pedagogických porád** bola optimálna, väčší dôraz sa kládol na riešenie organizačných záležitostí ako na aktuálne pedagogické otázky. Organizácia činnosti MŠ vo vnútorných poriadkoch bola vypracovaná vo vzťahu k ich podmienkam, mali jasne zadefinované pravidlá, práva a povinnosti detí, zamestnancov i rodičov. Systém **kontrolnej činnosti** mali MŠ spracovaný na všetky oblasti riadenia. Hospitačná činnosť riaditeľiek sa analyzovala sporadicky. Prevažne formálne záznamy so všeobecnými závermi nemohli motivovať učiteľky k lepším výkonom. Efektívny **informačný systém** v prevažnej väčšine MŠ prispieval k zvyšovaniu právneho vedomia učiteľiek, ale v niektorých MŠ bol nedostatočný. Spolupráca s rodinou bola založená na dobrej komunikácii s rodičmi a premyslenej spolupráci. MŠ spolupracovali so ZŠ, ZUŠ, knižnicami, inými MŠ, športovými klubmi, občianskymi združeniami, kultúrnymi inštitúciami. Ciele a obsah PVaV sa **plánovali prevažne týždenne** s tematickým zameraním. Pretrvávajúcim negatívnym javom bolo nedostatočné rešpektovanie individuálnych rozvojových možností detí. **Pedagogická dokumentácia** sa viedla na predpísaných tlačivách, v súlade s legislatívou, okrem viacerých MŠ s výchovným jazykom maďarským, kde nebola vedená dvojazyčne. Napriek dlhoročnej praxi právne vedomie väčšiny riaditeľiek nebolo na požadovanej úrovni. Opakovane sa zistili **nedostatky v dodržiavaní platnej legislatívy**.

Pozitívne zistenia

- veľmi dobrá odborná a pedagogická spôsobilosť učiteľiek
- realizácia projektov aj na medzinárodnej úrovni
- rozvoj talentov, prezentácia na verejnosti, účasť na regionálnych a celoslovenských prehliadkach a súťažiach
- kvalitná starostlivosť o deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou a deti zo sociálne znevýhodneného prostredia
- prezentovanie výsledkov výchovy a vzdelávania prostredníctvom tvorivo spracovaných webových stránok

Oblasti vyžadujúce zlepšenie a pretrvávajúce nedostatky

- pedagogické diagnostikovanie detí a využívanie zistení na individualizáciu výchovno-vzdelávacej činnosti
- systém vnútornej školskej kontroly
- znalosť a rešpektovanie všeobecne záväzných právnych predpisov
- ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ
- podpora sebahodnotenia a rozvíjanie osobnostných kompetencií dieťaťa
- obsahové zameranie pedagogických porád
- vzdelávanie učiteľiek z okrajových obcí
- zamestnávanie nekvalifikovaných učiteľiek
- spolupráca s rodičmi rómskych detí pri zaškoľovaní ich detí
- používanie nárečia namiesto komunikácie v štátnom jazyku
- vybavenie materských škôl počítačmi s prístupom na internet
- dominantné postavenie učiteľiek vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- zasahovanie zriaďovateľov do riadiacich kompetencií riaditeľiek

- nepravidelná dochádzka detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (rómske etnikum) do materskej školy, stagnácia ich osobnostného rozvoja
- plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti

Smerovanie vývoja

- zvyšovanie záujmu rodičov o umiestnenie detí do materských škôl
- zvyšovanie kvality materských škôl zapájaním sa do projektov i na medzinárodnej úrovni
- zvyšovanie záujmu zriaďovateľov o udržanie materských škôl aj pri prechodne nižšom počte detí
- znižovanie úrovne odborného riadenia vidieckych materských škôl, ich postupná izolovanosť najmä od odborných informácií z oblasti predškolskej pedagogiky
- znižovanie kvality výchovy a vzdelávania
- zhoršovanie psychohygienických podmienok učiteliek aj detí a ohrozovanie bezpečnosti detí v materských školách, kde počet učiteliek nezodpovedá počtu prijatých detí

1.5.2 Rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti 5 – 6-ročných detí

Realizáciou tejto úlohy ŠŠI chcela dať impulz materským školám, aby svoju pozornosť zamerali **na rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti** detí. Inšpekcie s cieľom zistiť stav rozvíjania predčitateľskej gramotnosti 5 – 6-ročných detí sa vykonali v **174** materských školách (5,98 %), z toho boli **3** cirkevné a **6** súkromných. Pod vedením školských inšpektoriek bol deťom (**1 007**), ktoré boli vybrané náhodným výberom, zadaný dotazník, ktorý bol prispôsobený ich veku. Učiteľkám (**341**) bol zadaný dotazník v tých triedach, kde sa uskutočnilo aj pedagogické pozorovanie výchovno-vzdelávacej činnosti.

Výchovno-vzdelávací program kontrolovaných škôl stimuloval rozvíjanie PČG detí na rôznej úrovni. Aktivity sa najčastejšie realizovali v spolupráci s knižnicami, menej so ZŠ, CVČ, ZUŠ a rodinou. Vidiecke školy umožňovali bábkohercom kontakt s deťmi priamo vo svojich priestoroch. Opýtané deti v dotazníku označili (65,4 %), že im divadielka s bábkami občas hrávali aj učiteľky. S deťmi navštívili divadelné a kultúrne podujatia, galérie a múzeá. Tieto aktivity pozitívne ovplyvnili rozvíjanie PČG detí. Úlohy v oblasti rozvíjania PČG boli aj súčasťou pedagogických porád. Vo väčšine škôl boli úlohy z tematických celkov jazykovej a literárnej výchovy plnené súbežne, nerovnomernosť striedania sa odrazila najmä v nižšej frekvencii využitia niektorých literárnych žánrov. Sledovanie rozvíjania PČG u mnohých riaditeľiek nebolo ešte súčasťou kontrolnej činnosti. Nedostatočné informácie a možnosti vzdelávania sa učiteliek v oblasti rozvíjania PČG detí neumožňovalo zámerné a cieľavedomé využitie špecifických metód v praktickej činnosti. Tento stav na školách vznikol dôsledkom nedostatočnej ponuky vzdelávacích aktivít a odbornej literatúry so zameraním na PČG. Problematike rozvíjania a podpore PČG je potrebné venovať trvalú a prioritnú pozornosť a cielene sa v tejto oblasti vzdelávať. Rozhodujúcim faktorom ovplyvňujúcim kvalitu a rozvíjanie predčitateľských zručností detí je kvalita špecifických zručností učiteliek. **Materiálno-technické podmienky** na rozvíjanie PČG boli pomerne dobré, pozitívom bola vybavenosť detských knižníc rôznymi žánrami, negatívom zastaranosť detskej literatúry. Priestory škôl boli väčšinou podnetné a svojou výzdobou podporovali rozvíjanie PČG. V triedach mali vytvorené čitateľské kútiky. Knihy a časopisy boli deťom dostupné. V niektorých triedach využívali kalendáre počasia a maľované čítanie. Deti uprednostňovali rozprávkové knihy bohaté na ilustrácie a encyklopédie, menej lepoprelá a veršované knihy. Školy boli vcelku veľmi dobre vybavené rôznorodým písacím materiálom. K stimulácii rozvíjania PČG na viacerých školách prispela aj modernizácia učebných pomôcok a využitie vhodných edukačných programov pre deti na počítači. Na základe **pozorovania VVČ** a z **vyjadrení učiteliek** v dotazníkoch možno konštatovať, že v priebehu dňa učiteľky zaraďovali aj úlohy rozvíjajúce PČG detí. Vytvárali u detí pozitívny vzťah ku knihám, priestor na aktívne počúvanie rôznych literárnych žánrov, umožnili im poznávať písmená, číslice, vyhľadávať informácie v encyklopédiách. Väčšina detí dokázala napísať si svoje meno. Vo VVČ učiteľky viedli deti k vyjadrovaniu vlastných názorov, porovnávaniu získaných informácií, menej priestoru im poskytovali na využitie ich tvorivých schopností a zručností. Prínosom boli hry na podporu fonematického uvedomovania hlások, rozprávanie vlastných zážitkov, vymýšľanie príbehov, využívanie maľovaného čítania a práca s počítačom. Deti často rozprávali o prečítaných textoch, dramatizovali známe rozprávky, čo malo pozitívny dopad na ich

komunikačné zručnosti. Učiteľky hodnotili viac výkon detí ako ich pokrok v oblasti PČG, čo malo negatívny dopad na zvyšovanie záujmu o učenie a tvorivosť. Deťom, ktorých materinský jazyk bol iný ako výchovný jazyk triedy, učiteľky venovali zvýšenú pozornosť. Menej pozornosti sa venovalo deťom, ktoré vedeli čítať a písať.

1.5.3 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov zistených pri inšpekciách v materských školách

Plnenie opatrení sa kontrolovalo prostredníctvom následných inšpekcií v **96** materských školách, z toho boli **2** cirkevné, **2** súkromné a **16** s výchovným jazykom národností. Opätovné inšpekcie boli vykonané v **9** MŠ. Najviac následných inšpekcií (23) bolo v Prešovskom kraji, čo predstavuje 26,43 % z počtu vykonaných následných inšpekcií.

Tabuľka 10 Akceptácia a splnenie uplatnených opatrení riaditeľmi škôl a zriaďovateľmi v MŠ

opatrenia								
spolu	667							
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia prijaté kontrolovaným subjektom		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
	415		31		150		71	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	383	92,29 %	27	87,09 %	145	96,66 %	66	92,96 %

Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v týchto oblastiach:

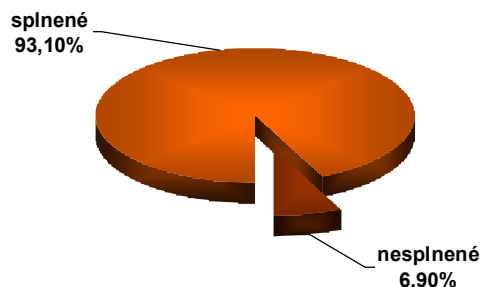
- vnútorná školská kontrola,
- odborné a pedagogické riadenie,
- výchovno-vzdelávacia činnosť, plnenie základného pedagogického dokumentu pre MŠ,
- vzdelávanie učiteliek v oblasti predškolskej pedagogiky,
- právne vedomie riaditeliek,
- podmienky na zabezpečenie bezpečnosti na výchovu a zdravý vývoj detí,
- psychohygienické podmienky detí a učiteliek,
- plánovanie,
- materiálne vybavenie MŠ,
- dokumentácia individuálne integrovaných detí a detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou,
- spolupráca učiteliek s poradenskými zariadeniami,
- krúžková činnosť,
- prijímacie konanie detí.

Nadalej **pretrvávajú nedostatky**, ktoré riaditeľky a zriaďovatelia neodstránili a týkajú sa:

- vedenia záznamov o vnútornej školskej kontrole,
- plánovania a realizácie výchovno-vzdelávacej činnosti,
- vydania pracovného poriadku,
- zaškolenia detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou,
- bezpečnosti detí (nerealizovaním údržbárskych a rekonštrukčných prác budov, ktorých technický stav sa zhoršuje),
- vyhlásenia výberového konania na obsadenie funkcie riaditeľky MŠ,
- zabezpečenia celodennej výchovnej starostlivosti striedavo dvomi kvalifikovanými učiteľkami,
- dodržania počtu zaradených detí do tried,
- zasahovania zriaďovateľov do kompetencií riaditeliek MŠ, čo ovplyvňuje dodržanie počtu detí v triedach, personálne podmienky a usmerňovanie najmä vidieckych MŠ.

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo splnených **621**, čo predstavuje 93,10 %.

Graf 17 Plnenie opatrení v MŠ celkom

1.6 Zariadenia náhradnej výchovy

1.6.1 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v zariadeniach náhradnej výchovy

Plnenie opatrení sa kontrolovalo v **2** štátnych zariadeniach náhradnej výchovy – v reedukačnom domove pre deti a mládež a v reedukačnom domove pre mládež v Trnavskom kraji.

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo splnených **5**, čo predstavuje 100 %.

Akceptovaním a splnením opatrení nastalo zlepšenie v týchto oblastiach:

- vybavenie ochrannej miestnosti (WC a zdroj pitnej vody),
- zabezpečenie zdravia detí počas pobytu v ochrannej miestnosti,
- neprekročenie stanovenej dĺžky pobytu v ochrannej miestnosti,
- pobyt dieťaťa na čerstvom vzduchu.

1.7 Zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva

1.7.1 Podmienky poskytovania odborných služieb

Inšpekcie sa vykonali v **8** krajoch SR v **36** zariadeniach.

Tabuľka 11 Druhy a počet zariadení špeciálnopedagogického poradenstva

špeciálnopedagogická poradňa				detské integračné centrum				zariadenia spolu			
spolu	% zo siete	zriaďovateľ		spolu	% zo siete	zriaďovateľ		spolu	% zo siete	zriaďovateľ	
		štát.	súkr.			štát.	súkr.			štát.	súkr.
33	41,77 %	30	3	3	27,27 %	1	2	36	40,00 %	31	5

Špeciálnopedagogické poradne boli väčšinou zriadené pri **ŠZŠ**, pri **1** detskom integračnom centre bola MŠ. Právnu subjektivitu malo **5** špeciálnopedagogických poradní a **2** detské integračné centrá. Vypracovaný vlastný štatút, schválený organizačný poriadok malo 100 % kontrolovaných subjektov. Vnútny poriadok bol v špeciálnopedagogických poradniach väčšinou spoločný so školami. Každé zariadenie malo odlišné zameranie podľa štatútu a personálneho obsadenia. Poskytli odborné služby **13 769** klientom v **1 617** školách, školských a iných zariadeniach a organizáciách. Najviac klientov bolo s mentálnym postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s viacnásobným postihnutím a **chorých**.

Evidencia klientov a činnosť zariadení špeciálnopedagogického poradenstva sa zaznamenávala prevažne v písomnej podobe, v časti zariadení v písomnej aj elektronickej. Špeciálnopedagogická a psychologická činnosť bola väčšinou zdokumentovaná, prehľadná, ochrana osobných údajov zabezpečená.

V zariadeniach pracovalo **168** zamestnancov. Tento počet je potrebné doplniť o ďalších odborných zamestnancov na celý pracovný úväzok, pretože čakacia doba je dlhá a záujem o služby je väčší, ako možno uspokojiť. **Priestorové podmienky** boli prevažne dobré až priemerné, **materiálno-technické podmienky** dobré vo vybavenosti kopírovacím zariadením, skenerom a tlačiarňou, priemerné vo vybavení pomôckami, metodickými materiálmi, učebnicami, stimulačnými programami a testami. Chýbali kompenzačné pomôcky. Mnoho rôznorodých pomôcok si zamestnanci zhotovili sami.

Deti so zdravotným a s viacnásobným postihnutím od **narodenia** do **3 rokov** evidovali v 11 zariadeniach, poskytovali im služby, poradenskú a konzultačnú činnosť rodičom, spolupracovali s lekármi. Najčastejšou problematikou, ktorú riešili vo vzťahu k materským a špeciálnym **materským školám**, bolo posudzovanie školskej spôsobilosti, odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky a problémy vyplývajúce z postihnutia.

Najčastejšou príčinou príchodu klientov zo **špeciálnych škôl** bola diagnostika a rediagnostika, problematika mentálnej retardácie a jej hraničného pásma, posudzovanie školskej spôsobilosti a problémy v škole, najmä nedostatočný prospech. Zariadenia pre žiakov uskutočňovali depistáž, diagnostiku, realizovali komplexnú špeciálnopedagogickú rehabilitáciu, poradenskú a konzultačnú činnosť a bohatú osvetovú činnosť pre žiakov, rodičov, pedagógov a širokú verejnosť.

Poradenské zariadenia realizovali odbornú činnosť v **ZŠ** predovšetkým v oblasti školskej integrácie. V školskom roku 2007/2008 vydali **2 377** písomných vyjadrení k individuálnej integrácii, poskytli odbornú metodickú pomoc pri vypracovaní individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, pri celoplošnom testovaní žiakov 9. ročníkov ZŠ a pri príprave na prijímacie skúšky. Spolupráca so špeciálnymi pedagógmi, triednymi učiteľmi a rodičmi žiakov zo ZŠ pri integrácii bola prevažne dobrá.

Zariadenia poskytovali odbornú pomoc bežným **SŠ**, **špeciálnym SŠ**, **odborným učilištiam**, **praktickým školám**, **špeciálnym výchovným zariadeniam** a **iným** organizáciám. Najčastejšie uskutočňovali diagnostiku a rediagnostiku, riešili problematiku výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, integrácie, maturitných, prijímacích a záverečných skúšok, vývinových porúch učenia a adaptačných problémov pri vstupe do SŠ.

Spoluprácu so špeciálnopedagogickými poradňami, pedagogicko-psychologickými poradňami a so zdravotníckymi zariadeniami hodnotili riaditelia najčastejšie ako dobrú, spoluprácu s detskými integračnými centrami ako dobrú, vo viac ako tretine zariadení nebola žiadna.

1.8 Záujmovo vzdelávacie zariadenia

1.8.1 Realizácia plnenia podmienok na získanie oprávnenia na vykonávanie štátnych jazykových skúšok v jazykových školách

Inšpekcie sa realizovali na podnet MŠ SR, ich cieľom bolo zistiť plnenie podmienok na získanie oprávnenia na vykonávanie štátnych jazykových skúšok. Vykonali sa v **10** jazykových školách, z nich boli **3** súkromné. Podmienky na získanie oprávnenia splnilo **6** kontrolovaných škôl, z toho **2** súkromné.

Riaditeľom **2** škôl (**1** štátna, **1** súkromná) bolo uložené prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov týkajúcich sa porušenia legislatívy (nedodržanie počtu uchádzačov v kurze, nedodržanie rozsahu vyučovacích hodín, nezaškolenie examinátorov, nevykonávanie skúšok podľa materiálov určenej organizácie, nesúlad názvu školy na úradnej pečiatke s názvom uvedeným v sieti, nevedenie triednych kníh v štátnom jazyku, používanie štátneho znaku na úradnej pečiatke súkromnej školy).

Štátna školská inšpekcia o výsledkoch inšpekcie informovala MŠ SR a jazykové školy, ktoré splnili požiadavky v zmysle platnej legislatívy, dostali oprávnenie na vykonávanie štátnych jazykových skúšok.

2 Spoločné úlohy v základných a stredných školách

2.1 Úroveň vedomostí a postojov žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam

V súlade s **Národným plánom výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014** v spolupráci s ŠPÚ a s ÚIPŠ sa zisťoval v školách stav výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Cieľom bolo formou testov zistiť, ako si žiaci osvojili základné poznatky o ľudských právach a slobodách a ako vedia získané vedomosti aplikovať v bežných životných situáciách v škole i mimo školy. Testy vypracoval ŠPÚ podľa učebných osnov občianskej výchovy, občianskej náuky a náuky o spoločnosti pre žiakov ZŠ a SŠ. Vyučujúcim týchto predmetov bol zadaný dotazník, prostredníctvom ktorého mohli vyjadriť svoj názor na implementáciu výchovy k LP v škole. Dotazník vypracoval ÚIPŠ a uskutočnil i výber škôl. Celkove bolo vybraných **197** škôl, z toho **80** ZŠ a **117** SŠ – **31** G, **31** SOŠ, **33** SOU a **22** ZSS. S vyučovacím jazykom maďarským boli **3** ZŠ a **7** SŠ, s vyučovacím jazykom maďarským a slovenským bolo **7** SŠ. Úspešnosť žiakov ZŠ a SŠ v teste sa posudzovala podľa kritérií vyjadrených v percentách (%), ktoré stanovil ŠPÚ:

<0, 39) slabá úroveň; <40, 59) priemerná úroveň; <60, 100> dobrá úroveň.

Vyhodnotenie testu pre žiakov 9. ročníkov ZŠ

V **80** ZŠ sa testovania zúčastnilo **2 081** žiakov 9. ročníkov, z toho bolo **925** chlapcov a **1 156** dievčat.

Tabuľka 12 Prehľad o počte základných škôl a žiakoch z hľadiska zriaďovateľa, vyučovacieho jazyka a sídla školy

	základné školy							
	zriaďovateľ				vyučovací jazyk		sídlo	
	spolu	štátne	cirkevné	súkromné	slovenský	maďarský	mesto	vidiek
školy	80	61	16	4	77	3	65	25
chlapci	925	719	175	31	895	30	654	271
dievčatá	1 156	931	189	36	1 120	36	807	349
spolu (ch + d)	2 081	1 650	364	67	2 015	66	1 461	620

Test bol rozdelený do dvoch častí. Prvá časť – **základné vedomosti** – mala 9 úloh (vedomosti o ľudsko-právnych pojmoch z tematického celku Človek – občan – štát) a druhá časť – **praktická aplikácia** – obsahovala 11 úloh (sociálne zručnosti a postoje).

Vyhodnotenie časti – základné vedomosti

Priemerná úspešnosť žiakov v SR bola **67,70 %**, čo podľa daných kritérií je dobrá úroveň.

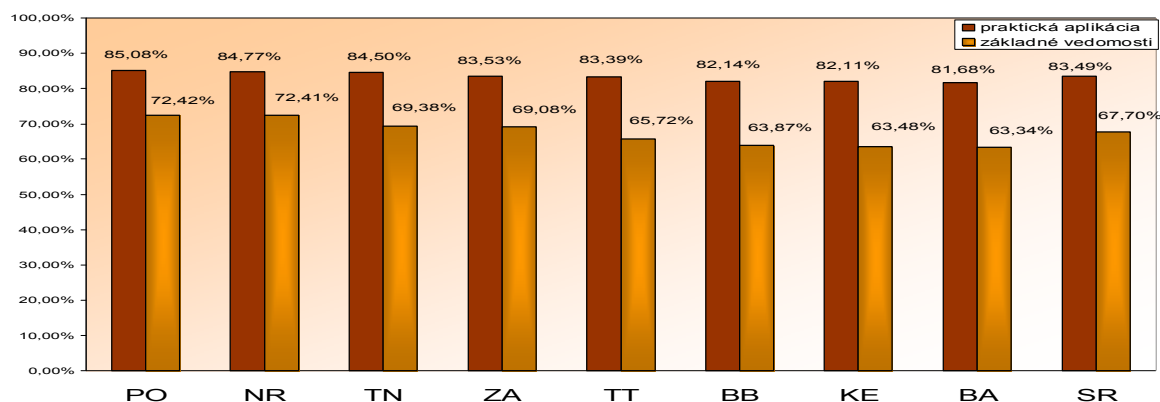
Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Prešovskom a v Nitrianskom kraji, najnižšiu v Košickom a v Bratislavskom kraji. Najťažšou bola úloha, v ktorej mali rozlíšiť skupiny práv (hospodárske, sociálne a kultúrne práva). Správne odpovedalo 1 138 žiakov, dosiahli 54,49 %, čo predstavuje priemernú úroveň. Najľahšou bola úloha, v ktorej mali odpovedať na otázku, či môže byť žiak základnej školy trestne stíhaný a odsúdený v spravodlivom súdnom procese na trest odňatia slobody, keď sa dopustí trestného činu. Správne odpovedalo 1 719 žiakov, dosiahli 82,40 %, čo je dobrá úroveň.

Vyhodnotenie časti – praktická aplikácia teoretických poznatkov

Úlohy mali podobu modelových situácií. Žiak pri ich riešení preukázal schopnosť nájsť východisko z navodenej situácie, alebo vyriešiť problém s použitím vopred osvojených vedomostí, sociálnych zručností a želaných postojov. Priemerná úspešnosť žiakov bola **83,49 %**. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Prešovskom kraji a v Nitrianskom kraji, najnižšiu v Bratislavskom kraji. Najťažšou bola úloha o základnom práve a slobode pokojného združovania a zhromažďovania sa a jeho uplatnení v konkrétnej situácii. Správne odpovedalo 1 322 žiakov, dosiahli 63,5 %, čo predstavuje dobrú úroveň. Najľahšou bola úloha o právach a povinnostiach

žiacov, ktoré obsahuje školský poriadok. Správne odpovedalo 1 988 žiakov. V Nitrianskom kraji dosiahli pri riešení úlohy až 98,90 %, čo predstavuje dobrú úroveň.

Graf 18 Celková percentuálna úspešnosť žiakov ZŠ v oboch častiach testu v jednotlivých krajoch a celkom za SR

Vyhodnotenie testu pre žiakov SŠ

V 117 SŠ sa testovania zúčastnilo **3 166** žiakov, z toho bolo **1 571** chlapcov a **1 595** dievčat.

Tabuľka 13 Prehľad o počte stredných škôl a žiakoch z hľadiska zriaďovateľa, vyučovacieho jazyka a sídla školy

	stredné školy							
	zriaďovateľ				vyučovací jazyk		sídlo	
	počet	štátne	cirkevné	súkromné	slovenský	maďarský	mesto	vidiek
školy	117	77	20	20	110	7	106	11
chlapci	1 571	1 128	219	224	1 493	78	1 445	126
dievčatá	1 595	982	297	316	1 462	133	1 480	115
spolu (ch + d)	3 166	2 110	516	540	2 955	211	2 925	241

Úlohy v teste svojou náročnosťou zohľadnili rozsah a obsah preberaného učiva o ľudských právach v stredných školách. Boli rozdelené do dvoch častí. Prvá časť – **základné vedomosti** – mala 11 úloh (vedomosti žiakov o ľudsko-právnych pojmoch) a druhá časť – **praktická aplikácia** obsahovala 14 úloh (sociálne zručnosti a postoje).

Vyhodnotenie časti – základné vedomosti

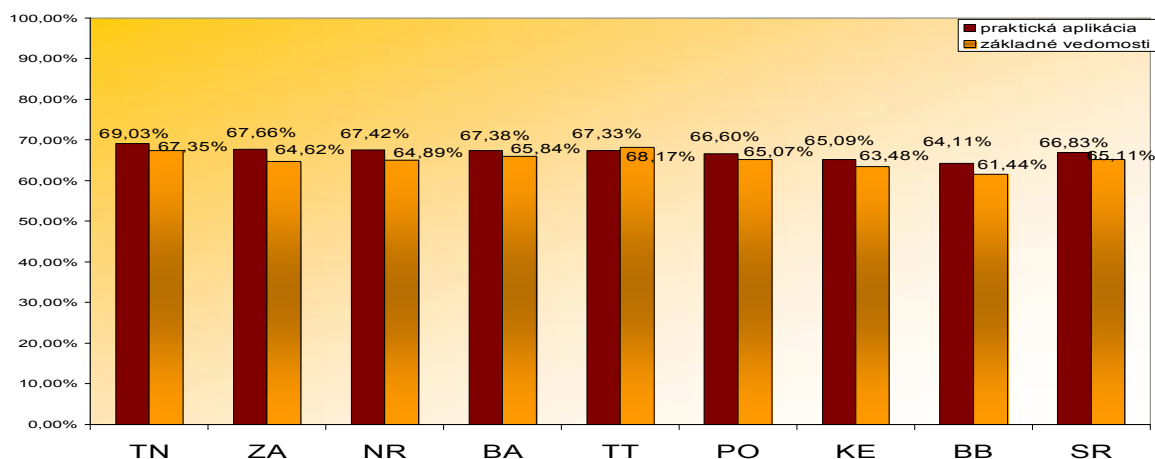
Priemerná úspešnosť žiakov v SR v časti základné vedomosti bola **65,11 %**, čo je dobrá úroveň. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom a v Trnavskom kraji, najnižšiu v Banskobystrickom kraji. V otázkach zameraných na poznanie základných ľudských práv a slobôd zakotvených v 2. hlave Ústavy SR dosiahli priemernú až dobrú úroveň. Najťažšou bola pre žiakov úloha, v ktorej mali preukázať svoje vedomosti o medzinárodných organizáciách ochraňujúcich ľudské práva a slobody. Celkove dosiahli pri jej riešení slabú úroveň (menej ako 39 %). Najľahšou bola úloha, v ktorej mali rozhodnúť, či sú uvedené práva v súlade s Ústavou SR. Celková úspešnosť žiakov bola 87 %, čo predstavuje dobrú úroveň.

Vyhodnotenie časti – praktická aplikácia teoretických poznatkov

V úlohách žiaci posudzovali výroky a rozhodovali o ich správnosti alebo pravdivosti. Pri ich riešení využívali vopred osvojené vedomosti a zručnosti: vedieť objasniť úlohu práva a zákonitosti v demokratickej spoločnosti, vedieť sa orientovať v základných právnych dokumentoch, charakterizovať ľudsko-právne pojmy, rozlišovať ich a uplatňovať. Priemerná úspešnosť žiakov v SR v tejto časti bola **66,83 %**, čo je dobrá úroveň. Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom a v Žilinskom kraji, najnižšiu v Banskobystrickom kraji. Najťažšou bola úloha, v ktorej mali žiaci rozhodnúť, za akých podmienok môže byť na Európskom súde pre ľudské práva prijatá sťažnosť. Správne odpovedalo menej ako 39 % žiakov. V odpovediach na všetky štyri možnosti dosiahli žiaci nízku úspešnosť, čo potvrdilo, že ich vedomosti boli v tejto oblasti slabé. Najľahšou bola úloha, v ktorej mali vybrať a priradiť k povinnostiam práva zaručené

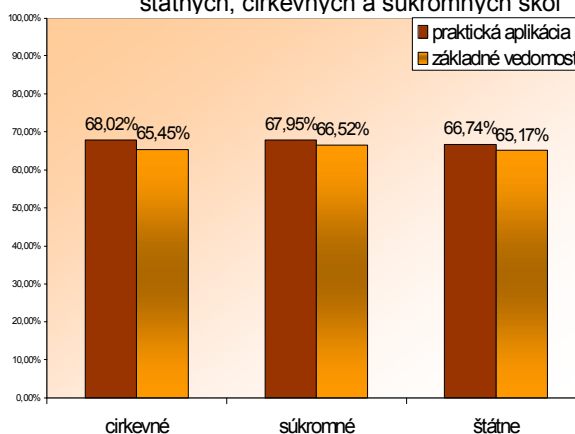
Ústavou SR. Správne odpovedalo viac ako 90 % žiakov. Priemernú úroveň, menej ako 60 %, dosiahli v siedmich úlohách. Žiaci nevedeli použiť osvojené vedomosti a zručnosti súvisiace s pracovným právom a vedomosti o náležitostiach pracovnej zmluvy. Problematike typických rodových stereotypov, medzi ktoré patrí aj nerovnosť šancí mužov a žien pri voľbe budúceho povolania, je potrebné venovať vo výchovno-vzdelávacom procese viac priestoru.

Graf 19 Celková percentuálna úspešnosť žiakov SŠ v oboch častiach testu v jednotlivých krajoch a celkom za SR

Celkove dosiahli žiaci SŠ v oboch častiach testu dobrú úspešnosť. Najúspešnejší boli žiaci gymnázií. Žiaci štátnych a súkromných G boli úspešnejší ako žiaci cirkevných G. Žiaci štátnych SOŠ boli úspešnejší ako žiaci cirkevných a súkromných SOŠ. Spomedzi ZSŠ boli najúspešnejší žiaci cirkevných škôl. V SOU boli úspešnejší žiaci súkromných škôl, žiaci štátnych a cirkevných SOU dosiahli v oboch častiach testu menej ako 60 %.

Graf 20 Celková percentuálna úspešnosť žiakov štátnych, cirkevných a súkromných škôl

Vyhodnotenie dotazníka pre učiteľov ZŠ a SŠ

Z odpovedí učiteľov na frekvenciu uplatňovania organizačných foriem a metód v rámci vyučovacej hodiny vyplynulo, že najviac uplatňovali formy skupinovej práce, často prácu vo dvojiciach (párové vyučovanie), samostatnú prácu a ojedinele aj kooperatívne vyučovanie (prácu v tíme). Okrem základnej organizačnej formy, vyučovacej hodiny, najčastejšie uplatňovali besedy na aktuálnu tému, vedomostné súťaže a kvízy (Olympiáda ľudských práv), exkurzie na pamätné miesta, výchovné hudobné koncerty s antidiskriminačným a protidrogovým programom a účasť na súdnom pojednávaní. Frekvenciu uplatňovania participatívnych a interaktívnych metód vo výchovno-vzdelávacom procese mali učitelia vyjadriť pomocou škály: nikdy, niekedy, často, vždy a neviem. Z odpovedí vyplynulo, že uprednostňovali prácu s knihou, výklad a rozhovor. Často uplatňovali situačnú a problémovú metódu, hranie rolí, brainstorming. Pomocou nich rozvíjali kritické myslenie, komunikačné a sociálne zručnosti žiakov. O stratégiách učenia a myslenia DITOR a EUR mali menej poznatkov. Väčšina učiteľov viedla žiakov k využívaniu IKT. Z foriem hodnotenia uprednostňovali slovné formy (povzbudenie, motivácia pochvalou, sebahodnotenie). Svoj prístup k žiakom na vyučovacích hodinách charakterizovala väčšina učiteľov vo voľnej odpovedi ako dobrý. Žiakov viedli k disciplíne a poriadku, mali vopred

dohodnuté pravidlá správania sa a za každú tvorivú reakciu, odpoveď a výkon oceňovali žiaka pochvalou.

Kontrola **akceptácie odporúčaní** uplatnených Štátnou školskou inšpekciou v ZŠ a SŠ

V ZŠ a SŠ sa kontrolovala akceptácia odporúčaní uplatnených ŠŠI v školskom roku 2005/2006 pri inšpekciách zameraných na kontrolu úrovne implementácie výchovy k ľudským právam do pedagogickej dokumentácie škôl. Z **80** ZŠ v **70** školách a zo **120** SŠ v **103** školách mali v koncepciách, v plánoch práce školy a v plánoch výchovných poradcov zakomponované **úlohy k výchove k ľudským právam**. Celkove ŠŠI uplatnila voči vedúcim zamestnancom kontrolovaných subjektov **368** odporúčaní, z toho **104** v ZŠ a **264** v SŠ. Odporúčania smerovali k úprave školských poriadkov v zmysle práv a povinností žiakov v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa, plánov práce škôl, ktoré boli menej orientované na podporu ďalšieho vzdelávania učiteľov v oblasti výchovy k ľudským právam. Niektoré školy sa menej venovali multikultúrnej výchove. Nezapájali žiakov do prác na projektoch orientovaných na výchovu k ľudským právam. Z kontroly plnenia odporúčaní k odstráneniu zistených nedostatkov v ZŠ a SŠ vyplynulo, že riaditelia škôl odporúčania akceptovali a prijali opatrenia na úpravu plánov práce škôl a vnútorných školských poriadkov.

2.2 Stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie individuálne integrovaných žiakov

Úloha zameraná na zistenie stavu a úrovne individuálnej integrácie žiakov so ŠVVP sa vykonala v **8** krajochoch, v **26** ZŠ a **35** SŠ.

Tabuľka 14 Počet ZŠ a SŠ z hľadiska zriaďovateľa a vyučovacieho jazyka

ZŠ						SŠ									
spolu	zriaďovateľ			vyuč. jazyk		G	SOŠ	ZSŠ	SOU	spolu	zriaďovateľ			vyuč. jazyk	
	štát.	cirk.	súkr.	slov.	maď.						štát.	cirk.	súkr.	slov.	maď.
26	19	4	3	23	3	8	7	9	11	35	33	1	1	34	1

Z celkového počtu žiakov bolo evidovaných ako individuálne integrovaných **7,09 %** žiakov kontrolovaných ZŠ a **2,62 %** žiakov SŠ. Medzi integrovanými žiakmi prevažovali žiaci s vývinovými poruchami učenia. Počet integrovaných žiakov v triede ZŠ bol v rozpätí od 1 do 12, v triede SŠ 1 až 15.

Zvyšovanie odbornosti učiteľov v oblasti školskej integrácie sa uskutočňovalo predovšetkým individuálnym štúdiom, na zasadnutiach metodických orgánov a účasťou na odborných podujatiach. **Bezbariérové prostredie** zabezpečilo 5 ZŠ a 3 SŠ. **Špeciálne učebné** na individuálne vyučovanie zriadili vo vyše polovici ZŠ a v neceléj pätine SŠ. **Materiálno-technické vybavenie** škôl bolo rozdielne – od modernej didaktickej a výpočtovej techniky, odbornej literatúry a kompenzačných pomôcok po bežné učebné a svojpomocne zhotovené pomôcky. Osobné podmienky integrovaných žiakov boli prevažne dobré. Kvalita a úplnosť **dokumentácie** nebola rovnaká. Väčšina žiakov mala návrh na prijatie, písomné vyjadrenie poradenského zariadenia k individuálnej integrácii, vstupnú diagnostiku a vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program. Chýbali odpisy vysvedčení, text doložiek nebol aktualizovaný. Dokumentácia integrovaných žiakov v SŠ len veľmi zriedka nadväzovala na dokumentáciu ZŠ. **Vyučovanie** v triedach s integrovanými žiakmi bolo väčšinou dobre pripravené po organizačnej, metodickej i materiálnej stránke. Nedostatkom mnohých učiteľov boli tradičné formy práce bez vytvorenia špeciálnych podmienok pre týchto žiakov. Vyučovanie v triede s vyšším počtom integrovaných žiakov alebo so žiakom s ťažkým viacnásobným postihnutím bolo veľmi komplikované. **Individuálny prístup** bol zväčša zabezpečený. Žiaci sa väčšinou zapájali do spoločnej činnosti celej triedy, boli pozorní, sústredení, pracovali pri tabuli alebo samostatne podľa pokynov učiteľa. Forma overovania vedomostí zohľadňovala postihnutie. Pri **hodnotení** a **klasifikácii** väčšina učiteľov postupovala podľa príslušných metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov. V ZŠ prevažovalo slovné hodnotenie, v SŠ klasifikácia. **Vedomosti** týchto žiakov boli porovnateľné s ostatnými. V ZŠ sa viac využívali **učebné pomôcky** ako v SŠ. Žiaci s intelektovým nadaním a žiaci so zmyslovým postihnutím pracovali s pomôckami, didaktickou a výpočtovou technikou. **Atmosféra** v triedach bola

pracovná, postoje učiteľov a spolužiakov k integrovaným žiakom prevažne kladné. Školy **spolupracovali** pri individuálnej integrácii predovšetkým s poradenskými zariadeniami, lekármi, so zriaďovateľmi, krajskými školskými úradmi a s rodičmi.

2.3 Výchovno-vzdelávacie výsledky a dochádzka žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Počas inšpekcií v **základných** a **stredných** školách bola pozornosť cielene orientovaná na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Úloha vyplynula z **Koncepcie výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov**.

V **234** základných školách ich celkove evidovali **5 371**, najviac v školách Prešovského, Košického a Banskobystrického kraja. Úroveň **výchovno-vzdelávacích výsledkov** žiakov ovplyvňovali najmä nevyhovujúce podmienky na učenie sa, nezáujem rodičov, málo účinná spolupráca školy s rodinou i rôzne zdravotné problémy. Zákonní zástupcovia žiakov s vývinovými poruchami učenia sa a správania prevažne nerešpektovali odporúčania na odborné vyšetrenie v poradenských zariadeniach. Z celkového počtu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia bolo **1 299** neprosievajúcich. Učitelia pri **hodnotení** a **klasifikácii správania** uprednostňovali pozitívnu motiváciu. Pochvaly udeľovali najmä žiakom na 1. stupni. Výchovné opatrenia na posilnenie disciplíny boli viac ukladané žiakom 2. stupňa. Znížené známky zo správania mali žiaci za porušovanie vnútorného poriadku školy, neospravedlnené zameškané vyučovacie hodiny. Najčastejšími dôvodmi absencie boli vysoká chorobnosť vyvolaná nedostatočnou hygienou, bezdôvodné zameškovanie vyučovania neraz s vedomím rodičov, záškoláctvo, dočasná migrácia rodín za prácou do zahraničia, nedostatok finančných prostriedkov na prepravu zo vzdialenejších osád. V niektorých prípadoch boli nútení samotní žiaci zabezpečovať chod domácnosti, starať sa o mladších súrodencov. Veľakrát sa vyučovania nezúčastňovali aj v dňoch, keď ich rodičia preberali sociálne dávky. Pomerne nízke percento žiakov prejavovalo záujem o činnosť v školskom klube detí. V zimných mesiacoch, kedy mali možnosť tráviť voľný čas vo vykúrených priestoroch školy, bola ich návštevnosť vyššia. Nedostatočná pozornosť venovaná **aktivitám v čase mimo vyučovania** bola podmienená nezáujmom o zmysluplné využívanie voľného času a zo strany rodičov nedostatočnou motiváciou a podporou. Žiaci zväčša pracovali v útvaroch, v ktorých mohli prejavovať talent, mentalitu, zručnosti a temperament. Niektorí dosiahli v športových, výtvarných a iných súťažiach popredné umiestenia. Predmetových olympiád a vedomostných súťaží sa zúčastňovali len sporadicky.

V **70** stredných školách z počtu **26 297** žiakov bolo zo sociálne znevýhodneného prostredia **909**. Výrazne najvyšší počet registrovali v Košickom a v Banskobystrickom kraji. V školskom roku 2007/2008 ich najviac **prijali** do **1. ročníka** združených stredných škôl. **Dochádzka žiakov** bola v stredných školách značne rozdielna, bez priamej závislosti od druhu školy. K prvoradým dôvodom vykazanej neospravedlnenej absencie patrili nezáujem o štúdium a z neho vyplývajúce záškoláctvo, niekedy podporené i ľahostajným prístupom rodičov k vzdelávaniu. Rovnako frekventovaným dôvodom boli oneskorené príchody na vyučovanie, alebo svojvoľné odchody z vyučovacích hodín, nepredloženie ospravedlnenia v určenom termíne, neúčast' na povinných školských aktivitách. Neprítomnosť v škole bola v niektorých prípadoch zavinená finančnými problémami v rodinách. Uvedené skutočnosti mali vplyv aj na slabé **študijné výsledky** týchto žiakov. Najčastejšími dôvodmi pre ukladanie **výchovných opatrení** boli neospravedlnená absencia a porušovanie školského poriadku nevhodným správaním, fajčením v školských priestoroch, nenosením učebných pomôcok, neplnením pokynov pedagógov. Rozhodnutia o podmiennečnom vylúčení zo školy boli udelené najmä pre použitie alkoholu na školských podujatiach a pre vysoký počet neospravedlnených hodín. V mnohých kontrolovaných školách boli študijné výsledky žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia vyhovujúce a správanie bezproblémové.

Spolupráca základných a stredných škôl so **zákonnými zástupcami žiakov** sa orientovala predovšetkým na budovanie obojstranne dobrých vzájomných vzťahov a dôvery. Aj napriek snahe bola neraz neúspešná, stroskotala na nezáujme rodičov. Absencia kontaktov sa prejavila najmä v prípadoch, keď žiaci pochádzali z neúplných rodín, alebo rodičia pracovali v zahraničí. Spôsobovala ju aj neuspokojivá sociálna situácia rodiny. Učitelia sa snažili zlepšiť vzťahy

osobnými návštevami v rodinách alebo prostredníctvom rómskych asistentov učiteľov. Prevažne účinne realizovali prevenciu problémových javov. Výchovní poradcovia vo väčšine škôl vytvárali dostatočný priestor pre účelnú aktívnu komunikáciu s rodičmi. Zväčša efektívne zabezpečovali súčinnosť s rôznymi odbornými inštitúciami a organizáciami, s pedagogicko-psychologickými poradňami, so zariadeniami špeciálnopedagogického poradenstva, ktoré zaisťovali žiakom individuálnu i skupinovú odbornú pomoc. V prípade vážnejších problémov kontaktovali centrá výchovnej a psychologickéj prevencie alebo príslušné úrady i políciu.

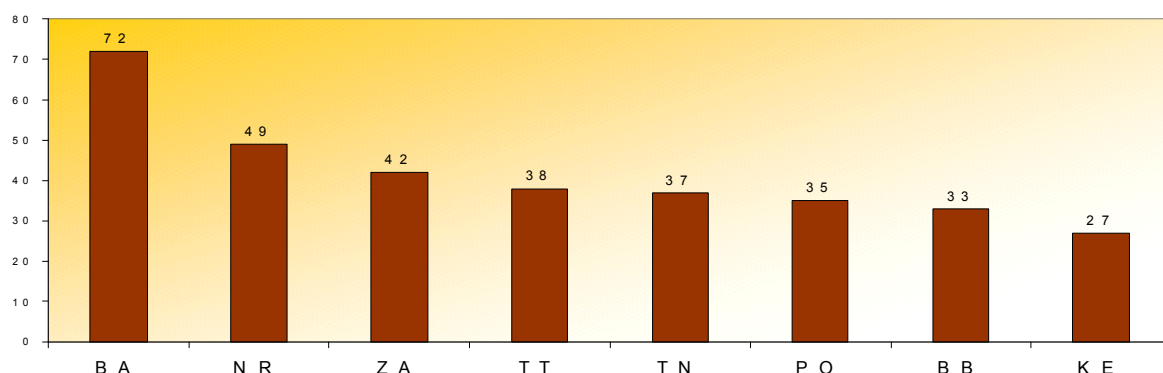
Výchovno-vzdelávacie aktivity a prijímanie rôznych preventívnych opatrení smerovali k zabezpečeniu vhodných podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

3 Sťažnosti vybavované ŠŠI

Počet sťažností a čas potrebný na ich vybavenie

V období od **01. 09. 2007** do **31. 08. 2008** bolo do centrálnej evidencie KHŠI doručených **576** podaní (v minulom školskom roku 412), z toho **512** podaní bolo klasifikovaných ako **sťažnosť** (v minulom školskom roku 380). Štátna školská inšpekcia z nich v tomto období vybavila prešetrením **333** (v minulom školskom roku 236). Činnosť súvisiaca s vybavovaním všetkých sťažností si vyžiadala spolu cca **10 000** hodín (v minulom školskom roku 8 950 hodín).

Graf 21 Počet sťažností vybavených prešetrením v jednotlivých krajoch SR

Tabuľka 15 Sťažnosti podľa jednotlivých druhov škôl

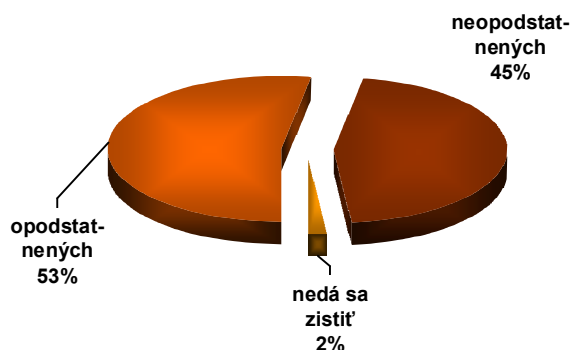
	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			spolu		
podania spolu	29			311			199			37			576		
z toho sťažnosti	22			283			177			30			512		
sťažnosti PVP	15			192			121			5			333		
opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
počet	10	5	0	99	87	6	65	56	0	3	2	0	177	150	6

Legenda: O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP – priamo vybavené prešetrením. V súhrne nie sú započítané podania, ktoré sa svojím predmetom neviazali na žiaden druh školy.

Opodstatnenosť sťažností

Z **333** prešetrovaných sťažností bolo **177 opodstatnených** (**53 %**, v minulom školskom roku 55 %) a **150 neopodstatnených** (**45 %**, minulý rok 43 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. Takmer 50-percentná opodstatnenosť prešetrovaných sťažností predstavuje dlhodobý priemer.

Graf 22 Percentuálny pomer opodstatnenosti sťažností

Tabuľka 16 Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých druhoch škôl

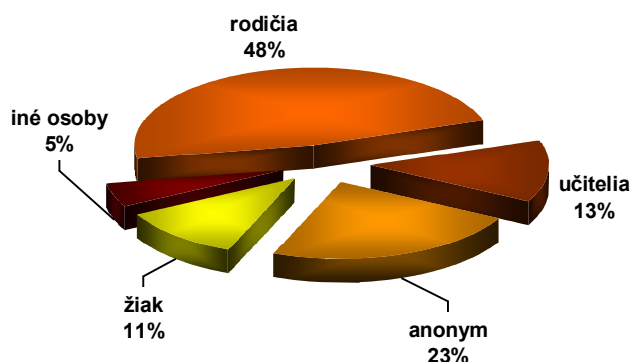
druh školy	šk. rok 2007/2008	šk. rok 2006/2007	šk. rok 2005/2006
materské školy	67 %	50 %	50 %
základné školy	52 %	59 %	56 %
stredné školy	54 %	54 %	50 %

Opodstatnenosť anonymných sťažností je **67 %** (školský rok 2006/2007 – 40 %; 2005/2006 – 45 %).

Podávateľia sťažností

Z hľadiska podávateľov boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste anonymní pisatelia, na treťom učitelia. Zvyšné podania zaslali iné osoby (žiaci, starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkali všetkých podaní, ktoré boli doručené do centrálnej evidencie Štátnej školskej inšpekcie, bez ohľadu na to, akým spôsobom ich Štátna školská inšpekcia vybavovala.

Graf 23 Percentuálny pomer podávateľov sťažností

Osoby, proti ktorým sťažnosti smerujú

Najviac sťažností smerovalo proti riaditeľom škôl, druhou najpočetnejšou skupinou boli učitelia. Percento sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa dlhodobo zvyšuje, čo je spôsobené aj tým, že priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.). Jednou z príčin vzrastajúceho počtu sťažností na riaditeľov škôl bolo aj neriešenie konfliktov, príp. neobjektívne obhajovanie učiteľov pred rodičmi.

Tabuľka 17 Osoby, proti ktorým sťažnosti smerujú

osoby	počet	percento
riaditelia	382	75%
učitelia	141	28%
školskí inšpektori	10	2%
iné osoby	25	5%

Poznámka: 1. Súčet nedáva 100 %, pretože niektoré sťažnosti smerovali, napr. aj proti riaditeľovi, aj proti učiteľovi. Percento sa vypočítavalo len z podaní, ktoré boli školskou inšpekciou klasifikované ako sťažnosť.
2. Pri podaniach na školských inšpektorov išlo v podstate o nespokojnosť s prešetrovaním pôvodnej sťažnosti.
3. Inými osobami boli, napr. starostovia obcí a primátori miest, predsedovia samosprávnych krajov a KŠÚ.

Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu

Tabuľka 18 Podania z hľadiska odosielateľa, resp. odstupujúceho orgánu

odosielateľ	sťažovateľ	MŠ SR	zriaďovateľ	iný subjekt
počet	458	44	62	24

Poznámka: V stĺpci iný subjekt sú započítané podania odstúpené od inšpektorátu práce, útvarov Policajného zboru, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, Úradu vlády SR a pod. Ide o všetky podania, pričom niektoré boli doručené od viacerých orgánov.

Najčastejšie príčiny podávania sťažností

Materské školy

Námietky smerujúce proti riaditeľkám materských škôl:

- nevybavovanie sťažností rodičov, nevhodná komunikácia riaditeľka – učiteľka, útek dieťaťa z materskej školy, nezabezpečenie dozoru.

Námietky smerujúce proti učiteľkám materských škôl:

- nevhodná komunikácia s rodičmi, arogantné správanie učiteliek, zanedbávanie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, útek dieťaťa z materskej školy, zanedbávanie dozoru, nepedagogický prístup k deťom, používanie fyzických trestov, kričanie na deti, nekvalitný výchovný proces.

Základné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- nevhodná komunikácia s rodičmi, organizácia vyučovania, neodúčenie hodín, porušenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania, neinformovanie rodiča o zhoršenom prospechu alebo správaní, komisionálne skúšky (zloženie komisie, úlohy v rozpore s učebnými osnovami, kumulácia najnáročnejších javov v úlohách), správne konanie (vydanie rozhodnutia v rozpore so zákonom, nevydanie rozhodnutia), neodborné vyučovanie na základe prijímania zamestnancov bez odbornej a pedagogickej spôsobilosti, nesprávne prešetrovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie, neriešenie šikanovania a iného násillia v škole, neriešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- nevhodná komunikácia s rodičmi, nepedagogický prístup (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponižovanie žiakov), klasifikácia prospechu, neinformovanosť rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, vyberanie peňazí od žiakov, neriešenie šikanovania.

Stredné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- neodúčené hodiny, prijímacie konanie (neprijatie na strednú školu, neoprávnené prijatie), neobjektívna klasifikácia písomných prác, neobjektívna klasifikácia na ústnych a písomných maturitných skúškach, neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, vyberanie peňazí od rodičov proti ich vôli (na nákup učebných pomôcok, na údržbu, stužkovú slávnosť a pod.), neinformovanosť rodičov o použití vybraných peňazí, vyberanie peňazí od žiakov za štúdium popri zamestnaní, nedostatky v správnom konaní (nevydanie rozhodnutia, vydanie chybného rozhodnutia), komisionálne skúšky (zloženie komisie, náročnosť úloh, trvanie skúšky), neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- nízka úroveň vyučovania, sčasti alebo úplne neodúčené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), neobjektívne hodnotenie písomnej a ústnej formy internej časti maturitnej skúšky, klasifikácia prospechu, nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov.

Poznámka: Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠŠI prešetrovala z toho dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov, resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonal.

K najčastejším príčinám nespokojnosti podávateľov z predchádzajúcich rokov pribudli najmä podania súvisiace s ukončovaním štúdia na stredných školách, čo sa prejavilo aj podstatným zvýšením počtu podávateľov – žiakov stredných škôl. Vzástol tiež počet sťažností týkajúcich sa násillia v škole a najmä neriešenia alebo nedostatočného riešenia tohto negatívneho javu. V posledných rokoch sa čoraz častejšie vyskytovali sťažnosti týkajúce sa zneužívania internetu a mobilných telefónov.

Kvantifikácia prijatých opatrení a pozitívne zmeny, ktoré nastali na základe prešetrenia sťažností

Riaditelia škôl (školských zariadení) na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali viac ako 400 opatrení, v rámci ktorých nastali najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- zrušenie nesprávnych rozhodnutí v správnom konaní, ktoré porušovali práva žiakov, zrušenie vylúčenia žiaka zo štúdia,
- zmena klasifikácie správania,
- zrušenie výsledku komisionálnej skúšky a jej zopakovanie,
- zmena klasifikácie prospechu,
- odstránenie nedostatkov pri prijímacom konaní,
- zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky – žiaci, ktorí pôvodne neprospeli na stredných školách, pokračujú v štúdiu na vysokých školách,
- zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehlbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl,
- skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti vybavovania sťažností,
- vyriešenie problémov žiakov so špeciálno-výchovnými potrebami,
- zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom.

4 Regionálne poznatky a zistenia

4.1 Bratislavský kraj

Výsledky z kontroly opatrení uložených školskými inšpektormi potvrdili, že na základe inšpekčnej činnosti i prešetrovania sťažností dochádza k zvyšovaniu kvality škôl a školských zariadení predovšetkým v oblasti dodržiavania všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov a zlepšenia psychohygienických podmienok, k modernizácii procesu vyučovania, k objektivizácii hodnotenia a klasifikácie žiakov,

k dodržiavaniu ich práv. Zistenia inšpekcie priaznivo vplývali na skvalitňovanie práce aj tých škôl, kde neboli vykonané. Riadiaci zamestnanci si na pracovných poradách odovzdávali informácie o výsledkoch kontroly a následne vo svojich subjektoch odstraňovali nedostatky. S rovnakým účinkom sa stretávali aj vystúpenia pozvaných inšpektorov.

Pozitívny zistením v stredných odborných školách a v stredných odborných učilištiach bolo nasmerovanie odborného vzdelávania na získanie kvalitných vedomostí a zručností pre ľahšie uplatnenie na trhu práce v regióne. Vzástol záujem rodičov o umiestnenie dieťaťa do materskej školy. **Pretrvávajúci nedostatok** učiteľov cudzích jazykov spôsoboval problémy vo všetkých druhoch škôl.

Efektívne fungujúca **spolupráca** s krajským školským úradom mala zázemie v každoročných spoločných stretnutiach zameraných na výmenu poznatkov a skúseností z práce oboch inštitúcií. Pri dobrej vzájomnej súčinnosti školské inšpekčné centrum operatívne koordinovalo plnenie niektorých úloh oboch organizácií (napr. celoplošné testovanie žiakov 9. ročníkov, kontrolu priebehu maturitných skúšok). Operatívny charakter mala aj ústretová spolupráca s Bratislavským samosprávnym krajom. Kontakty s ostatnými zriaďovateľmi sa orientovali

predovšetkým na prizývanie inšpektorov na pracovné porady riadiacich zamestnancov a na spoločenské podujatia, najmä pri príležitosti Dňa učiteľov alebo výročia založenia škôl. Zástupcovia zriaďovateľov sa zúčastňovali na otvorení komplexných inšpekcií i na prerokovaní správ o jej výsledkoch.

Porovnaním výsledkov z **celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov ZŠ** zo slovenského jazyka a literatúry a z matematiky za posledné dva školské roky sa zistilo, že v 4 školách sa výsledky žiakov výrazne zhoršili (o viac ako 30 %) v tom školskom roku, v ktorom bol na kontrole školský inšpektor. Nedá sa predpokladať, že pomerne vysoký rozdiel vo výsledkoch bol zapríčinený len tým, že sa výrazne zvýšila obťažnosť testov, alebo znížila vedomostná úroveň populácie práve v týchto 4 školách.

V **sieti škôl** Bratislavského kraja pribudli neštátne gymnáziá a spojené školy, v ktorých je gymnázium organizačnou zložkou. Prijímanie žiakov na študijné a učebné odbory technického zamerania v stredných odborných školách a v stredných odborných učilištiach neovplyvnil ani značný dopyt podnikov a firiem po kvalifikovaných robotníkoch. Napriek zlepšujúcim sa podmienkam na trhu práce pretrvával nezáujem o odbory zamerané na strojárstvo. Atraktívnejšími sa stali učebné odbory pripravujúce žiakov pre automobilovú výrobu, čo spôsobila aj výrazná podpora Zväzu automobilového priemyslu pri vytváraní podmienok pre realizáciu vyučovania i následné uplatnenie absolventov v zamestnaní. Všeobecným poznatkom bola skutočnosť, že mnohé stredné školy vyučovali študijné a učebné odbory v rozpore so zameraním jednoznačne uvedeným v ich názve.

Nepriaznivý dopad **spájania škôl** sa preukázal v niektorých ZŠ s MŠ. Týkal sa predovšetkým obmedzenia právomocí zástupkýň materských škôl v oblasti riadiacej, hodnotiacej i manažérskej. Počas inšpekcií v stredných školách sa neobjavili nedostatky priamo vyvolané spájaním subjektov. Zistenia školských inšpektorov však dokazovali, že pre riadiaceho zamestnanca bolo komplikované zabezpečiť primerané podmienky pre kvalitný výchovno-vzdelávací proces a dobre fungujúcu kontrolnú činnosť pre subjekty sídliace neraz v relatívne vzdialených priestoroch, ba dokonca v rôznych obciach.

K 30. septembru 2008 školské inšpekčné centrum povolilo vyššie počty detí a žiakov v triedach **74** materským školám, **37** základným a **4** stredným školám. Celkove sa súhlasne vyjadrilo k 117 žiadostiam zriaďovateľov.

4.2 Trnavský kraj

Zistenia školskej inšpekcie potvrdili, že úsporné opatrenia zriaďovateľov materských škôl z predchádzajúcich období, ktoré sa týkali rušenia tried a v niektorých prípadoch sťahovania subjektov do menších priestorov, viedli k prekročeniu stanoveného počtu zaradených detí. Táto skutočnosť sa prejavila v nižšej úrovni výchovno-vzdelávacej činnosti i v nedôslednom zaistení bezpečnostných a hygienických

podmienok. Negatívne poznatky vyplynuli aj z mimoriadne širokej rozptýlenosti študijných a učebných odborov v regióne. Viacero stredných škôl vyučovalo identické odbory tvorené často necelou desiatkou žiakov v triedach, čo viedlo k spájaniu rôznych odborov do jednej triedy a v mnohých prípadoch sa podpísalo pod nízku kvalitu vzdelávania. Tento stav spôsoboval aj roztrieštenosť finančných a hmotných zdrojov a následne slabé zabezpečenie materiálno-technického vybavenia odboru, v ktorom študoval v mnohých školách malý počet žiakov.

Čiastkové úspechy vo zvyšovaní kvality škôl a školských zariadení dosiahla školská inšpekcia najmä v subjektoch, kde boli priamo vykonané kontroly komplexného charakteru. Istý pozitívny vplyv sa prejavil aj tam, kde riadiaci zamestnanci informácie o zisteniach inšpekcie využívali na odstraňovanie nedostatkov týkajúcich sa predovšetkým spôsobu výkonu štátnej správy, vedenia pedagogickej dokumentácie alebo ďalšej dokumentácie školy. Tento vplyv však nemal komplexný charakter a nenahradil priamu činnosť inšpektorov, najmä s ohľadom na špecifiká jednotlivých zariadení. Prenesené informácie nemali takmer žiadny účinok na kvalitu organizácie, riadenia a samotného priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu v škole.

Spolupráca so zriaďovateľmi škôl a školských zariadení mala rozdielnu úroveň. Efektívne, ústretovo a účinne obojstranne fungovali vzťahy s krajským školským úradom, ale najmä s Trnavským samosprávnym krajom. Oblasť spolupráce so starostami a primátormi bola problematickejšia. V niektorých prípadoch mala systémový charakter, v iných sporadický a ojedinele sa vyskytli tendencie ignorovať informácie o závažných negatívnych inšpekčných zisteniach a nevyvodzovať voči riaditeľom žiadne dôsledky ani v prípadoch, že neplnili uložené opatrenia. Vyskytol sa aj prípad nerešpektovania žiadosti školskej inšpekcie o nápravu, kedy zriaďovateľ vymenoval do funkcie riaditeľku materskej školy nespĺňajúcu kvalifikačné predpoklady.

Porovnaním dosiahnutých výsledkov kontrolovaných škôl z **celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov ZŠ** za 2 posledné školské roky v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, maďarský jazyk a literatúra sa zistilo, že vo výraznej väčšine škôl sa výsledky žiakov značne zhoršili v tom školskom roku, v ktorom bol na testovaní prítomný školský inšpektor. V slovenskom jazyku a literatúre v školskom roku 2007/2008 napríklad nastalo zhoršenie vo viac ako 90 % škôl. Možno predpokladať, že prítomnosť školských inšpektorov výrazne ovplyvňovala objektivnosť testovania.

V sídlach s nárastom počtu obyvateľov pribudli nové predškolské zariadenia. Trnavský samosprávny kraj, zriaďovateľ väčšiny stredných škôl, pokračoval v **racionalizácii siete** uskutočnením pasportizácie škôl so zámerom upraviť mikrosieť učebných a študijných odborov tak, aby kvalifikovane mohol rozhodnúť, v ktorých subjektoch sa budú vyučovať jednotlivé odbory.

V regióne prišlo k rôznym formám **spájania** materských škôl. Najviac problémov z hľadiska riadenia prinieslo splynutie materskej školy so základnou školou. Mnohé zo zástupkýň riaditeľa školy, zodpovedné za organizačnú zložku materská škola, negatívne vnímali stratu priameho kontaktu so zriaďovateľom. Zabezpečenie kvalifikovaného prenosu požiadaviek a informácií o problematike materskej školy bolo oslabené. Menej komplikovaná bola situácia v organizácii a riadení tých subjektov, ktoré vznikli spojením viacerých materských škôl. Vzájomné spájanie základných škôl sa v rámci regiónu uskutočnilo iba na území mesta Trnava. Spojenie polohou vzdialených škôl, s veľkým počtom tried a žiakov, so zložitou štruktúrovaným výchovno-vzdelávacím programom sa negatívnym spôsobom odrazilo v kvalite mnohých procesov prebiehajúcich v subjekte.

Školské inšpekčné centrum k 30. septembru 2008 na žiadosť zriaďovateľov udelilo **124** súhlasov na povolenie vyššieho počtu detí a žiakov v triedach, z toho **72** materským školám, **48** základným a **4** stredným školám.

4.3 Trenčiansky kraj

V Trenčianskom kraji sa značne zmenil postoj širšej rodičovskej verejnosti i zriaďovateľov k opodstatnenosti významu predškolskej výchovy, čo sa prejavilo vo výraznej podpore odborného rastu učiteliek materských škôl, v zlepšovaní materiálno-technických podmienok a vybavenosti výpočtovou technikou s prístupom k internetu. Veľmi pozitívne vnímali rodičia v meste Považská Bystrica vytvorenie pracovného

miesta pre špeciálneho pedagóga – logopéda, ktorý realizoval logopedickú starostlivosť i poradenský servis v oblasti rozvíjania komunikačných zručností detí v dopoludňajšej činnosti vo všetkých materských školách. V regióne sa zvýšil počet škôl zapojených do medzinárodných i národných projektov rôzneho zamerania s cieľom skvalitniť výchovno-vzdelávací proces i mimoškolskú činnosť a podmienky pre ich realizáciu. K **pozitívnym zisteniam** patrili aj dobrá vybavenosť výpočtovou technikou, široké využívanie informačno-komunikačných technológií, nárast počítačovej gramotnosti učiteľov, čiastočne i žiakov v špeciálnych školách. V základných školách, najmä vo vidieckych a málotriednych, chýbali kvalifikovaní učitelia cudzích jazykov. Pribudli v nich, rovnako tak i v stredných školách, individuálne integrovaní žiaci. Najpodstatnejšie zmeny v regionálnom školstve boli spojené s postupnou racionalizáciou siete stredných škôl.

Na pracovné porady organizované krajským školským úradom pre riaditeľov materských, základných, špeciálnych základných škôl a zástupcov školských úradov boli pravidelne prizývaní školskí inšpektori. Prezentovali na nich inšpekčné zistenia, upozorňovali na najčastejšie sa vyskytujúce nedostatky v riadení i vo výchovno-vzdelávacom procese. Poznatky a informácie z týchto stretnutí, ktoré väčšina vedúcich pedagogických zamestnancov účinne využila, prispievali ku skvalitňovaniu práce škôl a školských zariadení.

Záujem zriaďovateľov o obojstrannú **spoluprácu** vzrástol a vzájomné kontakty sa zlepšili. Zúčastňovali sa na otvorení inšpekcie, zaujímali sa o jej výsledky. Vo viacerých prípadoch, najmä uvoľnením finančných prostriedkov, boli nápomocní pri odstraňovaní nedostatkov. Veľmi dobre sa rozvíjali vzťahy s krajským školským úradom, menej intenzívnou bola spolupráca s Trenčianskym samosprávnym krajom.

V **sieti škôl** sa podstatne zvýšil počet súkromných stredných škôl zameraných na odbory ekonomika a organizácia, obchod a služby. Kým záujem žiakov o študijné odbory podnikateľ pre rozvoj vidieka, podnikanie v poľnohospodárstve, biotechnológia a farmakológia, styling a marketing, reklamná tvorba obchod a podnikanie vzrástol, počty žiakov v odboroch technické a informatické služby, technicko-administratívny pracovník, umelecký stolár, modelárstvo a návrhárstvo obuvi a módnych doplnkov i na osemročnom gymnáziu zameranom na cudzie jazyky značne poklesli. Pokračoval **výrazný nezáujem** o učebné odbory tesár, murár, maliar, mäsiar, pekár, predavač a strojárské profesie.

Zriaďovatelia **spájali** v obciach základné školy s materskými predovšetkým z dôvodov šetrenia nákladov za energie, efektívnejšieho využívania budov a ich materiálno-technického vybavenia. Ak sa subjekty nachádzali v spoločných priestoroch, zvyčajne dobre spolupracovali a spájanie prevažne negatívne neovplyvňovalo oblasť riadenia. Problémy a nedostatky boli zistené v odlúčených a neraz od seba značne vzdialených školách, pretože za týchto podmienok bolo oveľa náročnejšie efektívne zabezpečiť organizáciu výchovy a vzdelávania.

Na žiadosť zriaďovateľov školské inšpekčné centrum k 30. septembru 2008 **povolilo vyššie počty detí a žiakov** v triedach **142** školám – **66** materským školám, **71** základným a **5** stredným školám.

4.4 Nitriansky kraj

V regióne pribudli školy so zrekonštruovanými priestormi, zlepšilo sa vybavenie výpočtovou technikou, zvýšila počítačová gramotnosť žiakov a učiteľov i zaškolenie detí, aj z menej podnetného prostredia. Pretrvával značný záujem o vzdelávanie v základných umeleckých školách. Klesajúce počty žiakov v základných školách ovplyvnené demografickým vývojom vyvolali nárast počtu tried so spojenými ročníkmi na 1. stupni

a spájanie žiakov z rôznych ročníkov pri vyučovaní výchovných predmetov na 2. stupni. V materských školách si množstvo detí s nesprávnou výslovnosťou a poruchami reči vyžadovalo zvýšenú spoluprácu s poradenskými zariadeniami a väčšiu osvetu pri práci s rodičmi. Prácu učiteľiek v predškolských zariadeniach značne sťažoval absentujúci systém priebežného vzdelávania pedagogických zamestnancov, čo sa prejavilo v nižšej informovanosti o nových progresívnych metódach pri práci s deťmi. V stredných školách pokračoval **nezáujem o štúdium** v trojročných učebných odboroch so zameraním na stavebníctvo, poľnohospodárstvo a v niektorých učebných odboroch potravinárstva. K **negatívnym zisteniam** patrila aj problematika, často úplne absentujúca spolupráca škôl s rodičmi žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Riadiacim zamestnancom chýbala metodická pomoc pri aplikácii školskej legislatívy v praxi.

Školskí inšpektori sa podieľali na zvyšovaní kvality škôl a školských zariadení nielen priamym inšpekčným výkonom, ale v nemalej miere aj nepriamo lektorskou činnosťou na ďalšom vzdelávaní vedúcich pedagogických zamestnancov, zverejňovaním svojich zistení v odborných periodikách alebo na rôznych pracovných stretnutiach. V prípade potreby poskytovali odborné rady. Súhlasný postoj riaditeľov škôl a školských zariadení k realizácii inšpekčného výkonu sa

prejavil v takmer stopercentnej akceptácii uložených opatrení a v prístupe k odstraňovaniu nedostatkov, čo posúvalo kontrolované subjekty na kvalitatívne vyššiu úroveň vo všetkých sledovaných oblastiach.

Positívny posun nastal v **spolupráci** so zriaďovateľmi škôl a školských zariadení. Zúčastňovali sa častejšie na otvorení školskej inšpekcie, po jej ukončení sa zaujímali o zistenia, zodpovedne pristupovali k odstraňovaniu nedostatkov. Na pracovné porady, ktoré organizovali pre riadiacich zamestnancov, pravidelne prizývali inšpektorov. Dobrá vzájomná komunikácia, názorová ústretovosť, tvorivá výmena skúseností sa prejavili nielen v jednotnejšom usmerňovaní a riadení, ale posilnil sa i výkon štátnej správy v rámci regionálneho školstva, zabezpečila sa lepšia informovanosť v oblasti aktuálnej školskej problematiky.

V 3 školách, v ktorých sa na **celoplošnom testovaní žiakov 9. ročníkov ZŠ** zúčastnili školskí inšpektori, boli v testovaných predmetoch (slovenský jazyk a literatúra, matematika) podstatne horšie výsledky pri porovnaní s predchádzajúcim školským rokom, kedy sa inšpektori kontroly nezúčastnili. Okrem iných príčin (celková vedomostná úroveň populácie, obťažnosť testov) je možné predpokladať, že výsledky v týchto 3 školách boli ovplyvnené práve ich prítomnosťou na testovaní.

V rámci **racionalizácie siete stredných škôl a školských zariadení** vydalo inšpekčné centrum stanovisko k zrušeniu 1 učilišťa, 2 domovov mládeže a 1 školského hospodárstva. Rovnako sa vyjadrilo k žiadostiam zriaďovateľov týkajúcich sa zrušenia 3 materských škôl, 3 základných škôl a 2 školských klubov detí ako súčastí základných škôl z dôvodu nízkeho počtu žiakov a racionalizácie škôl na území mesta. O spojenie základnej školy s materskou školou žiadalo vyjadrenie 7 zriaďovateľov.

Školské inšpekčné centrum do rady školy delegovalo **2** zástupcov na účely výberového konania na riaditeľa základnej školy s materskou školou a **1** školského inšpektora na výberové konanie na riaditeľa strednej odbornej školy. Zároveň k 30. septembru 2008 udelilo súhlas o povolenie vyššieho počtu detí a žiakov v triedach **197** škôlám (materské školy – **94**, základné školy – **52**, stredné školy – **51**).

4.5 Žilinský kraj

Medzi **výrazné pozitíva** v materských školách patrili takmer 100 % zaškolenosť 5 – 6-ročných detí a zameranie činností najmä na rozvíjanie cudzojazyčnej gramotnosti, spoznávanie zvykov ľudí v regióne a na oboznamovanie s prácou na PC prostredníctvom edukačných programov. V základných školách vytvárali riaditelia pracovné miesta pre špeciálnych pedagógov, niekde aj pre psychológov. Zlepšili sa priestorové podmienky

rekonštrukciami budov a podmienky pre vyučovanie telesnej výchovy vybudovaním nových multifunkčných ihrísk s umelou trávou. Napriek tomu, najmä vo vidieckych školách, chýbali telocvične. Zvýšila sa úroveň prezentácie, predovšetkým vidieckych škôl, smerom k verejnosti prostredníctvom vlastných webových stránok, príspevkov v regionálnej tlači, televízii. Počet žiakov v špeciálnych základných školách sa znižoval vplyvom individuálnej integrácie žiakov do bežných tried základnej školy. V stredných školách sa významne prejavila potreba zvyšovania právneho vedomia pedagogických zamestnancov. Pre učiteľov základných a stredných škôl absentovali rôzne formy vzdelávania a poradenstva v oblasti individuálnej integrácie a prístupu k žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pre jednotlivé predmety. Akceptovaním odporúčaní uložených inšpekciou sa v zariadeniach špeciálnopedagogického poradenstva zlepšili personálne podmienky a dostupnosť služieb pre klientov.

Konkrétne informácie o výsledkoch inšpekčnej činnosti, o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v regióne boli poskytované zriaďovateľom a riadiacim zamestnancom škôl a školských zariadení na pracovných poradách organizovaných na podnet Krajského školského úradu a Krajskej prokuratúry v Žiline. Záujem o výsledky inšpekčnej činnosti prejavovali najmä zriaďovatelia materských a základných škôl v obciach. Zistenia využívali k zlepšeniu materiálno-technických podmienok škôl vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Na základe inšpekčných zistení možno

konštatovať, že sa vplyv inšpekcie prejavil v skvalitnení práce škôl a školských zariadení, vo výchovno-vzdelávacom procese, v zlepšení materiálno-technických podmienok, vo zvýšení funkčnosti vnútornej školskej kontroly a odbornosti vyučovania.

S inšpekciou **spolupracovali** predovšetkým zriaďovatelia štátnych škôl. Zúčastňovali sa prerokovania správy o výsledku inšpekcie priamo v škole. Ako príklady dobrej spolupráce možno uviesť súčinnosť so školským úradom v Námestove, kde na pracovných poradách samotní riaditelia škôl prezentovali závery z inšpekcie vykonanej v ich škole, alebo aj zverejnenie dôležitých informácií z kontrolnej činnosti na webovej stránke zriaďovateľa Mesto Martin. So zriaďovateľmi súkromných a cirkevných škôl sa spolupráca postupne rozvíjala.

V **sieti škôl a školských zariadení** v regióne nenastali výrazné zmeny. Na základe **40** predložených žiadostí boli vypracované vyjadrenia k vyradeniu **4** materských a **10** základných škôl, **13** stredných škôl a **13** školských zariadení. Vyradované školy a školské zariadenia, s výnimkou jednej materskej školy, sa spojili do nových subjektov. Vznikli **2** súkromné školy (**1** materská a **1** špeciálna základná škola). Spájanie stredných škôl rôzneho druhu zjednodušilo činnosť v ekonomickej oblasti a riešenie pracovno-právnych vzťahov. Negatívne dopady spájania škôl sa prejavili v sťaženej riadiacej a kontrolnej činnosti riaditeľov subjektov, ktorých školské budovy boli od seba značne vzdialené. V kraji pretrvával zvýšený záujem žiakov o štúdium v základných umeleckých školách v tanečnom a výtvarnom odbore, nižší záujem bol o hru na klavíri, sláčikových a dychových nástrojoch.

Na žiadosť zriaďovateľa k 30. septembru 2008 bol udelený súhlas o povolenie vyššieho počtu detí a žiakov **97** materským, **86** základným a **50** stredným školám. Na účely výberového konania do funkcie riaditeľa školy boli delegovaní **2** školskí inšpektori do rady školy dvoch základných škôl.

4.6 Banskobystrický kraj

Na základe **zistení** a poznatkov inšpekcie v Banskobystrickom kraji možno konštatovať, že sa v školách zlepšila odbornosť vyučovania cudzích jazykov, naďalej však **pretrvával nedostatok** psychológov, špeciálnych pedagógov a neodborné vyučovanie výchovných predmetov. Proces individuálnej integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných tried základných škôl spôsobil znižovanie počtu žiakov v špeciálnych základných školách. V základných školách vzrástol počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, disfunkčných rodín a v južných okresoch sa zmenilo zloženie žiakov v prospech rómskej populácie. V školách zaznamenali zníženie úrovne vedomostí a vzdelávacích výsledkov žiakov. Učitelia menej reflektovali na ponuky vzdelávacích podujatí, spolupráca so zariadeniami špeciálnopedagogického poradenstva bola často málo účinná. Riaditelia kladli väčší dôraz na funkčnosť elektronického informačného systému škôl i prezentáciu v rámci regiónu. Zapájali žiakov do aktivít podporujúcich kultúru a históriu kraja (Kolovrátky v Helpe, Horehronská valaška, Brezniansky slávik, Rozprávkové vretienko, Tajovského dni, Vikova hviezda, Hnúšťiansky akord, Revúcky talent, vianočné posedenia pre rodičov a starých rodičov rómskeho etnika, dni ľudových remesiel).

Školskí inšpektori prispievali k postupnému skvalitneniu práce škôl a školských zariadení poskytovaním informácií z inšpekčnej činnosti a z prešetrovania sťažností na poradách riadiacich zamestnancov škôl a školských zariadení. Dobrá informovanosť a záujem riaditeľov o získanie nových podnetov sa prejavili v ich lepšej orientácii vo všeobecne záväzných právnych a interných predpisoch, v zodpovednejšom prístupe k plneniu opatrení uložených inšpekciou, v dôslednejšej analýze výchovno-vzdelávacej činnosti, konkretizácii cieľov výchovy a vzdelávania vo vzťahu k zameraniu škôl a k profilu ich absolventov.

Spolupráca inšpekcie so školskými úradmi v Žiari nad Hronom, Banskej Štiavnici, Lučenci, vo Veľkom Krtíši a s Krajským školským úradom v Banskej Bystrici bola efektívna. Prizývali inšpektorov na porady, konferencie, či neformálne rokovania v záujme zlepšenia metodickéj pomoci v oblasti výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok škôl. Výrazne dobre

prebiehala súčinnosť s Diecéznym školským úradom v Banskej Bystrici. Spolupráca s niektorými zriaďovateľmi najmä vo väčších mestách kraja (Zvolen, Brezno) bola sporadická, zvyčajne prejavili len ochotu zúčastniť sa na prerokovaní záverov z inšpekcií. Zriaďovatelia súkromných škôl nemali záujem o kooperáciu, ale zistenia školských inšpektorov z inšpekčnej činnosti akceptovali.

Z dôvodov **racionalizácie siete**, ktorá vyplývala z nepriaznivého demografického vývoja v kraji, bolo zrušených **5** materských a **5** základných škôl, **13** školských zariadení pri materských a základných školách, **4** stredné odborné školy a **1** gymnázium. Vznikli **1** stredná odborná škola a **1** gymnázium. **Spájanie základných škôl** s materskými, stredných škôl s odlišným zameraním študijných a učebných odborov neovplyvnilo významne riadenie týchto subjektov. Menšie nedostatky sa vyskytli najmä v riadení spojených škôl, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces realizoval vo viacerých od seba vzdialených objektoch. Záujem žiakov o štúdium na gymnáziu a v stredných odborných školách, najmä o odbory zamerané na obchod, služby, autoopravárstvo a výpočtovú techniku, pretrvával. Nižší záujem mali žiaci o štúdium v strojárskom, textilnom a sklárskom odbore. Zvýšil sa záujem žiakov o vzdelávanie v základnej umeleckej škole.

Školské inšpekčné centrum udelilo k 30. septembru 2008 súhlas o povolenie vyššieho počtu detí a žiakov **83** školám, z toho bolo **28** materských škôl (**3** s vyučovacím jazykom maďarským), **50** základných škôl (**3** s vyučovacím jazykom maďarským) a **5** stredných škôl.

4.7 Prešovský kraj

Pozitívnym zistením v regióne bol narastajúci záujem žiakov o štúdium v odbore autoopravár a v študijných a učebných odboroch zameraných na marketing, podnikanie, počítačovú techniku. Pretrvával záujem o štúdium na gymnáziu a obchodnej akadémii. **Poklesol záujem** žiakov o poľnohospodárske, strojárské a odevné odbory. Stredné školy pružne zareagovali

na požiadavky trhu práce zavádzaním nových študijných odborov. Naopak, zriaďovatelia materských škôl nevytvárali vhodné podmienky pre zaškolenie zvyšujúceho sa počtu rómskych detí v kraji. V zariadeniach špeciálnopedagogického poradenstva absentovali odborníci (špeciálni pedagógovia, somatopédi, logopédi, rehabilitační zamestnanci a sociálni pracovníci), ktorí zabezpečujú špecifické odborné činnosti s ohľadom na rôzne druhy a stupne postihnutia detí.

Výrazný vplyv na zvyšovanie kvality práce škôl a školských zariadení v regióne malo pravidelné stretávanie sa riadiacich zamestnancov škôl so školskými inšpektormi na pracovných poradách či iných podujatiach organizovaných zriaďovateľmi a ich oboznamovanie sa s konkrétnymi pozitívnymi i negatívnymi zisteniami školskej inšpekcie. Riaditelia škôl získavali nové podnetné informácie z inšpekčnej činnosti a prešetrovania sťažností, vzájomne si vymieňali skúsenosti s prijímaním účinných opatrení na odstránenie zistených nedostatkov.

Spolupráca školskej inšpekcie so zriaďovateľmi škôl a školských zariadení bola prevažne korektná a bezproblémová. Súčinnosť sa prejavovala predovšetkým pri prešetrovaní sťažností a vyradovaní škôl zo siete. V niektorých školách sa na podnet zriaďovateľa vykonali inšpekcie. Ťažisko spolupráce so zriaďovateľmi však spočívalo v ich účasti na prerokovaní správy o výsledku školskej inšpekcie a priamej pomoci pri odstraňovaní zistených nedostatkov, ktorých riešenie mali v kompetencii. Ojedinele boli niektorí zriaďovatelia málo nápomocní, čo sa najvýraznejšie prejavilo v personálnom obsadzovaní materských škôl.

Školskí inšpektori kontrolovali priebeh **celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov základných škôl**. Úspešnosť žiakov bola v porovnaní s prechádzajúcim školským rokom na školách za účasti školských inšpektorov v predmete slovenský jazyk a literatúra a v predmete matematika v priemere o 9 % horšia. Najväčšia odchýlka (37,0 %) bola zaznamenaná zo slovenského jazyka a literatúry v ZŠ s MŠ sv. Kríža, Kežmarok a z matematiky (27,8 %) v ZŠ s MŠ Turany nad Ondavou. Zistenia potvrdzujú, že k zabezpečeniu objektívnosti testovania je potrebná v širšej miere nezávislá vonkajšia kontrola.

Zmeny v sieti škôl a školských zariadení v regióne vplyvom racionalizácie naďalej pokračovali. Školské inšpekčné centrum sa vyjadrilo celkovo k 66 žiadostiam o vyradenie zariadení zo siete – **20** materských a **20** základných škôl, **3** základné školy s materskou školou, **19** školských klubov detí, **1** centrum voľného času, **1** domov mládeže, **1** gymnázium, **1** školské stredisko záujmovej činnosti. Najčastejšie dôvody vyradovania boli splynutie materskej a základnej školy (**16** materských a **12** základných škôl), dlhodobý pokles počtu žiakov v **8** základných a v **4** materských školách, splynutie **1** gymnázia a základnej školy. K výrazným zmenám v sieti škôl a školských zariadení došlo najmä v meste Poprad. Z dôvodu dlhodobého poklesu detí a žiakov boli vyradené **3** základné a **1** materská škola. Do siete bolo k 01. 09. 2008 zaradených **13** spojených subjektov. **Spájanie škôl** zjednodušilo spôsob ich financovania, ale negatívne ovplyvnilo oblasť riadenia. Niektorí riaditelia neustanovili zástupcu riaditeľa pre materské školy, alebo mu nedelegovali kompetencie. Kontrolná činnosť a prenos informácií boli v spojenom subjekte, ktorý nesídlil v jednej budove, nesystematické. Častá bola neúčast' zástupcu riaditeľa pre materskú školu alebo učiteliek na poradách, poradenských a vzdelávacích aktivitách. V koncepcii škôl i v plánovaní sa problematika materských škôl rozpracovávala iba okrajovo, alebo chýbala.

Školské inšpekčné centrum udelilo k 30. septembru 2008 súhlas o povolenie vyššieho počtu detí a žiakov **194** školám, z toho bolo **121** materských, **65** základných a **8** stredných škôl.

4.8 Košický kraj

Pozitívnym zistením v materských školách bola pomoc zriaďovateľov pri odstraňovaní nedostatkov zistených pri výkone inšpekcie. Negatívom bola stagnácia materiálno-technického vybavenia jednotriednych materských škôl. Vidiecke materské školy sa dostávali do postupnej izolovanosti, ktorú spôsoboval nedostatočný tok informácií najmä z oblasti predškolskej výchovy. Zriaďovanie nultých ročníkov v základných školách

výrazne posilnilo možnosti bezproblémového zaškolenia a zvládnutia učiva 1. ročníka detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Informovanosť pedagógov o existencii rómskeho vzdelávacieho centra ROCEPO v Prešove v lokalitách s vyššou koncentráciou Rómov bola nedostatočná. Publikácie nimi vydávané a distribuované boli vo výchovno-vzdelávacom procese využívané sporadicky. Naďalej pretrvávali zlé personálne podmienky v špeciálnych školách. Nedostatok odborných zamestnancov v špeciálnopedagogických poradniach spôsoboval predlžovanie termínov na poskytovanie ich základných činností.

Účinnými impulzmi k zvyšovaniu kvality škôl a školských zariadení v Košickom regióne boli zverejňovanie špecifických inšpekčných zistení, poznatkov z prešetrovania sťažností a aktívna účasť školských inšpektorov na pracovných poradách vedúcich pedagogických zamestnancov i na rôznych podujatiach organizovaných zriaďovateľmi. Vzájomné stretnutia prispievali k eliminovaniu nedostatkov a k zintenzívneniu autoevalvačného hodnotenia škôl a školských zariadení s cieľom ďalšieho skvalitňovania riadenia, zvyšovania úrovne výchovno-vzdelávacej činnosti.

Spolupráca školskej inšpekcie so zriaďovateľmi bola obojstranne rozvíjaná a zabezpečovaná. Zriaďovatelia sa zúčastňovali otvorenia, priebehu inšpekcie a prerokovania správy o jej výsledku. Vykonali sa inšpekcie na podnet zriaďovateľa.

Porovnaním dosiahnutých výsledkov z **celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov základných škôl** s predchádzajúcim rokom sa zistilo ich zhoršenie v predmetoch matematika a slovenský jazyk a literatúra v školách, v ktorých sa testovanie uskutočnilo za prítomnosti školských inšpektorov. Možno predpokladať, že prítomnosť nezávislej kontroly zvyšuje objektivnosť testovania.

V **sieti** škôl a školských zariadení v regióne sa znížil počet štátnych škôl o **10**. Príčinou zániku **4** materských, **3** základných a **3** stredných škôl bol nepriaznivý demografický vývoj a v stredných školách aj nezáujem o niektoré odbory. Školy v prírode prestali plniť účel, na ktorý boli zriadené. Záujem o pobyt v týchto zariadeniach klesal a v súčasnosti prebieha proces ich vyradovania

zo siete. Z dôvodu zefektívnenia riadiacej činnosti a racionálneho využívania finančných prostriedkov došlo k zlúčeniu **2** materských škôl, spojením vznikli **4** základné školy s materskou školou a **2** združené stredné školy. Pozitívne dopady **spájania škôl** sa prejavili v zlepšení materiálnych a priestorových podmienok na realizáciu obsahu telesnej výchovy a na utváranie základov počítačovej gramotnosti detí materskej školy. Vytvorili sa lepšie predpoklady na adaptáciu detí na prostredie a požiadavky základnej školy. Negatívom je sporadická a neúčinná kontrolná činnosť riaditeľov základných škôl smerom k uplatňovaniu výchovno-vzdelávacieho programu v materskej škole. Do siete škôl a školských zariadení pribudli **2** súkromné školy (gymnázium a hotelová akadémia). Z dôvodu nárastu počtu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia bolo zriadené **1** učilište. V stredných odborných školách dochádzalo k zmene štruktúry odborov. Prevažoval záujem o študijné odbory na úkor učebných odborov, čím klesol aj záujem o nadstavbovú formu štúdia. Experimentálne sa overoval učebný odbor kuchár – cukrár v **2** stredných odborných učilištiach a v **1** strednom odbornom učilišti podnikateľ pre rozvoj vidieka. Zaviedli sa nové odbory, najmä mechanik počítačových sietí, pracovník marketingu, mechanik požiarnej ochrany, elektrotechnika, obchod a podnikanie, kozmetička a vizážistka, manažment cestovného ruchu, technické lýceum. **Zvýšil sa záujem** žiakov o štúdium na gymnáziu, hotelovej akadémii, o študijné odbory elektrotechnika, farmaceutický laborant, kozmetička a vizážistka. **Klesol záujem** o učebné i študijné odbory skupiny stavebníctvo, potravinárstvo, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, textil a odevníctvo, strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba. **Výrazne stúpol** záujem o študijné a učebné odbory hutníctvo, čo bolo ovplyvnené ponukou pracovných miest v rámci spolupráce so spoločnosťou U. S. Steel Košice.

Školské inšpekčné centrum udelilo k 30. septembru 2008 súhlas o povolenie vyššieho počtu detí a žiakov **143** školám, z toho bolo **84** materských, **56** základných a **3** stredné školy. Súhlas s vyšším počtom žiakov v základných školách sa týkal **180** tried 1. stupňa a **65** tried 2. stupňa. Žiadateľmi o povolenie vyššieho počtu žiakov v triedach na úseku stredných škôl boli len zriaďovatelia cirkevných stredných škôl.

5 Ďalšie zistenia a poznatky iných orgánov štátnej správy z oblasti školstva

Krajské školské úrady

Výber z podkladového materiálu KŠÚ – Bratislava, Trnava, Trenčín, Nitra, Žilina, Prešov – 2008

Odborná činnosť krajských školských úradov bola zacielená na **poradenstvo** školským úradom, obciam, ktoré neboli začlenené do školských úradov, školám, školským zariadeniam, pedagogickej i rodičovskej verejnosti. Odborní zamestnanci poskytovali rady pri príprave, priebehu a spracovaní výsledkov výberových konaní na miesta vedúcich pedagogických zamestnancov, vo veciach ohrozovania výchovy a vzdelávania alebo zanedbávania starostlivosti o povinnú školskú dochádzku, v oblasti integrácie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pri zriaďovaní nultých ročníkov a špeciálnych tried základnej školy, pri zmenách v sieti škôl a školských zariadení. Metodicky pomáhali pri zabezpečovaní vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov, realizovali konzultácie k problematike školskej legislatívy, k činnosti rady školy, k úlohám školského stravovania. Riešili otázky kvalifikačných predpokladov pedagogických zamestnancov, kariérneho postupu, výchovného poradenstva, posudzovali žiadosti o pridelenie finančných prostriedkov. Rodičovskú verejnosť a žiakov informovali o možnostiach štúdia na stredných školách i v zahraničí. Pribežne aktualizovali webové stránky ako zdroj údajov pre zriaďovateľov a riaditeľov škôl. Metodickú, konzultačnú, odbornú a informatívnu pomoc sústredili aj na oblasť tvorby a realizácie rozvojových projektov.

Spolupráca krajských školských úradov so zriaďovateľmi sa preukázala predovšetkým v oblasti organizačného a metodického usmerňovania. Realizovali pracovné porady, často aj za prítomnosti školských inšpektorov, stretnutia sekcií stredných škôl, špeciálnych škôl a školských zariadení, na ktorých spoločne riešili spravidla otázky financovania regionálneho školstva, školského stravovania, integrácie žiakov, zavádzania nových študijných a učebných

odborov. Pozitívnym príkladom dobrej súčinnosti bola prezentácia nových trendov vo výchovno-vzdelávacom procese, ktorú organizoval Krajský školský úrad v Žiline so zriaďovateľmi v Martine, Čadci a v Žiline. Rovnako kladnú odozvu mala aj publikácia Výberové konanie v praxi vydaná Krajským školským úradom v Prešove.

Všetky krajské školské úrady zabezpečovali metodickú, organizačnú, priestorovú a personálnu prípravu **celoplošného testovania žiakov 9. ročníkov základných škôl a konania maturitných skúšok**.

Vykonávali kontrolu celoplošného testovania na vybraných školách a zaistili aj dozor učiteľov z iných základných a stredných škôl. V Bratislavskom kraji sledovali objektivitu testovania všetci odborní zamestnanci. Pre pozorovateľov z iných škôl vydali 400 menovacích dekrétov. V Trnavskom kraji sa kontroly zúčastnilo 22 zamestnancov, v Trenčianskom 10 (v náhradnom termíne 2 zamestnanci), v Nitrianskom ich bolo 7, v Žilinskom 13 a v Prešovskom kraji odborní zamestnanci zrealizovali 6 kontrol.

V Bratislavskom kraji pripravili k menovaniu predsedov komisií maturitných skúšok banku dát. Vydali 1 047 menovacích dekrétov predsedom komisií, pripravili on-line maturity z predmetov španielsky a taliansky jazyk aj pre Trnavský kraj. Vykonali kontrolu na 5 odborných školách. Pre efektívnejšie vydávanie maturitných zásielok zriadili v Trnavskom kraji 3 distribučné miesta. Zistené nedostatky pri ich preberaní riešili operatívne. V 2 školách sa zúčastnili ústnej formy internej časti maturitnej skúšky. Trenčiansky kraj zriadil 6 distribučných miest, vymenoval 902 predsedov komisií a vykonal 5 kontrol. Krajský školský úrad v Nitre poskytoval individuálne konzultácie pre školy, v ktorých sa skúšky uskutočnili prvýkrát, vymenoval 1 065 predsedov. V Prešovskom a rovnako v Žilinskom kraji zriadili 5 distribučných miest, nedostatky pri maturitných skúškach nezaznamenali.

Krajské školské úrady organizačne a finančne pripravili predmetové olympiády, postupové **súťaže**, odborné súťaže stredných škôl. Zabezpečovanie súťaží v Žilinskom a v Prešovskom kraji bolo ovplyvnené nízkym finančným rozpočtom.

Kontrolnú činnosť zamerali na sledovanie hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti pri nakladaní s verejnými prostriedkami, na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti školstva a školského stravovania. Monitorovali najmä využívanie vzdelávacích poukazov, dodržiavanie predpisov v oblasti integrácie žiakov, realizáciu projektov a ich finančné vyúčtovanie, dodržiavanie predpisov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a požiarnej ochrany, kontrolovali výkon štátnej správy v 1. stupni riaditeľom školy a výkon štátnej správy školskými úradmi. V **Bratislavskom kraji** uskutočnili 16 finančných kontrol, z toho v 5 školách a školských zariadeniach. Zistené nedostatky sa týkali prečerpania mzdových prostriedkov v školskom klube detí, vedenia účtovníctva, osobných spisov a dokumentácie pri verejnom obstarávaní. V Trnavskom kraji zistili vo viacerých prípadoch **porušenie finančnej disciplíny** použitím normatívneho príspevku na integrovaných žiakov nad rámec oprávnenia. V Trenčianskom kraji sa nedostatky týkali najmä oblasti verejného obstarávania, cestovných náhrad, rozpočtových pravidiel verejnej správy, vedenia účtovníctva, majetku, sociálneho fondu, registratúrneho poriadku, ale aj rozhodnutí vydaných v I. stupni riaditeľom školy. Podobné zistenia boli aj v Nitrianskom kraji. V Prešovskom kraji 25 vykonaných kontrol poukázalo na pretrvávajúce problémy v oblasti integrácie žiakov a v činnosti súkromných špeciálno-pedagogických poradní. V kraji vzrástol počet obcí s vysokou koncentráciou rodín zo sociálne znevýhodneného prostredia a začal sa prejavovať nedostatok priestorov pre zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov. V Žilinskom kraji sa pri kontrolách nepreukázali nedostatky.

Na základe predložených žiadostí krajské školské úrady **nostrifikovali doklady o vzdelaní** a vydávali potvrdenia o rovnocennosti dokladov. V Bratislave vydali 65 potvrdení, v Trnave 16, v Trenčíne 1, v Nitre 13, v Žiline 7. V Prešove prijali 9 žiadostí a v štyroch prípadoch žiadatelia vykonali aj rozdielovú skúšku.

Odborní zamestnanci krajských školských úradov sa aktívne podieľali na medzirezortnom pripomienkovom konaní pri prijímaní novej legislatívy, zúčastňovali sa na zasadnutiach rôznych odborných skupín a výberových komisií, organizovali verejné oceňovanie práce pedagogických zamestnancov a talentovaných žiakov.

Výber z podkladového materiálu alokovaných pracovísk MPC Tomášikova a Ševčenkova Bratislava, Trenčín, Banská Bystrica, Prešov – 2008

V školskom roku 2007/2008 metodicko-pedagogické centrá sústredili svoju činnosť na vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení, zabezpečovali odbornú-metodickú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov, vykonávali publikačnú a vydavateľskú činnosť.

Ďalšie vzdelávanie

V MPC Tomášikova, Bratislava **priebežné vzdelávanie** ukončilo 6 003 **pedagogických zamestnancov**. Vzdelávanie sa uskutočnilo v projektoch: Etická výchova pre 1. stupeň ZŠ; Príprava učiteľov na IKT v predmetoch; Humanizácia výchovného štýlu; Vybrané témy etickej výchovy pre stredné školy; Komunikácia; Výchova detí predškolského veku k prosociálnosti; Globálna výchova; Ľudské práva v škole; Aplikované IKT; Regionálne dejiny vo vyučovaní dejepisu; Dejiny filozofie; Výchova k občianstvu; Katechetické dni; Metodické diecézne dni; Škola hrou v školskom klube; Environmentálna výchova na I. stupni ZŠ; Základy práce s počítačom; Tanečná výchova v materskej škole; Autizmus; Počítač a internet v práci ZUŠ; Letné sympóziu výtvarníkov. V MPC Ševčenkova, Bratislava uskutočnili 521 rôznych podujatí s počtom 11 483 účastníkov. Dôraz kládli na problematiku školských vzdelávacích programov, súčasťou boli kurzy výpočtovej techniky, inštruktorské lyžiarske kurzy a iné. V MPC Trenčín vzdelávanie zamerali na modernizáciu vyučovacích foriem a metód s podporou IKT, didaktiku vyučovania a overovania výsledkov vyučovacieho procesu, prípravu na maturitné skúšky, uplatňovanie vzdelávacích štandardov s exemplifikačnými úlohami, na tvorbu školských vzdelávacích programov, efektívne metódy a formy vyučovania, metodickú pomoc pri výchove a vzdelávaní žiakov so ŠVVP, globálne vzdelávanie, humanizáciu, etickú a multikultúrnú výchovu. Pozornosť venovali problémovým javom v jednotlivých predmetoch, rozvoju čitateľskej gramotnosti, inováciám v oblasti odborných predmetov a implementácii súčasných a historických regionálnych faktov do učiva základných a stredných škôl. V MPC Banská Bystrica programy orientovali na riadenie školy, riadenie odborného výcviku, činnosť predmetových komisií a metodických združení, na prácu triedneho učiteľa, výchovného poradcu a koordinátora prevencie. Pre učiteľky MŠ zabezpečili vzdelávanie k rozvoju kompetencií detí k zdravému životnému štýlu, k tvorbe a realizácii výchovno-vzdelávacieho programu v MŠ a tvorbe individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre dieťa predškolského veku so ŠVVP. Organizovali vzdelávanie učiteľov k rozvoju jazykového vzdelávania, prírodovedného vzdelávania a vzdelávania vo výchovných predmetoch. V rámci priebežného a cyklického vzdelávania sústredili pozornosť na oblasť čitateľskej gramotnosti (10 skupín - 183 učiteľov), prácu triedneho učiteľa (15 učiteľov), spoluprácu s rodičmi (5 skupín – 73 učiteľov). V rámci vzdelávania pre učiteľov stredných škôl organizovali workshopy s autormi publikácií k maturitnej skúške 2007/2008, zúčastnilo sa ich 65 učiteľov – autorov publikácií zameraných na banky úloh a ukážky maturitných заданий z jednotlivých predmetov. Cyklickými formami priebežného vzdelávania rozvíjali a rozširovali v MPC Prešov odborné vedomosti učiteľov, ich jazykové kompetencie, zručnosti v používaní IKT. Pozornosť venovali úlohám vyplývajúcim z Národného programu rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím a úlohám Európskeho akčného plánu proti radikalizácii a náboru teroristov, ktoré plnili prostredníctvom seminárov zameraných na problematiku rozdielnosti náboženstiev, základov islamu s poukazaním na nebezpečenstvo možnosti zneužitia náboženstva. Do priebežného vzdelávania boli zakomponované aj úlohy Národného programu prevencie nákazy HIV/AIDS a Akčného plánu realizácie Národného programu boja proti drogám v rezorte MŠ SR na obdobie 2005 – 2008. Úlohy vyplývajúce z Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR NEMAP sa zrealizovali prostredníctvom aktivít pre environmentálnu výchovu na II. stupni ZŠ. Vzdelávacie aktivity zamerané na implementáciu výchovy k ľudským právam do vyučovacích predmetov vychádzali z Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014. Celkove sa štúdiá v rôznych formách priebežného vzdelávania zúčastnilo 8 644 pedagogických zamestnancov.

MPC Ševčenkova, Bratislava a MPC Prešov zorganizovali aj **priebežné vzdelávanie** pre **nepedagogických zamestnancov** (140 a 913 účastníkov) s cieľom získať zručnosti v dodržiavaní noriem pri príprave a výdaji jedál.

Všetky MPC organizovali vzdelávanie **príprava vedúcich pedagogických zamestnancov** s účasťou spolu 3 348 zamestnancov, ukončilo 1 277 a **uvádzanie začínajúcich pedagogických zamestnancov**.

I. a II. kvalifikačnú skúšku pedagogických zamestnancov ukončilo v MPC Tomášikova, Bratislava spolu 351, v MPC Prešov 147 pedagogických zamestnancov a v MPC Banská Bystrica 108 pedagogických zamestnancov.

Špecializačné kvalifikačné štúdium v MPC Ševčenkova, Bratislava absolvovalo 112 učiteľov, v MPC Tomášikova, Bratislava 200, v MPC Prešov 355 učiteľov a v MPC Banská Bystrica vzdelávanie navštevuje 162 učiteľov, ktorí ho ukončia až v školskom roku 2008/2009. V MPC Trenčín bolo štúdium zamerané na cudzie jazyky, informatiku a úvod do sveta práce.

Špecializačné inovačné štúdium v MPC Ševčenkova, Bratislava organizovali prostredníctvom 45 seminárov za účasti 691 poslucháčov. Obsahom bola problematika zvyšovania pedagogicko-psychologických zručností a psychohygieny učiteľa a žiaka, integrované tematické vyučovanie, štúdium pre výchovných poradcov. Osvedčenie získalo 64 absolventov. V MPC Tomášikova, Bratislava uskutočnili špecializačné inovačné štúdium podľa 10 projektov so 423 účastníkmi, z nich 328 štúdium ukončilo. Problematika protidrogových aktivít pre koordinátorov drogovej prevencie, detskej delikvencie a kriminality sa uplatnila v projekte Zajtra bude neskoro. V MPC Trenčín bolo štúdium orientované na mechatroniku, kariérové a výchovné poradenstvo, informačné technológie vo vyučovaní jednotlivých predmetov a na koordinovanie drogovej prevencie. V MPC Prešov cez 5 projektov navštevovalo a úspešne ukončilo štúdium 129 učiteľov. Vzdelávanie k rómskej problematike zabezpečovali v spolupráci s Rómskym vzdelávacím, informačným, dokumentačným, poradenským a konzultačným centrom (ROCEPO). Podieľali sa na realizácii vzdelávacích projektov pre 685 pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Vzdelávacie projekty v oblasti výchovy a vzdelávania rómskych žiakov zabezpečovali v spolupráci s Nadáciou Škola dokorán a Združením Orava pre demokraciu vo vzdelávaní. Zástupcovia ROCEPA organizovali a zúčastňovali sa na konferenciách s cieľom koordinovať vynakladanie zdrojov a aktivít na pomoc rómskej menšine. Vytvorili banku dát o aktivitách vládnych i nevládnych organizácií. Stali sa gestorom celoslovenského projektu Podme spolu do školy – koncept integrovaného vzdelávania rómskych žiakov financovaný cez Rómsky vzdelávací fond. Poskytovali pedagogické, psychologické poradenstvo a konzultácie pre pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení s vysokým zastúpením rómskych žiakov a pripravovali ich na prácu s rómskymi žiakmi v integrovanom, interkultúrnom prostredí.

Spolupráca a projekty ESF

Spoluprácu s partnerskými inštitúciami v zahraničí zorganizovali v **MPC Tomášikova, Bratislava** pre 283 učiteľov, ktorí získali informácie o zahraničných vzdelávacích systémoch a metodike vyučovania, koordinovali program Aplikovaná ekonómia, Podnikanie v cestovnom ruchu, spolupracovali s neziskovou organizáciou Junior Achievement Slovensko – Mládež pre budúcnosť.

V **MPC Tomášikova, Bratislava realizovali** 7 projektov ESF pre 10 150 zamestnancov, v **MPC Trenčín** úspešne ukončili projekty Mechatronik a Kariérne poradenstvo, uskutočnili vzdelávanie učiteľov v rámci národného projektu FIT učiteľa – Využitie IKT vo vyučovacom procese, funkčná gramotnosť učiteľov v informačných technológiách. V **MPC Prešov** umožnili pedagógom zvýšiť si odborné a pedagogické kompetencie k ďalšiemu vzdelávaniu využitím alternatívnych foriem založených na metódach e-learningu a blendad-learningu prostredníctvom projektu EDIF – Edukácia. Vytvorený portál plnil funkciu vzdelávaciu, informačnú, komunikačnú a poradenskú a jeho cieľom bolo vypracovanie systému celoživotného vzdelávania pedagogických zamestnancov.

Iné

V **MPC Tomášikova, Bratislava** sa na odbornej a metodickej príprave voliteľného predmetu aplikovaná ekonómia podieľalo 26 učiteľov a 29 učiteľov na príprave predmetu podnikanie v cestovnom ruchu. Na Globálnom etickom programe sa zúčastnilo 13 pedagógov. Do tvorby pedagogického čítania sa prihlásilo 9 učiteľov stredných škôl, do regionálneho kola predložilo svoje práce 9 učiteľov, ktorí postúpili do celoslovenského kola. Uskutočnili 9 výstav s prácami

učiteľov, detí a žiakov rôznych typov škôl. Výstavu si pozrelo približne 3 600 návštevníkov. Vo výchove mimo vyučovania realizovali projekt Od tradičnej výchovy mimo vyučovania k neformálnemu vzdelávaniu žiakov v čase mimo vyučovania. K dôležitým okruhom patrila aj výchova k ľudským právam a vydanie publikácií Práva dieťaťa. Vydali 24 materiálov knižne, na CD nosičoch a na svojich webových stránkach.

V **MPC Ševčenkova, Bratislava** realizovali 4 výstavy: Výtvarný pedagóg roka 2007, Môj anjel, Ako vyučovať o holokauste a výstavu prác žiakov ZUŠ Devínska Nová Ves. MPC bolo organizátorom a koordinátorom Modelového Európskeho parlamentu. V roku 2007 sa uskutočnil 3. ročník tohto študentského podujatia. Zúčastnilo sa ho 700 žiakov z 83 škôl z celého Slovenska. Na jeseň 2008 sa pripravuje 4. ročník. V rámci edičnej činnosti vydali 76 titulov.

V **MPC Banská Bystrica** vydali 14 publikácií k internej časti maturitnej skúšky. Zorganizovali vzdelávanie učiteľov k maturitnej skúške pre Banskobystrický a Žilinský kraj, vzdelávanie pedagogických zamestnancov k problematike EURA. Usporiadali Modelový európsky parlament, ktorého sa zúčastnilo 55 účastníkov. Z finančnej dotácie pre aktivity Národného plánu výchovy k ľudským právam usporiadali priebežné cyklické vzdelávanie pre učiteľov ZŠ, SŠ a vychovávateľov o využití špecifik miestneho regiónu pre aktívne učenie sa žiaka k ľudským právam, o využívaní formálnych aj neformálnych učebných osnov pre formovanie vzťahu k migrantom, o mimovyučovacích aktivitách na SŠ a ZŠ pri Globálnom rozvojovom vzdelávaní, o školských a krajských kolách Olympiády ľudských práv.

V **MPC Prešov** pre školy s vyučovacím jazykom ukrajinským vypracovali učebné osnovy a vzdelávací štandard ukrajinského jazyka, zabezpečili vypracovanie schvaľovacích protokolov piatich variantov učebných plánov a vypracovali pre 1. – 4. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom rusínskym učebné plány a učebné osnovy z rusínskeho jazyka.

Štátny inštitút odborného vzdelávania

Výber z podkladového materiálu ŠIOV – 2008

V nadväznosti na reformu odborného vzdelávania sa ŠIOV podieľal na vypracovaní prognóz vývoja stredného odborného školstva, vypracoval analýzy a koncepcie, modelové a metodické materiály, metodiky tvorby vzdelávacích programov; **vzorové štátne vzdelávacie programy** pre úrovne ISCED 2C, ISCED 3C, ISCED 3A, ISCED 4A, ISCED 5B; **vzorové školské vzdelávacie programy** pre študijný a učebný odbor v oblasti stravovacích služieb – čašník, servírka; metodickú príručku pre tvorbu štátnych a školských vzdelávacích programov; metodickú príručku pre ukončovanie štúdia na stredných školách; podieľal sa na tvorbe Koncepcie vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách, s dôrazom na odbornú zložku vyučovania cudzieho jazyka; realizoval pripomienkovanie školského zákona, zákona o odbornom vzdelávaní, vyhlášky o stredných školách, vyhlášky o ukončovaní štúdia; zabezpečoval priebežné a záverečné hodnotenie experimentálnych študijných a učebných odborov. ŠIOV reagoval na potreby a trendy odborného vzdelávania a potreby trhu práce tým, že zabezpečoval prípravu učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy prostredníctvom seminárov, kurzov, metodických dní a školení. Podieľal sa na koordinácii tvorby materiálnych didaktických prostriedkov – učebníc, učebných pomôcok; vypracovaní smernice pri výbere materiálnych didaktických prostriedkov, tvorbe edičného plánu, ponukového listu učebníc pre stredné školy; vypracovaní kritérií na hodnotenie učebníc, učebných pomôcok; vypracovaní schvaľovacích protokolov a návrhov na tvorbu učebníc; realizácii konkurzných konaní na tvorbu učebníc. Tvorbu materiálnych didaktických pomôcok zabezpečoval v spolupráci s MŠ SR, vysokými a strednými školami, MPC, ŠŠI, zamestnávateľmi a vydavateľstvami. ŠIOV už niekoľko rokov je organizačným a odborným gestorom celoslovenskej prezentačnej výstavy výrobkov a služieb žiakov stredných škôl **JUVYR**. Prostredníctvom súťaží zručnosti ako oficiálny člen ESPO organizácie podporuje koncepciu odborného vzdelávania. Je metodickým, odborným a technicko-organizačným garantom súťaží, ktorých cieľom je podpora talentovanej a nadanej mládeže (Stredoškolská odborná činnosť, Súťaž o mlieku, ZENIT, Súťaž žiakov stredných škôl v spracovaní informácií na počítači - medzinárodný veľtrh cvičných firiem). Oddelenie **medzinárodnej spolupráce** zabezpečovalo vzdelávacie aktivity, študijné stáže, sledovalo súčasné dianie, pripravované aktivity a budúce trendy v nadnárodných inštitúciách, navrhovalo

riešenia s cieľom využitia zahraničných skúseností a príkladov dobrej praxe v domácich podmienkach. Poskytovalo zahraničným záujemcom možnosť nadviazania prvého kontaktu na Slovensku s konečným cieľom vytvárania trvalých väzieb. Pri ŠIOV je zriadené Slovenské národné observatórium, ktoré zhromažďuje, analyzuje a šíri informácie o aktuálnych otázkach odborného vzdelávania na Slovensku.

Realizovali **4** národné projekty podporované z ESF.

ŠIOV pravidelne informuje pedagogickú verejnosť prostredníctvom Informačného Bulletinu o vzdelávacích aktivitách, aktuálnom dianí a vývoji v oblasti odborného vzdelávania, činnostiach škôl a školských zariadení. Aktívne spolupracuje so vzdelávacími inštitúciami MŠ SR ako aj iných rezortov, prostredníctvom práce odborných komisií zabezpečuje spoluprácu so zamestnávateľskými subjektmi a s vysokými školami.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Výber z podkladového materiálu VÚDPaP – 2008

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie realizoval v školskom roku 2007/2008 rôzne **výskumné úlohy**.

K úlohám schváleným MŠ SR a SAV patrí úloha Metódy evalvácie poradenských a preventívnych programov v integrovanom systéme preventívnej a poradenskej psychologickej starostlivosti o deti a mládež, v rámci ktorej sa rozpracoval model systému psychologickej, pedagogickej a sociálnej činnosti preventívnych a poradenských zariadení a v nadväznosti na to model prevencie, intervencie a rozvíjania pedagogického, psychologického a sociálneho poradenstva. Úlohou, v ktorej sa overil súbor diagnostických metód a postupov pre žiakov so sluchovým postihnutím, bola Sociálna začlenenosť detí s narušenou komunikačnou schopnosťou a možnosť jej ovplyvňovania v procese školskej integrácie. Analýza dôležitých oblastí životnej spokojnosti (v rodine, s priateľmi, v škole, v okolí a so sebou) so sebaocenením sa spracovala v rámci výskumnej úlohy Spokojnosť so životom a sebaocenenie u intaktných a hendikepovaných detí a adolescentov z pohľadu pozitívnej psychológie a možnosti psychologickej intervencie. Na základe oponentúry projektu vo VÚDPaP bolo schválených viacero výskumných úloh. Učebné plány a učebné osnovy pre špecializované triedy v ZŠ sa vypracovali v rámci úlohy Optimalizácia edukačných postupov u rómskych žiakov, vo vytvorených triedach sa overovali aj stanovené postupy a metódy vzdelávania. Metodická príručka a pracovný zošit Ako sa nestrať v živote boli praktickým výstupom úlohy Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne rómskych žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia prostredníctvom učebných programov. Verbálne a abstraktno-vizuálne uvažovanie rómskych žiakov ZŠ sa sledovalo úlohou Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí. Vplyv preventívneho skupinového programu na zmeny postojov žiakov a študentov sa overoval v experimentálnych skupinách, do škôl sa distribuovali príručky. Do konkrétneho metodického materiálu sa rozpracoval program Vývoj a overenie programu na rozvíjanie sociálnych kompetencií a spôsobilostí žiakov 1. stupňa ZŠ. Európsky školský prieskum o alkohole a iných drogách v SR za rok 2007 sledoval trendy v užívaní alkoholu a iných drog v SR v európskom kontexte. Mapoval sa výskyt hyperkinetického syndrómu (ADHD) a možnosti korekcie u nadaných detí, ktoré pracovali podľa programu APROGEN, gestoroval sa projekt pokusného overovania výchovy a vzdelávania nadaných v ZŠ. Realizovalo sa špecializačné inovačné štúdium Edukácia intelektovo nadaných detí v ZŠ, zamestnanci VÚDPaP spolupracovali so ŠŠI, metodicky usmerňovali v konkrétnych prípadoch pri integrácii nadaných žiakov, odborné a metodické poznatky sa využili pri tvorbe návrhu zásad rozvoja nadaných žiakov v zákone o výchove a vzdelávaní. Prostredníctvom úlohy Odborné lektorské kapacity Metodicko-pedagogickým centrám pre oblasť psychologických služieb učiteľom, výchovným poradcom, školským psychológom a špeciálnym pedagógom poskytovali zamestnanci VÚDPaP aktuálne psychologické poznatky pedagogickej verejnosti.

Zamestnanci sa venovali prevencii a eliminácii šikanovania a násilia v ZŠ a SŠ, pripravili webovú stránku www.prevenciasikanovania.sk, lektorovali na seminároch pre PPP a školských psychológov, zapojili sa do medzinárodnej siete OECD – International Network on School Bullying, pripravili metodické materiály pre zamestnancov PPP a škôl.

VÚDPaP vydal **16** monografických prác: Praktické nástroje kariérového poradenstva, Skupinová dynamika v školskej triede, Metodika kariérového poradenstva, Načúvaj dieťaťu/psychológ šepká, Intervenčný program rozvíjania prosociálneho správania žiakov ZŠ a špeciálnych ZŠ, Riziká vývinu v mladšom školskom veku, Citový vývin detí a mládeže, Psychosexuálny vývin detí a mládeže, Výhovné odmeny a tresty v škole, Krádeže v škole, Vývinové riziká staršieho školského veku, Ako motivovať žiakov, Žiak z rozvedenej rodiny, Postup školy pri prevencii a riešení šikanovania a Štruktúra inteligencie a školské učenie.

Expertízna činnosť zahŕňala podklady k Pedagogicko-organizačným pokynom MŠ SR na šk. r. 2007/08, podklady do zákona o výchove a vzdelávaní, podklady do štátneho vzdelávacieho programu, posudok pre MŠ SR, odborné stanovisko k Inovácii koncepcie špeciálnopedagogického poradenstva v SR pre MŠ SR.

VÚDPaP vydal **metodický materiál** Cesta k tolerancii II a metodickú príručku pre učiteľov preventívny program – Partnerské vzťahy a sexualita.

Odbor hygieny Úradu verejného zdravotníctva

Výber z podkladového materiálu ÚVZ – 2008

Odbor hygieny detí a mládeže úradov verejného zdravotníctva v SR sa v roku 2007 zameriaval na aktivity smerujúce k ochrane a upevňovaniu zdravia detí a mládeže a podpore správneho životného štýlu. Uskutočnil analýzu hygienickej situácie v zariadeniach pre deti a mládež.

V **predškolských zariadeniach** bola prevádzka a úroveň starostlivosti o deti na dobrej až priemernej úrovni. Napriek tomu, že zápasili s finančnými problémami, venovali dostatočnú pozornosť dodržiavaniu hygienických zásad a zavádzaniu озdravných prvkov do výchovy (výchova k zdravému spôsobu života, otužovanie, správne stravovanie, zásady psychohygieny, pohybové aktivity). Mnohé predškolské zariadenia ponúkali výučbu cudzieho jazyka. V rámci racionalizačných opatrení pokračovalo zlučovanie základných a materských škôl do jedného právneho subjektu napriek tomu, že v predškolských zariadeniach sú zvýšené nároky na organizačné zabezpečenie prevádzky.

V **základných školách** boli hygienické podmienky primerané. V priebehu roka sa postupne dobudovali alebo rekonštruovali niektoré objekty, zakúpilo sa nové materiálno-technické vybavenie, investovalo sa do opráv a údržby škôl z dôvodu opotrebovania. Technická obnova budov a zariadení je zdĺhavá a priamo súvisí s finančnými možnosťami jednotlivých zariadení.

Pretrvávajúcim problémom bolo časté nedodržiavanie zásad hygieny pedagogického procesu, najmä nevhodne strávený čas žiakov počas prestávok, nerešpektovanie fyziologickej krivky výkonnosti žiakov pri zostavovaní rozvrhu hodín v rámci dňa, v rámci týždňa a pod.

V školských kluboch detí boli vytvorené optimálne podmienky na správne využitie voľného času detí a na prípravu domácich úloh. Prevádzka plynule nadväzovala na školskú činnosť žiakov. Snahou riaditeľov škôl bolo vychádzať rodičom v ústrety vytváraním priestorov s novým a dôkladnejším vybavením a iniciovaním vzniku ďalších zaujímavých aktivít.

Mimoškolská činnosť sa zabezpečovala najmä v základných umeleckých školách a centrách voľného času.

Na **gymnáziách** a v **stredných odborných školách** sa zistili nedostatky v dodržiavaní správneho režimu práce a odpočinku mládeže (podobne ako v ZŠ), v nevyhovujúcom priestorovom a materiálno-technickom vybavení.

V rezorte stredného školstva sa finančná situácia mierne zlepšila, prostriedky však nestačili na komplexnú modernizáciu zastaraných budov. Riešili sa predovšetkým havarijné stavy (zatekanie striech, pleseň na stenách a pod.), ojedinele sa pristúpilo ku generálnej oprave budov.

V strediskách a pracoviskách praktického vyučovania pre žiakov stredných odborných učilíšť sa štátny zdravotný dozor zameriaval na dodržiavanie legislatívy na úseku ochrany zdravia mladistvých pri práci, dodržiavanie organizačných opatrení, používanie osobných ochranných pomôcok a zaraďovanie prestávok. Nezistilo sa závažnejšie porušovanie hygienických predpisov,

opakovane sa však vyskytovali nedostatky v informovanosti žiakov o výskyte rizík na danom pracovisku. **Negatívnym zistením** bolo, že praxujúci žiaci väčšinou nevyužívali stravovanie zabezpečené na pracovisku.

Podľa zistení ÚVZ bola celková kapacita ubytovacích zariadení pre deti a mládež **80 124** miest. Počet ubytovaných bol **71 822**, čo predstavuje 89,6 %-nú vyťaženosť ubytovacích zariadení. Počet zariadení s prekročenou kapacitou v roku 2007 bol mierne zvýšený oproti roku 2006.

Zásobovanie vodou v zariadeniach pre deti a mládež sa kontrolovalo v zariadeniach zásobovaných z verejnej vodovodnej siete, ako aj v zariadeniach zásobovaných vodou z vlastných vodných zdrojov. Oproti roku 2006 sa situácia zlepšila. Počet zariadení napojených na verejný vodovod sa mierne zvýšil, klesol počet zariadení zásobovaných pitnou vodou nevyhovujúcej kvality. V predškolských zariadeniach a školách napojených na individuálny vodný zdroj možno konštatovať zlepšenie situácie v kvalite vody z týchto zdrojov.

Kontrola zariadení školského stravovania v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru má mimoriadny význam. Školské stravovanie predstavuje rokmi overený vyhovujúci systém zabezpečenia plnohodnotnej výživy deťom a mladistvým počas vyučovacieho procesu. Významnou mierou môže prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu populácie, vrátane výskytu tzv. civilizačných ochorení.

Z celkového počtu **8 302** zariadení, ktoré okrem svojej hlavnej činnosti zabezpečovali aj stravovanie, z vlastného stravovacieho zariadenia zabezpečovalo jedlo **4 336** (52,23 %) zariadení. Ostatné zariadenia nemali kuchyňu, stravu dovážali (14,97 %), zabezpečovali stravovanie v inom zariadení (20,24 %), prípadne nemali zabezpečené stravovanie (10,65 %). Oproti minulému roku sa situácia nezmenila.

V zariadeniach školského stravovania sa stravovalo približne **60 %** žiakov. Situácia na úseku základného školstva zostala nezmenená. Zlepšenie nastalo za posledný rok na úseku stredných škôl nárastom počtu stravovaných o **3 až 10 %**.

V roku 2007 pokračoval **trend racionalizácie prevádzky škôl a školských zariadení**, čo spôsobilo zlučovanie a rušenie vlastných kuchýň, prípadne vývarovní a zriaďovanie samostatných výdajní stravy. Neustále zvyšovanie cien potravín znemožňovalo vedúcim stravovní zostavovať optimálne jedálne lístky tak, aby vyhovovali pestrosťou a kvalitou stanoveným kritériám. Nedostatky sa týkali najmä kríženia čistej a nečistej prevádzky, dodržiavania zásad osobnej a prevádzkovej hygieny a zostavovania jedálnych lístkov.

6 Podnety a odporúčania ŠŠI

Riaditeľom všetkých druhov škôl

- Skvalitniť výkon štátnej správy v 1. stupni a rozhodovací proces.
- Dôsledne dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy, metodické pokyny a usmernenia k školskej integrácii.
- Zefektívniť kontrolnú činnosť, analyzovať jej výsledky, prijímať a realizovať opatrenia na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Pri integrácii používať formulár Návrh na prijatie žiaka so ŠVVP do špeciálnej školy, do špeciálnej materskej školy, do materskej školy, do základnej školy a do strednej školy (na individuálnu integráciu, do špeciálnej triedy) schválený MŠ SR 01. 03. 2006 (ŠEVT 49 282 0).
- Aktualizovať text doložiek vysvedčení integrovaných žiakov v súlade s Pedagogicko-organizačnými pokynmi MŠ SR.
- V katalógovom liste žiaka v poznámke uviesť, že žiak so ŠVVP je evidovaný ako individuálne integrovaný.
- Podľa finančných možností zvyšovať v školách počty školských špeciálnych pedagógov a školských psychológov.
- Zabezpečiť delegovanie kompetencií na poradné orgány, zefektívniť ich činnosť a rozpracovať úlohy zamerané na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v plánoch metodických orgánov a dôsledne ich realizovať v praxi.

- Rozvíjať kompetencie k celoživotnému učeniu sa, kompetencie komunikačné, sociálne, občianske a v oblasti informačných a komunikačných technológií.
- Podporovať uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce vo výchovno-vzdelávacom procese.
- Motivovať učiteľov k ďalšiemu vzdelávaniu; venovať pozornosť vzdelávaniu všetkých učiteľov (nielen slovenského jazyka) v oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti a získané poznatky uplatňovať vo všetkých predmetoch.
- Systematicky budovať školskú knižnicu vhodnú na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu a mimovyučovacích aktivít; rozširovať knižničný fond vo vzťahu k finančným možnostiam školy.

Riaditeľom základných škôl

- Venovať pozornosť kontrole úrovne vedomostí žiakov v cudzích jazykoch v zmysle požiadaviek platných učebných osnov a vzdelávacích štandardov; na základe analýzy výsledkov testov vo vybraných predmetoch prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatočných výkonov žiakov.
- Podporovať v školách s VJN rozvíjanie komunikačných zručností v štátnom jazyku.
- Podporovať krúžkovú činnosť a realizáciu projektov rozvíjajúcich cudzí jazyk; v spolupráci s rodičmi zvýšiť motiváciu žiakov k učeniu sa cudzích jazykov.
- Vytvárať podmienky k využívaniu počítačov a internetu na vyučovacích hodinách.

Riaditeľom stredných škôl

- Zabezpečiť v školách s VJN osvojenie si a používanie štátneho jazyka slovom a písmom.
- Skvalitňovať v rámci finančných možností priestorové a materiálno-technické podmienky škôl.
- Zabezpečiť vyučovanie odborných, v SOU aj všeobecno-vzdelávacích predmetov učiteľmi, ktorí spĺňajú odbornú a pedagogickú spôsobilosť.

Riaditeľom špeciálnych škôl

- Prijímať do ŠZŠ len žiakov so zníženým intelektom na základe diagnózy a odporúčania poradenského zariadenia.
- Dôsledne postupovať pri riešení výchovných problémov a zanedbávaní povinnej školskej dochádzky.

Riaditeľom základných umeleckých škôl

- Zvyšovať právne vedomie učiteľov.

Riaditeľkám materských škôl

- Odstrániť formálnosť vnútornej školskej kontroly využívaním analýzy hospitačných zistení; zvýšenú pozornosť venovať kontrole opatrení a vypracovaniu kritérií hodnotenia výchovno-vzdelávacej činnosti.
- Rozvíjať v materských školách s VJN komunikačné zručnosti v štátnom jazyku.
- Odstrániť komunikáciu v nárečí a klásť dôraz na používanie štátneho jazyka.
- Využívať poradné orgány (pedagogická porada a interné metodické združenie) na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacej činnosti.
- Skvalitniť didaktiku výchovno-vzdelávacej činnosti a využívať inovačné a progresívne metódy a formy práce.
- V spolupráci so zriaďovateľmi dopĺňať fond odbornej a detskej literatúry, inventár učebných pomôcok, hračiek a výpočtovej techniky.
- Zlepšiť spoluprácu s rodičmi a poradenskými zariadeniami pri starostlivosti o deti s poruchami reči a s odloženou povinnou školskou dochádzkou.
- Venovať pozornosť predčitateľskej gramotnosti detí v školskom vzdelávacom programe a v metodickom orgáne školy.
- Zpracovať oblasť rozvíjania predčitateľskej gramotnosti do plánu profesijného rastu učiteliek a venovať zvýšenú pozornosť vzdelávaniu učiteliek.
- Využívať kreatívny a záujmový potenciál kmeňových učiteliek na profesionálne vedenie krúžkov.

- Venovať pozornosť zautomatizovaniu návykov súvisiacich s pitným režimom.

Riaditeľom zariadení špeciálnopedagogického poradenstva

- Dôslednejšie dbať na ochranu osobných údajov klientov a dodržiavanie platnej legislatívy.
- Zintenzívniť rané poradenstvo.
- Efektívnejšie a prehľadnejšie viesť evidenciu klientov.

MPC

- Zabezpečovať pre riadiacich zamestnancov škôl a školských zariadení vzdelávanie zamerané na aktuálne trendy školského manažmentu, na oblasť dodržiavania a aplikácie všeobecne záväzných a rezortných predpisov v praxi. V materských školách s dôrazom aj na skvalitnenie spôsobilostí v oblasti dlhodobého a krátkodobého plánovania.
- Realizovať aktivity pre vedúcich metodických orgánov v ZŠ v oblasti kontrolnej a hodnotiacej činnosti s orientáciou na realizáciu javových analýz vzdelávacích výsledkov žiakov.
- Systematicky vzdelávať učiteľov základných a stredných škôl v oblasti integrácie; do vzdelávania zapojiť aj zamestnancov poradenských zariadení.
- Zameriavať vzdelávacie aktivity v materských, základných a stredných školách na uplatňovanie nových progresívnych foriem a metód práce vo výchovno-vzdelávacej činnosti a vo vyučovaní, na oblasť didaktických postupov, foriem práce orientovaných na rozvoj kľúčových kompetencií detí a žiakov, na aktívne učenie sa detí a žiakov a na rozvoj kritického myslenia a predčitateľskej (MŠ) a čitateľskej gramotnosti. Ďalšie vzdelávanie učiteliek materských škôl prioritne zamerať na vykonávanie pedagogickej diagnostiky a využívanie poznatkov z nej; proces hodnotenia detí s využívaním rôznych foriem hodnotenia, sebahodnotenia a vzájomného hodnotenia deťmi; rozvíjanie počítačovej gramotnosti učiteliek MŠ.
- Zabezpečiť ďalšie vzdelávanie učiteľov ZUŠ.
- Pri zostavovaní ponuky ďalšieho vzdelávania učiteliek materských škôl analyzovať inšpekčné zistenia v jednotlivých regiónoch SR a reagovať na potreby a požiadavky pedagogickej praxe.
- V rámci priebežného vzdelávania pedagogických zamestnancov MŠ zabezpečiť ukážky priamej práce s deťmi s využitím progresívnych foriem a metód práce.

Pedagogickým fakultám

- V rámci praxe usmerniť študentov na získavanie poznatkov z integrovaného vzdelávania žiakov.
- Zvážiť zaradenie základov špeciálnej pedagogiky do štúdia všeobecno-vzdelávacích predmetov, vzhľadom na rastúci počet žiakov s poruchami učenia a správania.

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- Reagovať na potrebu tvorby nových učebníc pre odborné predmety.
- Vypracovať pedagogické dokumenty študijného odboru 8229 6, 7 hudba, zameranie 09 hra na ľudových hudobných nástrojoch.

MŠ SR

- Upraviť vysvedčenia pre 1. ročník ZŠ – vytvoriť priestor pre doložku, do ktorej učiteľ individuálne integrovanému žiakovi zapíše text „Žiak postupoval podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu“.
- Vypracovať normatívy vybavenosti hudobnými nástrojmi pre vyučovanie odborných predmetov v jednotlivých študijných odboroch v konzervatóriách.
- Zabezpečiť reedíciu učebníc hudobnej náuky pre hudobný odbor ZUŠ a nahrávky skladieb v nadväznosti na učebné texty z hudobnej náuky.
- Vytvoriť jednotné metodické a odborné vedenie zariadení špeciálnopedagogického poradenstva s možnosťou tvorby štandardizovaných špeciálnopedagogických diagnostických testov.

Zriaďovateľom stredných škôl

- Zabezpečiť odborné a metodické usmerňovanie škôl týkajúce sa všeobecne záväzných a rezortných predpisov.

- Pri vykonaní úprav učebných plánov v neštátnych konzervatóriách v rozsahu vyššom ako 10 %, alebo pri vykonaní iných zmien nad povolený rámec schválených učebných plánov využiť možnosť vyučovať podľa učebných plánov vydaných zriaďovateľom po písomnom súhlase ministerstva.
- Racionalizovať sieť SOŠ, sústavu skupín študijných odborov a navrhovať také odbory na zaradenie do siete, ktoré majú vytvorené podmienky pre plnenie obsahu učebných osnov.
- Zabezpečiť materiálno-technické podmienky škôl umožňujúce plniť učebné osnovy a modernizovať materiálno-technické vybavenie škôl.
- Aktualizovať zriaďovacie listiny (dodatky k zriaďovacím listinám) v súlade so zmenenými údajmi.

Zriaďovateľom špeciálnych základných škôl a zariadení špeciálnopedagogického poradenstva

- Riadiacim zamestnancom škôl poskytovať odbornú a metodickú pomoc v oblasti integrácie.
- Vytvoriť podľa finančných možností podmienky na modernizáciu priestorových a materiálno-technických podmienok škôl.
- Vytvárať miesta asistentov učiteľov v triedach so žiakmi s ťažkým a viacnásobným postihnutím.
- Podľa finančných možností zvyšovať v školách počty školských špeciálnych pedagógov a školských psychológov.
- Zabezpečiť informovanosť a odborné metodické usmerňovanie ZŠPP, vrátane súkromných poradenských zariadení.
- Vyčleniť prostriedky na zlepšenie personálneho, priestorového a materiálneho vybavenia ZŠPP.

Zriaďovateľom ZUŠ

- Zabezpečiť financovanie škôl tak, aby nebola narušená ich funkčnosť.

Zriaďovateľom materských škôl

- Rešpektovať odborné a riadiace kompetencie riaditeľiek materských škôl v rozsahu ustanovenom všeobecne záväznými právnymi predpismi.
- Skvalitňovať materiálno-technické vybavenie materských škôl, vrátane vybavenia počítačmi s prístupom na internet.
- Vytvárať podmienky na priebežné vzdelávanie učiteliek a riaditeľiek.
- Výchovno-vzdelávaciu činnosť v materských školách zabezpečovať len učiteľkami spĺňajúcimi kvalifikačné požiadavky.
- Vytvárať vhodné podmienky pre realizáciu výchovno-vzdelávacej činnosti v obciach so zvýšeným záujmom rómskej populácie o výchovu a vzdelávanie.

ŠPÚ

- Posilniť odbornú-metodickú riadenie ZŠPP a organizovať pre ne pravidelné pracovné stretnutia.

ÚIPŠ

- Doriešiť nejednotnosť v systéme evidencie klientov poradenských zariadení.

Riaditeľom všetkých druhov škôl a školských zariadení, ktoré vyplynuli z analýzy vybavovania sťažností

- Nenútiť rodičov platiť vysoké sumy na opravy, údržbu a učebné pomôcky cez rodičovské združenia a rôzne nadácie.
- Dôsledne dodržiavať právne predpisy pri prijímaní žiakov do škôl.
- Venovať sa zvyšovaniu právneho vedomia pedagogických zamestnancov.
- Zlepšovať úroveň komunikácie s učiteľmi, rodičmi a s radou školy; rešpektovať ich zákonné práva.
- Venovať zvýšenú pozornosť klasifikácii správania; pri podstatnom zhoršení prospechu alebo správania informovať rodiča preukázateľným spôsobom.

- Venovať pozornosť rešpektovaniu ľudských práv žiakov, ich ľudskej dôstojnosti; včas odhaľovať prejavy šikanovania alebo psychického nátlaku zo strany spolužiakov, ale aj učiteľov.
- Závažné veci s rodičmi žiaka riešiť za prítomnosti ďalšieho člena vedenia školy a urobiť z toho písomný záznam.
- Dôkladne sa oboznámiť so zákonom č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach; venovať pozornosť aj ústnym sťažnostiam a všetky sťažnosti, na ktorých vybavenie je riaditeľ školy kompetentný, vybavovať v súlade so zákonom; problematike sťažností sa venovať i v spolupráci s rodičovským združením a radou školy; upozorniť rodičov, že na vyučujúceho je kompetentný riešiť sťažnosť riaditeľ školy.
- Dôkladne sa oboznámiť s platným znením zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní.
- Venovať náležitú pozornosť oprávneným pripomienkam rodičov i žiakov, a tak predchádzať vzniku konfliktov a podávaniu sťažností.
- Mimo rámca kontrolnej kompetencie školskej inšpekcie, na základe obsahu podaní, odporúčame dôkladne sa oboznámiť s platným znením zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a náležitú pozornosť venovať ochrane osobných údajov.
- V rámci možností riešiť problémy, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania.
- Podstatne väčšiu pozornosť venovať kontrole požívania alkoholu u učiteľov.
- V rámci prevencie sa snažiť zamedziť požívaniu alkoholických nápojov žiakmi, a to najmä na podujatiach organizovaných školou (výlety, exkurzie, lyžiarske výcviky).

MŠ SR, ktoré vyplynuli z analýzy vybavovania sťažností

- Legislatívne explicitne stanoviť kontrolné kompetencie voči pedagogicko-psychologickým a špeciálnopedagogickým poradniam, a to aj vzhľadom na ich narastajúce kompetencie.
- Doriešiť otázku prerušenia maturitnej skúšky pre nevhodné správanie žiaka.
- Zabezpečiť dôsledné dodržiavanie právnych predpisov v súvislosti s externou časťou maturitnej skúšky. Pedagogický zamestnanec, ktorý vykonáva dozor, nesmie byť zamestnancom tej školy, na ktorej sa skúška vykonáva, čo sa v minulosti na základe pokynu k maturitnej skúške vypracovaného Štátnym pedagogickým ústavom Bratislava v školách porušovalo.

Zriaďovateľom všetkých druhov škôl a školských zariadení, ktoré vyplynuli z analýzy vybavovania sťažností

- Pri odstupovaní podaní dodržiavať platné právne predpisy; vybavovať len tie podania, na ktoré je zriaďovateľ vecne príslušný – dôsledne dodržiavať § 13 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.
- Pri menovaní a odvolávaní riaditeľov škôl a školských zariadení dôsledne dodržiavať právne predpisy (napr. spĺňanie kvalifikačných požiadaviek stanovených právnymi predpismi, menovanie uskutočniť výlučne na návrh rady školy). Do výberového konania v súlade so zákonom poverovať len osoby, ktoré spĺňajú odbornú a pedagogickú spôsobilosť, a to najviac na pol roka.
- Rešpektovať autonómiu školy, riaditeľov škôl i učiteľov.
- Zmeny v sieti uskutočniť až na základe právoplatného rozhodnutia MŠ SR.

7 Dlhodobé pretrvávajúce odporúčania ŠŠI k zisteným nedostatkom

ŠŠI v správe o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach v SR za príslušný školský rok vyhodnocuje zistenia z inšpekcií, pomenúva nedostatky a upozorňuje na oblasti, v ktorých prevládajú.

ŠŠI opakovane upozorňuje

Od školského roku 1999/2000 v základných školách na:

- neplnenie učebných osnov slovenského jazyka a literatúry (nedodržiavanie obsahového zamerania a počtu kontrolných diktátov na 1. a 2. stupni, málo vyhovujúca úroveň komunikatívnych schopností a zručností, slovnej zásoby, pravopisných znalostí a grafického prejavu žiakov, najmä žiakov žijúcich na národnostne zmiešanom území),
- nesplnenie odbornej a pedagogickej spôsobilosti učiteľov cudzích jazykov a špeciálnych pedagógov,
- zastarané materiálno-technické vybavenie škôl (nedostatok modernej didaktickej techniky, učebných pomôcok),
- potrebu rekonštrukcie a opráv školských objektov a ich vnútorných priestorov,
- nesystematické uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce (nedostatočné vedenie žiakov k samostatnosti a tvorivosti, preferovanie pamäťového učenia),
- nedostatočnú orientáciu pedagogických zamestnancov vo všeobecne záväzných a rezortných predpisoch a ich uplatňovanie v praxi,
- nedoceňovanie významu vnútornej kontrolnej činnosti a efektívneho využívania jej výsledkov na zlepšovanie procesu výchovy a vzdelávania,
- nedodržiavanie psychohygienických podmienok pri zostavovaní rozvrhu hodín,
- nekoncepčnú prácu metodických orgánov vo vzťahu k zvyšovaniu kvality výchovno-vzdelávacieho procesu,
- nesúlad názvu školy v zriaďovacej listine s dikciou zákona od prechodu zriaďovateľských kompetencií na mestá a obce,
- nedôsledný výkon štátnej správy v 1. stupni,
- nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie.

Od školského roku 2001/2002 v stredných školách na:

- neplnenie učebných osnov a učebných plánov,
- nedôslednú kontrolnú činnosť (nedostatočná frekvencia hospitačnej činnosti a nevyužívanie analýzy jej výsledkov na odstránenie zistených nedostatkov),
- nedostatky v činnosti metodických orgánov,
- nedôsledný výkon štátnej správy v 1. stupni (obsahové a formálne nedostatky vo vydaných rozhodnutiach),
- nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie,
- nedodržiavanie všeobecne záväzných a rezortných predpisov v praxi,
- nedostatočnú odbornú a pedagogickú spôsobilosť majstrov odbornej výchovy,
- zastaranú alebo nevyhovujúcu materiálno-technickú vybavenosť pracovísk odborného výcviku v niektorých odboroch,
- zabezpečenie vyššej odbornej a pedagogickej spôsobilosti vyučovania najmä odborných predmetov,
- zaostávajúcu modernizáciu priestorového a materiálno-technického vybavenia škôl.

Od školského roku 1999/2000 v špeciálnych školách na:

- nízku odbornú a pedagogickú spôsobilosť pedagogických zamestnancov,
- málo vyhovujúce priestorové a materiálno-technické podmienky škôl,
- nedostatky v prevencii sociálno-patologických javov (záškoláctvo).

Od školského roku 2003/2004 v základných umeleckých školách na:

- nedostatky v hodnotení a klasifikácii žiakov,
- nedostatky v procese zaraďovania žiakov do prípravného a základného štúdia,
- nedodržiavanie učebných plánov a neplnenie učebných osnov najmä tanečného odboru,
- nedostatky v rozhodovacej činnosti riaditeľov škôl a vydávanie rozhodnutí v rozpore s legislatívou,
- nesprávny názov školy na úradnej pečiatke a na vonkajšom označení hlavnej budovy,
- neevidovanie protokolov z komisionálnych skúšok,
- nízku odbornú a pedagogickú spôsobilosť učiteľov tanečného odboru,
- nedostatky v práci metodických orgánov,

- nedostatočnú kontrolnú činnosť vedenia školy.

Od školského roku 1999/2000 v materských školách na:

- nedôslednú riadiacu a kontrolnú činnosť riaditeľiek MŠ,
- nedostatočnú úroveň odborného-metodického riadenia učiteliek a ich vzdelávania,
- nedostatočné materiálo-technické podmienky MŠ,
- neplnenie Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách a na nedostatočné zabezpečenie odbornej úrovne výchovno-vzdelávacej činnosti,
- nesprávne používanie názvu MŠ na úradných pečiatkach a vonkajšom označení budovy MŠ,
- neabsolvovanie príslušnej formy ďalšieho vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov,
- nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie,
- nedostatky v rozhodovaní riaditeľiek,
- nespracovanie vnútorného poriadku MŠ, príp. jeho neprerokovanie s rodičmi a so zriaďovateľom,
- nedodržanie stanoveného počtu detí v triede,
- nedodržiavanie podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí.

8 Prílohy

1. Prehľad o počte vykonaných inšpekcií z hľadiska druhu inšpekcie
2. Prehľad o počte vykonaných inšpekcií z hľadiska zriaďovateľa a vyučovacieho/výchovného jazyka
3. Zoznam škôl, v ktorých sa v školskom roku 2007/2008 vykonali komplexné inšpekcie
4. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v základných školách za SR
5. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií na gymnáziách za SR
6. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v stredných odborných školách za SR
7. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v združených stredných školách za SR
8. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v stredných odborných učilištiach/učilištiach za SR
9. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v špeciálnych školách – v ZŠ (pre žiakov s intelektom v norme) za SR
10. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v ŠZŠ (pre žiakov so zníženým intelektom) za SR
11. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v základných umeleckých školách za SR
12. Výsledky a celkové hodnotenie komplexných inšpekcií v materských školách za SR